

ISSN 1512-6609

Glasnik

Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini

3-4

Sarajevo

mart-april 2024.

VOL. LXXXVI • Str. 219-416

U ovom broju pišu:

Ahmed Purdić • Almir Fatić • Amra Čengiđ • Mohamed Fathy Mohamed Abdelgelil • Hamza M. Njozi • Rifet Šahinović • Fazlur Rahman
• Mehmed Hodžić

| Sadržaj

RIJEČ UREDNIKA

- 225-226 Zanemarene mogućnosti
Mustafa Prljača

HUTBA

- 227-230 Tri vrste sadake
Ahmed Purdić

TEFSIR

- 231-250 El-Džinn: Sura o džinima
Almir Fatić

ISLAMSKE TEME

- 251-264 Poligamija i islam
Amra Čengić
- 265-274 Obredno čišćenje u islamu
Rifet Šahinović

STUDIJE

- 275-282 Kur'anski kiraeti: kritika gramatičara
Mohamed Fathy Mohamed Abdelgelil
- 283-290 Narativ o potopu u *Epu o Gilgamešu*,
Bibliji i Kur'anu problem srodstva i povijesnosti
Hamza M. Njozi

ESEJI

291-300 Prevođenje Kur'ana

Fazlur Rahman

301-318 Evropski pogled na bosanske muslimane

prema odabranim putopisima austrougarskog perioda

Mehmed Hodžić

SLUŽBENI DIO

321-328 Aktivnosti Sabora

329-368 Aktivnosti Vijeća muftija

369-416 Dekreti

فهرست

كلمة المحرر

٢٢٥-٢٢٦ الفُرْصُ الْمَفْوُتَةُ

مصطفى برلياتشا

خطبة الجمعة

٢٢٧-٢٣٠ ثلاثة أنواع الصدقة

أحمد بورديتش

ثلاثة أنواع الصدقة

٢٣١-٢٥٠ سورة الجن

آمير فاتيتش

موضوعات إسلامية

٢٥١-٢٦٤ تعدد الزوجات في الإسلام

آمرا تشنغيتش

٢٦٥-٢٧٤ الطهارة في الإسلام

رفعت شاهينوفيتش

دراسات

- ٢٨٢-٢٧٥ قراءات القرآن ونقدها من قبل النحويين
محمد فتحي محمد عبد الجليل
٢٨٣-٢٩٠ قصة الطوفان في ملحمة جلجامش والإنجيل والقرآن: مسألة التشابه والتاريخية
حمزة م. نجوزي

موضوعات إسلامية

مقالات

- ٣٩١-٣٠٠ ترجمة القرآن
فضل الرحمان
٣٠١-٣١٨ نظرة أوروبا إلى مسلمي البوسنة والهرسك حسب النصوص المختارة من أدب الرحلات
العائدة إلى العهد النمساوي الهنغاري
محمد هوجيتش

رسميات

- ٣٢١-٣٢٨ نشاطات المجلس الاعلى
٣٢٩-٣٦٨ لجنة المفتيين للمشيخة الإسلامية
٣٦٩-٤١٦ قرارات التوظيف والعزل عن الوظيفة

| Contents

WORD OF THE EDITOR

- 225-226 **Neglected Opportunities**
Mustafa Prljaca

KHUDBA

- 227-230 **Three Types of Sadaqah (Charity)**
Ahmed Purdic

TAFSIR

- 231-250 **Al-Jinn: The Surah about Jinns (Demons)**
Almir Fatic

ISLAMIC THEMES

- 251-264 **Polygamy and Islam**
Amra Cengic
- 265-274 **Ritual Cleansing in Islam**
Rifet Sahinovic

STUDIES

- 275-282 **Qur'anic Qirā'ats: Criticism of the Grammarians**
Mohamed Fathy Mohamed Abdelgelil

283-290 The Flood Narrative in the Epic of Gilgamesh, the Bible and the Qur'an:
The Problem of Kinship and Historicity
Hamza M. Njozi

ESSAYS

291-300 Translation of the Qur'an
Fazlur Rahman

301-318 European View of Bosnian Muslims
According to Selected Travelogues of the Austro-Hungarian Period
Mehmed Hodzic

THE OFFICIAL PART

321-328 The Activities of Sabor

329-368 Activities of the Council of Muftis

369-416 Decrees

RIJEČ UREDNIKA

ZANEMARENE MOGUĆNOSTI

U ovom vremenu u kome su napadnute sve naslijeđene vrijednosti i u kojemu je mnogima zamagljena sama svrha života, podsjećanje na ove veličanstvene naputke donosi osvježenje i ugodnost i u ljudska srca unosi radost i razgalu; i nadu.

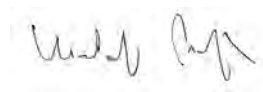
Jedanput je Božijem Poslaniku, a.s., došla jedna grupa siromaha i požalila mu se: „Božiji poslaniče“, kazali su, „ovi naši imućni ljudi odnesoše sve sevape!“ Kada ih je on upitao: „Kako to?!“, kazali su da i ti imućni klanjaju kao i oni, i poste kao i one, ali – budući im je Allah dao imetka – svoj imetak troše u razne svrhe dobra: učestvuju u civilizacijskoj izgradnji, priskoče upomoć unesrećenom, pomognu onoga u potrebi, izmire dug prezaduženom – jednom riječju, na sve strane udjeljuju sadaku i zarađuju sevape... “A zar nije Allah i vama dao način da udjeljujete sadaku?“, upitao ih je Poslanik, i oni su rekli da – nije! Na to ih je on podučio da je jedno Subhanallah – sadaka; jedno: El-Hamdu lillah – sadaka; jedno Allahu ekber – sadaka! Drugim riječima: Ako ne možete materijalno pomagati druge i učestvovati u izgradnji života, možete tome doprinostiti na druge načine. Ta vrata su otvorena pred svakim pojedincem, bez obzira u kakvim životnim uvjetima živi i svakom je omogućeno da zadobije Božije zadovoljstvo i svrsta se među one dobre.

Vrijeme u kome živimo frustrirajuće je za mnoge ljude, što dovodi do brojnih poremećaja u njihovom ponašanju, ali i u poimanju života i njegove svrsishodnosti. Budući da se armija ljudi širom svijeta bori s egzistencijalnim

problemima i jedva sastavlja kraj s krajem, mnogima od njih se njihov život čini bezvrijednim, te se i sami osjećaju bezvrijednim. Razmišljaju kao i ona grupa koja se došla požaliti Poslaniku, a.s. Ali, Poslanik ih je demantirao i uputio ih kako da se lijepo ostvare kao ljudi i ispune svrhu svog postojanja i mimo materijalnog izdvajanja. Pokazao im je da postoje i drugi putevi koji vode Allahu i Njegovom zadovoljstvu i da te puteve ljudi ne mogu zatvoriti i uskratiti ih drugima. Postoji velik broj predaja u kojima on ljudima objašnjava ko su najbolji ljudi. On ne kaže da su najbolji ljudi oni koji sve vrijeme poste, stoje u namazu, uče Kur'an, klanjaju noćni namaz i sl., jer je to odnos između čovjeka i Boga i Bog najbolje zna vrijednost i kvalitet tog odnosa. Poslanik, a.s., govori o tome da su najbolji ljudi oni koji su najbolji prema drugim sudjelnicima u životu na ovom svijetu: ko je najboljeg ahlaka i morala, ko je pravedan, ko ima čisto srce i iskren jezik, ko je najbolji prema svom bračnom drugu, ko najbolje isplaćuje dug, ko hrani gladne i odgovara na pozdrav, ko ljudima pomaže u nevolji, koga ljudi vole i koji je najkorisniji ljudima, ko druge dočekuje vedra lica, ko im dovođa vodu itd. Osim toga, od svojih sljedbenika je zatražio da ne potcjenjuju baš nijedno dobro, već da učine svako dobro koje im bude dostupno. Jer svako dobro donosi novi kvalitet i životu podaruje novu vrijednost.

U ovom vremenu u kome su napadnute sve naslijeđene vrijednosti i u kojemu je mnogima zamagljena sama svrha života, podsjećanje na ove veličanstvene naputke donosi osvježenje i ugodnost i u ljudska srca unosi radost i razgalu; i nadu. I nuka ljude da se kreću i prema drugim ciljevima, a ne samo prema onim materijalnim. Svi vjernici bi trebali imati takve težnje. Sadržaj i ovog broja *Glasnika* sugerira upravo to.

Mustafa Prljača

HUTBA

TRI VRSTE SADAKE

Kod dobrovoljnih djela također važi pravilo da ih je bolje činiti tajno, da se ne pokazuje kada se ona čine. Uzvišeni Allah kaže: *Lijepo je kada javno dajete milostinju, ali je za vas bolje da je dajete siromasima kad niko ne vidi, i On će preći preko nekih vaših hrđavih postupaka. – A Allah dobro zna ono što radite.* (El-Bekare, 271)

**AHMED-EF.
PURDIĆ**

Fetva-i emin
IZ u BiH

Svaka hvala pripada Allahu Uzvišenom, a salavat i selam upućujemo na vjero-vjesnika Muhammeda, njegovu časnu porodicu, ashabe i sve one koji su ga slijedili i koji će ga slijediti do Sudnjega dana.

Draga i poštovana braćo!

Jedna od Allahovih zakonitosti (sunnetullahi fil-kevn), još od samoga početka postojanja svijeta, jeste da je među stvorenjima, po Svojoj mudrosti, uspostavio razlike i različite stepene. U svakoj vrsti je neka stvorenja uzdigao iznad drugih. Među svima je na najviše mjesto uzdigao ljudsko biće, među drugim ljudima poslanike, a među njima je jedne uzdigao nad drugima: *Neke od tih poslanika odlikovali smo više nego druge.* (El-Bekare, 253) Među danima je poseban petak, među noćima Lejletul-kadr, a među mjestima Mekka i Medina itd.

I u ljudskim postupcima postoje razlike i različita vrednovanja. Prema koristima i značaju koje imaju po ljude, neke postupke je strogo naredio, druge preporučio, a neke prepustio samom čovjeku na volju da ih čini ili izostavlja. Također, i loše postupke je učinio pokuđenim, druge zabranjenim, a neke toliko lošim i pogubnim da su ne samo zabranjeni nego i izvode iz vjere.

Ramazan je mjesec Božije milosti i oprosta, ali i mjesec u kojem su ljudi međusobno posebno solidarni i samilosni. Svakako se ta međusobna ljudska samilost najupečatljivije ogleda u sadaki. Ta riječ je izvorno arapskog porijekla i udomaćila se i u našem jeziku, te je ne treba ni prevoditi. No, ukazat ćemo na

njeno filološko određenje, jer će nam ispravno razumijevanje njenog značenja uveliko pomoći da bolje shvatimo i šerijatskoppravne odredbe vezane za sadaku.

Naime, riječ *sadakah* u arapskom jeziku je izvedena iz riječi *sidk*, što znači *istina, istinitost, iskrenost i čvrstina*. Udjeljivanje je nazvano sadakom, jer tim iskrenim činom vjernik dokazuje svoju čvrstu i iskrenu vjeru u Boga i budući svijet. Naime, vjernik kada

udjeljuje (daje sadaku) ne očekuje nikakvu protuuslugu od onog kome udjeljuje, nego to čini zbog vjere u Boga i nade u Njegovu milost i nagradu. Ako ovako razumijevamo pojam sadake, onda možemo i shvatiti riječi Muhammeda, a.s.: *Sadaka je dokaz* (Muslim). Dakle, sadaka je dokaz vjere u Boga i budući svijet.

Iz dvaju temeljnih izvora islamskog učenja (Kur'ana, Božije riječi, i hadisa,

Ako ukloniš s puta ono što smeta prolaznicima; ako izmiriš dvojicu ljudi; ako pomogneš čovjeku da uzjaše jahalicu (prevozno sredstvo; dodaš čovjeku njegove stvari ... sve se to tebi upisuje kao sadaka. (Muslim).

riječi Muhammeda, a.s.) razaznaju se tri vrste sadake, ili, drugim riječima kazano, riječ *sadaka* se odnosi na tri vrste udjeljivanja. Svaka od ovih vrsta sadake ima svoj značaj, ulogu i za nju su određeni odgovarajući propisi. Riječ *sadaka/sadekat* se spominje u Kur'anu 16 puta i nekada označava dobrovoljno da-

vanje, a nekada obavezno.

Ove tri vrste udjeljivanja su različito i određene u islamu. Dobrovoljna sadaka, kako joj i samo ime kaže, nije obavezna. Prepušteno je svakom pojedincu da prema svojoj volji i mogućnostima udjeljuje drugima. Može se to činiti tokom čitave godine. Svaki pojedinac može udjeljivati kada hoće, koliko hoće, kome hoće i što hoće. Kada se spomene sadaka, uglavnom svi pomisle na udjeljivanje novca ili

drugih materijalnih vrijednosti. No, to je njeno pojednostavljeno shvaćanje. Allahov Poslanik, a.s., podsticao je muslimane da svi daju sadaku. Kada su mu rekli da nisu svi u stanju to činiti, objasnio im je da udjeljivanje nije samo materijalno davanje nego i svako, i najmanje, dobro koje se učini i svako zagovaranje činjenja dobra. Dalje je pojasnio: *Ako ukloniš s puta ono što smeta prolaznicima; ako izmiriš dvojicu ljudi; ako pomogneš čovjeku da uzjaše jahalicu (prevozno sredstvo; dodaš čovjeku njegove stvari ... sve se to tebi upisuje kao sadaka.* (Muslim).

Dakle, Muhammed, a.s., u ovom hadisu je izričito potvrdio da bilo koji čin dobra, od kojeg ljudi imaju koristi, jeste sadaka. Štaviše, u istom hadisu on kaže da se i *osmijeh u susretu s bratom smatra sadakom.* Na osnovu ovih i sličnih hadisa, zaključujemo da sadaka ima široko značenje i da bilo koji vid dobra koje čovjek učini bilo kome, pa čak i prema životinjama, a pogotovo prema ljudskim bićima, smatra se sadakom/udjeljivanjem, tj. dobrim djelom. Muhammed, a.s., tako pojašnjava da svi ljudi, bez obzira na to koliko bili materijalno imućni, mogu činiti i širiti dobro. S druge strane, dobro djelo, učinjeno prema bilo kome, prema bilo kojem živom biću, jeste sadaka i za njega će dobročinitelj biti nagrađen. Ovu vrstu sadake mogu svi prakticirati.

Ovom prilikom želimo spomenuti neka određenja koja važe za djela koja nisu obavezna, kao i za ona koja su obavezna (namaz, post i sl.). Najprije ćemo kazati da su propisi za dobrovoljne radnje vrlo fleksibilni i vjernik može birati šta, kada i kako da ih čini. Međutim, kod farza, obaveznih radnji, propisi su obrnuti, tj. kod njih nije puno prepušteno pojedincu da bira, nego je određeno kako se što čini. Naprimjer, dobrovoljni namaz se može klanjati u više rekata i neograničeno, ali farz-namaz je strogo određen i ne može se mijenjati.

Kod dobrovoljnih djela također važi pravilo *da ih je bolje činiti tajno, da se ne pokazuje kada se ona čine.* Uzvišeni Allah kaže: *Lijepo je kada javno dajete milostinju, ali je za vas bolje da je dajete siromasima kad niko ne vidi, i On će preći preko nekih vaših hrđavih postupaka.* – *A Allah dobro zna ono što radite.* (El-Bekare, 271) U hadisima se potencira vrlina *da lijeva ruka ne zna šta daje desna* i da je *najbolja nafila u svojoj kući.* No, obavezne radnje je bolje činiti javno i zajednički, jer su to prepoznatljiviji simboli vjere. Neki se i ne mogu čini pojedinačno (npr. džuma-namaz).

Nasuprot dobrovoljne sadake, koja ima široko značenje i primjenu, jer obuhvata materijalno i nematerijalno davanje, i nju kao takvu mogu i trebaju svi muslimani prakticirati, jeste sadaka u užem, materijalnom

značenju. Postoje dvije vrste takve sadake: sadekatul-fitr i zekat. Obje su obavezne i zato postoje detaljni propisi koji ih reguliraju.

Sadekatul-fitr je sadaka koja se izdvaja samo uz ramazan. Ona je, prema propisima hanefijskog mezheba vadžib, tj. drugorazredna obaveza i zbog toga su njeni propisi precizno određeni i razrađeni. Onaj čija cjelokupna imovina (zekatska i nezekatska) dostiže nivo nisaba dužan je izdvojiti sadekatul-fitr za sebe i svoje članove porodice. Ova vrsta materijalnog izdvajanja veže se za osobe, tako da obuhvata svakog muslimana bio on mali ili veliki, muško ili žensko, uračunljiv ili neuračunljiv, postio ili ne postio. Vrijeme njenog izdvajanja je do bajram-namaza, a njeni korisnici su, prema propisima hanefijskog mezheba, kao i korisnici zekata.

Treća vrsta sadake, kako je i Kur'an na više mjesta naziva, jeste obavezna, farz-sadaka, a to je zekat.

Propisi farza su precizno određeni i vjerniku nije prepušteno da bira kada, koliko i kome da daje tu vrstu sadake. Onaj ko posjeduje nisab, a njega je Poslanik, a.s., odredio, obavezan je da izdvaja zekat.

Također, nije prepušteno obvezniku da određuje koliko će izdvojiti svog imetka, nego je to odredio Allahov Poslanik, a to je, kao što znamo, 2,5% na novac, 10 ili 5%, zavisno od načina navodnjavanja, na poljoprivredne proizvode itd.

Isto tako je precizno određeno kome se daje ta vrsta sadake. Uzvišeni Allah kaže: *Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga skupljaju, i onima čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku. Allah je odredio tako!* – *A Allah sve zna i mudar je.* (Et-Tevbe, 58-60)

Način prikupljanja i raspodjele ove obavezne sadake precizno je razrađen i definiran postupcima Allahova Poslanika i njegovih prvih halifa. To se čini organizacijom Fonda Bejtul-mal.

Molimo Uzvišenog Allaha da nam podari mudrosti i znanja za prepoznavanje Allahovih poruka i zakonitosti na Zemlji, te da budemo od onih koji će sve tri vrste sadake primjenjivati i izvršavati na adekvatan način, radi uspostavljanja socijalne pravde i općeg zadovoljstva na dunjaluku i vječite sreće na ahiretu.

El-Džinn

Sura o džinima

ALMIR FATIĆ

redovni profesor tefsirskih predmeta na fakultetu
islamskih nauka univerziteta u sarajevu
almirfatic75@gmail.com

Sažetak: U radu se, metodom ajet po ajet, tumači 72. kur'anska sura El-Džinn, koja ima 25 ajeta. Objavljena je u Mekki u ranim godinama poslanstva. U njoj se opisuje slučaj kada su neki džini (sa)slušali učenje Kur'ana i vratili se svome narodu da im kazuju o predanosti Svevišnjem Bogu. Također, sura govori o još nekim važnim činjenicama o džinima.

UVOD

El-Džinn je 72. kur'anska sura, koja ima 28 ajeta. Ime je dobila po riječi *džinn* (الْجِنِّ) koja se u njoj spominje, a to je ujedno i glavna tema ove sure. U njoj se opisuje slučaj kada su neki džini (sa)slušali učenje Kur'ana i vratili se svome narodu da im kazuju o predanosti Svevišnjem Bogu. Također, sura govori o još nekim važnim činjenicama o džinima. Glavna tema sure

El-Džinn izlaže se kroz sljedeće tematske cjeline: 1. vjerovanje džina u Kur'an; 2. stanje džina nakon poslanstva Muhammeda, a.s., 3. mesdžidi ili džamije kao mjesta koja pripadaju Svevišnjem Allahu; 4. skriveno (gajb) koje je poznato samo Svevišnjem Allahu.

Sura El-Džin je objavljena u Mekki, prema jednoglasnome mišljenju mufessira, kako to kaže Ibn Atijje u svome tefsiru.¹ Buhari i Muslim navode od Ibn Abbāsa da se jedanput Muhammed, a.s., s grupom svojih ashaba, uputio ka čaršiji Ukaz.

I kada je, na tom putu, klanjao sabah-namaz sa ashabima u Nahlu, jedna grupa džina je naišla, zastala i pažljivo (sa)slušala učenje Kur'ana, te kazala: "Ovo je ono što sprečava vezu između nas i nebeske vijesti!"² I to je ono što je opisano u ovoj suri, a o čemu ćemo nešto više kazati u kontekstu ajeta koji to oslovljavaju. Većina klasičnih komentatora Kur'ana, na temelju prethodnoga, vjeruje da se ovo dogodilo za vrijeme Poslanikovog, a.s., putovanja u Taif, koje se dogodilo tri godine prije Hidžre, odnosno desete godine poslanstva. Međutim, Mevdūdī smatra da je to pogrešno

1 Ibn 'Atijya, *Al-Muḥarrar al-waḡīz*, 5/378.

2 V. *Sahibu-l-Buhari*, 3/890-891; *Muslimova zbirka hadisa s komentarom*, 2/109-110.

mišljenje iz nekoliko razloga. On smatra da je slušanje Kur'ana od strane džina opisano u suri El-Ahkāf (29-32):

وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنْصِتُوا فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَى قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٢٩﴾ قَالُوا يَا قَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾ يَا قَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ يَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُم مِّنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿٣١﴾ وَمَنْ لَا يُجِبِ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ ۗ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٢﴾

Kada ti poslasmo nekoliko džina da slušaju Kur'an, pa kada dođeš, oni rekoše: "Šutite!" A kad se završi, vratiše se narodu svome da opominju. / Govorili su: "O, narode naš, mi smo slušali Knjigu koja se objavljuje poslije Musaa, koja potvrđuje da su istinite i one prije nje, i koja upućuje ka istini i na Pravi put. / O, narode naš, odazovite se Allahovom glasniku i vjerujte u Njega, On će vam oprostiti neke grijehbe vaše i zaštititi vas od kazne bolne!" / A oni koji se ne odazovu Allahovom glasniku, takvi Mu neće umaći na Zemlji i neće naći mimo Njega zaštitnika. Oni su u zabludi očitaj.

Mevdūdī, na osnovi ovih ajeta, smatra da su ovi džini već vjerovali u poslanstvo Musaa, a.s., i prethodne Božije knjige, dok su džini opisani u suri El-Džinn, koji su slušali Kur'an, bili poricatelji Istine, Proživljenja i ahireta.³ Nadalje, tvrdi da je historijski potvrđeno da Poslanika, a.s., na njegovom putovanju u Taif niko od ashaba nije pratio, izuzev Zejda ibn Hārisa. Prema predaji Ibn Abbāsa, na putovanju ga je pratila grupa ashaba, a išao je u Ukaz iz Mekke. Također, susret s džinima desio se pri povratku iz Taifa, a Ibn Abbāsova predaja govori o susretu na putu iz Mekke u Ukaz. S obzirom na navedeno, Mevdūdī poentira: U suri El-Ahkāf i u suri El-Džinn nije ispričan jedan te isti događaj; to su bila dva događaja tokom dva odvojena putovanja.⁴

3 Na ovo je već ukazao imam Al-Māturīdī u svome tefsiru; v. *Ta'wilāt abl al-sunna*, <https://www.altafsir.com>.

4 I neki klasični komentatori Kur'ana ukazali su na ovu mogućnost, tj. da se radi o dva odvojena događaja. Tako, npr. Abū Ḥayyān i Al-Qurṭubī govore "o džinima koji su došli Poslaniku, a.s., u Mekku iz Nasibina, i o džinima koji su mu došli u Nahlu iz Nejneve". Jedan se Poslanikov, a.s., susret s džinima desio u početku poslanstva u Mekki, o kojem prenosi 'Abdullāh b. Mas'ūd, ali koji nije bio prisutan samom događaju (tzv. džinskoj noći). U tom predanju se kaže da su ashabi jedne noći bili s Poslanikom, a.s., pa su ga izgubili, te ga počeli tražiti po dolinama i uvalama, ali ga nisu našli. Kada je svanulo, on se pojavio iz pravca brda Hire, i rekao: "Došao mi je izaslanik džina pa sam otišao s njim i učio im Kur'an". Ashabi su tada otišli s njim na to mjesto gdje su vidjeli džinske tragove i tragove njihove vatre. Ovo, od Alkamea, prenose Muslim (v. *Muslimova zbirka hadisa s komentarom*, "O glasnom učenju Kur'ana na sabah-namazu i učenju Kur'ana džinima", 2/110-111) i Tirmizi (*Tirmizijina zbirka hadisa*, 6/459-460). U dru-

Ajeti iz sure El-Ahkāf referiraju se na događaj koji se desio pri Poslanikovom povratku iz Taifa 10. godine poslanstva. A što se tiče pitanja kada se desio drugi događaj, predaja od Ibn Abbāsa, niti neka druga predaja, ne govori kada je Poslanik, a.s., otišao u Ukaz zajedno s nekim svojim ashabima.

Prema tome, što se tiče tačnog vremena objavljivanja ove sure, teško je to precizno ustanoviti, ali po sadržaju sure može se pretpostaviti da je objavljena u ranim godinama poslanstva Muhammeda, a.s.

Moguća kontekstualna povezanost sure El-Džinn sa surama prije i poslije nje u mushafskom rasporedu ogledala bi se u sljedećem: a) 10. i 11. ajet sure Nūh, koja prethodi suri El-Džinn, povezuju se sa 16. ajetom sure El-Džinn; b) sura El-Džinn završava time da Svevišnji nikome ne otkriva ništa iz Nevidljivog svijeta, osim odabranom Poslaniku, dok sura poslije nje – El-Muzzemmil, započinje pozivom odabranom Poslaniku.⁵

KUR'AN O DŽINIMA

Prije nego što otpočnemo s objašnjavanjima ajeta ove sure, ukratko ćemo podsjetiti na temeljna kur'anska učenja o džinima kao stvorenjima ili bićima.

Prvo: Kur'an jasno ističe da su džini stvoreni od vatre i da su stvoreni prije ljudi: وَالْجَانَّ حَلَقَتَاهُ مِنْ قَبْلِ مَنْ نَارِ السَّمُومِ *A džina smo stvorili još prije od vatre užarene* (El-Hidžr, 27); وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ *A stvorio je džina od plamena vatre.* (Er-Rahmān, 15)

Drugo: Džini (nevjernici) *unose zle misli u ljudska srca.* (En-Nās, 1-6)

Treće: Ljudi ne mogu vidjeti džine, dok džini mogu vidjeti ljudska bića: إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْهُمْ *Zaista vas on vidi, on i vojske njegove, odakle vi njih ne vidite* (El-E'arāf, 27). S tim da ovdje postoje izuzeci, kao što su neki poslanici

goj predaji veli se da je 'Abdullāh b. Mas'ūd bio s Poslanikom, a.s., koji je 'Abdullāhu prepustio da uči Kur'an džinima (v. Abū Ḥayyān, *al-Baḥr al-muḥīṭ*, 10/293; al-Qurṭubī, *al-Ġāmi' li abkām al-Qur'ān*, 19/7-8). Muslim, pak, u svome *Šaḥīḥu* (2/119) prenosi od Ibn 'Abbāsa da "Allahov Poslanik, a.s., nije učio džinima niti ih je vidio", u sklopu hadisa o Poslanikovoj posjeti Ukazu, na koga smo već ukazali. Dakle, drugi Poslanikov, a.s. susret s džinima bio je u Ukazu. Ar-Rāzi u svome tefsiru pomiruje predaje Ibn 'Abbāsa i 'Abdullāha b. Mas'ūda na sljedeće načine: 1. moguće je da se ono što spominje Ibn 'Abbās prvo dogodilo pa je o tome objavljena sura Al-Ġinn, a zatim mu je naredeno da se s džinima susretne, kako to spominje 'Abdullāh b. Mas'ūd; 2. moguće je da se desio samo jedan susret s džinima, s tim da je Poslaniku, a.s., bilo naredeno da ih posjeti i uči im Kur'an, ali nije mu bilo poznato šta su oni kazali i šta su učinili, pa je objavljeno o tome; 3. moguće je da se desio jedan susret, da ih je Poslanik, a.s., vidio i čuo, a oni povjerovali u njegovo Poslanstvo i vratili se svome narodu, pa je Svevišnji objavio Muhammedu, a.s., ono što su oni kazali svome narodu (*Mafāṭīḥ al-ġayb*, 30/153).

5 Usp. Abū Ḥayyān, *al-Baḥr al-muḥīṭ*, 10/292; As-Suyūṭī, *Asrār tartīb al-Qur'ān*, Dār al-faḍīla, Cairo, s.a., 148; Ibn 'Atīyya, *Al-Muḥarrar al-waḡīz*, 8/152.

(npr. Sulejman, a.s., ih je vidio i sebi potčinio: En-Neml, 17; Sebe', 13-14) i, u rijetkim prilikama, neki posebni pojedinci.⁶

Četrto: Džini posjeduju određene izvanredne moći i sposobnosti: قَالَ عَفْرَيْتُ مِنَ الْجِنِّ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ *Reče Ifrit, jedan od džina: "Ja ću ti ga donijeti prije nego ustaneš sa ove svoje sjednice, a ja sam za to snažan i pouzdan.* (En-Neml, 39)

Peto: Džini se mogu uzdići na nebesa do određene granice; ako pokušaju prijeći tu granicu i pokušaju čuti šta se dešava na nebesima, odatle ih tjeraju me-teori. Ovim je pobijeno vjerovanje politeističkih Arabljana da džini posjeduju znanje o nevidljivom ili da imaju pristup Božanskim tajnama. (v. El-Hidžr, 16-18; Sebe', 14; 16-18; Es-Sāffāt, 6-10; El-Mulk, 6)

Šesto: Džini mogu biti vjernici i nevjernici (o čemu se govori u ovoj suri, kao i u suri El-Ahkāf).

Sedmo: Predislamski Arabljani džine su smatrali Božijim saradnicima, obožavali ih i smatrali da imaju Božansko porijeklo. (v. El-En'ām, 100; Sebe', 40-41; Es-Sāffāt, 158)

Osmo: Iblis je pripadao džinima: وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ *A kad smo rekli melecima: "Učinite sedždu Ademu!" – i oni svi učiniše sedždu, osim Iblisa. On je bio od džina i zato se ogriješio o zapovijest Gospodara svoga.* (El-Kehf, 50)

Deveto: Džini umiru, bit će proživljeni i odgovarat će za svoja djela. (v. El-E'arāf, 38; El-Ahkāf, 18-19, 46; Hūd, 119)

Na osnovu navedenog možemo izvesti sljedeće zaključke: Džini su stvarni i imaju stvarnu egzistenciju, nisu plod drevnog praznovjerja, mitova ili drevnog arabljanskog folklora. Džini su nesumnjivo posebna vrsta bića stvoreni od vatre, nevidljivi su ljudima kao i njihovo kretanje, imaju vlastiti izgled različit od ljudi i meleka. Prema hadisima (Muslim, Tirmizi i dr.), džini mogu sjediti s ljudima, biti i boraviti u njihovim kućama. I džini jedu, piju, žene se, množe i imaju svoja staništa. Odgovorni su, kao i ljudi, za svoje postupke: ima ih vjernika i nevjernika, dobrih i zlih. Vrlo su moćni i posjeduju izvanredne sposobnosti. No, i pored toga, ljudi su superiorniji od džina jer je *namjesništvo* ljudima povjereno. Kao što ima i moćnijih životinja od čovjeka to, ipak, ne znači da su one superiornije od njega. Džini nevjernici uporno nastoje zavesti čovjeka, ali nemaju moć da ga nešto na silu natjeraju, već mu došaptavaju, zavode ga i varaju. Zbog toga

6 Al-Maydāni, *Ma'āriḡ at-tafakkur wa daqā'iq at-tadabbur*, 5/522.

je nužno odbaciti sva modernistička tumačenja (Abduhu, Asad i dr.) u vezi s džinima, kao što su ona koja kažu da su džini personifikacija zlih ljudskih sila i misli, ili da označavaju nekakve prirodne sile, ili neka divlja plemena i sl. Jednostavno, Kur'an je objasnio cijelu istinu o njima: šta oni jesu, a šta nisu.

KUL ŪHIJE ILEJJE ENNEHU S-TEME'A NEFERUN MINE L-DŽINNI FE KĀLŪ INNĀ SEMI'NĀ KUR'ĀNEN 'ADŽEBĀ

(قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنَّةِ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا)

Reci: "Objavljeno mi je da je prisluškivalo nekoliko džina i reklo: 'Zaista smo mi slušali Kur'an čudesni – glagol ūhije (أُوحِيَ) je pasivna forma glagola *evhā* (أوحى) – objaviti, a derivira se iz riječi *vahj* (وحي) – Objava; *isteme'a* اسْتَمَعَ znači pažljivo slušati; *nefer* (نَفَرٌ) – skupina između tri i deset.⁷ Riječ *džinn* (جِنٌّ) u osnovi znači pokriveni ili *s(a)kriti*. Od istog korijena derivira se i riječ *džennet* (جَنَّة) – *bujna bašča*, koji je tako nazvan zato što je prekriven zelenilom. Također, od istog korijena je i riječ *dženin* (جَنِين) – *fetus*, jer je skriven u majčinoj utrobi; kabur ili mezar naziva se *dženen* (جَنَن), jer u sebi skriva mejita; *dženān* (جَنَان) je *srce* skriveno u prsima; *džunne* (جُنَّة) je *štit*.⁸

Prema tome, džini su tako nazvani jer su skriveni od ljudskih očiju, njihov razgovor je skriven ljudima kao i njihovo kretanje. Riječ *džinn* ovdje označava specifičnu grupu Božijih stvorenja koja – kao i melec – spadaju u svijet nevidljivoga, što je test ljudima hoće li u to vjerovati ili ne vjerovati.

Ova sura govori o tome da je nekoliko džina pažljivo slušalo učenje Kur'ana i to ih se toliko dojmilo da su postali muslimani. Valja se podsjetiti da su Kurejšije bili optužili Muhammeda, a.s., da Objavu prima od džina. Ovim ajetom jasno se pokazuje upravo suprotno: oni su slušali učenje Kur'ana i njime bili zadivljeni. Sâm početak sure: *Kul ūhije ilejje* – قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ – *Objavljeno mi je* ukazuje na to, prema jednoj grupi učenjaka – a što dokazuju u ajetima iz sure El-Ahkāf: *Kada ti poslasmo nekoliko džina* – da Poslanik, a.s., nije vidio džine, niti je znao da čuju učenje Kur'an, već ga je Svevišnji o tome obavijestio.⁹

Džini su kazali: *innā semi'nā Kur'ānen 'adžebā* – إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا – *Zaista smo mi slušali Kur'an čudesni*. Riječ *'adžeb* (عَجَب – inf.) u arapskom se koristi za

7 Neki komentatori navode da je džina bilo devet, a drugi – sedam (v. Az-Zamaḥšari, *Tafsir al-Kaššāf*, 1145; Ibn Kaṭir, *Tafsir al-Qur'an al-a'zim*, 4/552; Al-Baḡawi, *Ma'ālim at-Tanzil*, 8/237).

8 Usp. Al-Iṣfahāni, *Mu'ğam mufradāt alfāz al-Qur'an*, 111-112; Al-Maydāni, *Ma'āriğ at-tafakkur*, 5/523-524.

9 Usp. Al-Māwardi, *An-Nukat wa al-'uyūn*, 6/107-108; Al-Qurtūbi, *Al-Ġāmi' li abkām al-Qur'an*, 19/5-8; Aṣ-Šābūni, *Šafwa at-tafsīr*, 3/457. Al-Maydāni tvrdi da je ispravno stanovište da je Muhammed, a.s., vidio neke džine u njihovom stvarnom (ob)liku (*Ma'āriğ at-tafakkur*, 5/522).

neku *divnu, čudesnu stvar*. Oni su tada vjerovatno prvi put čuli Kur'an, ali su ga u potpunosti razumjeli i prepoznali njegovu visoku elokvenciju, što upućuje na to da džini dobro razumiju ljudske jezike.

JEHDĪ ILE R-RUŠDI FE AMENNĀ BIH VE LEN NUŠRIKE BI RABBINĀ EHADĀ (يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا)

Koji vodi ka ispravnosti, pa smo povjerovali u njega i više nećemo pridruživati Gospodaru našem nikoga! – Rušd (الرُّشْدُ) znači *ispravnost (es-savāb)* u smislu vjerovanja i djelovanja. Nakon što su poslušali učenje Kur'ana koje ih je zadivilo, džini su zaključili da on ne liči govoru ljudi pa su zato povjerovali u nj (فَآمَنَّا بِهِ) i kazali da – od sada – nikada neće obožavati nekog drugog izuzev Svevišnjeg Allaha (*ve len nušrike bi Rabbīnā* – وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا), što ukazuje da su, prije toga, bili politeisti. U ovim njihovim riječima nalazila se lekcija za mekanske mnogobošce koji nisu odmah, poput džina, povjerovali u svoga Gopodara nakon što su čuli Njegov govor. Naime, kao što je Poslanik, a.s., poslan ljudima, tako je poslan i džinima, tj. i oni su zaduženi vjerskim propisima.¹⁰

VE ENNEHU TE'ĀLĀ DŽEDDU RABBINĀ METTEHAZE SĀHIBETEN VE LĀ VELEDĀ (وَأَنَّهُ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا)

I zaista On – neka je uzvišena veličanstvenost Gospodara našeg! – nije uzeo Sebi ni druge ni djeteta – džedd (جَدُّ) je veličanstvenost, dostojanstvo (dželāl ve 'azame); veled (وَلَدٌ) je dijete. Ovim riječima džini pobijaju tvrdnje kršćana (koji su Isaa, a.s., smatrali Božijim sinom), jevreja (jevreji toga vremena su Uzejra smatrali Božijim sinom) i arabljanskih mnogobožaca (koji su meleke smatrali Božijim kćerima, a imali su običaj i da Svevišnjem pridružuju ženu (صَاحِبَةٌ – sāhibe). Džini su, dakle, shvatili da su pogriješili i da je čisto neznanje Svevišnjem pripisivati djecu i ženu.

Ove riječi bacaju svjetlo na nekoliko stvari: 1. džini ne poriču Božije postojanje i da je On Gospodar; 2. među njima ima i mnogobožaca, kakva je bila zajednica džina čiji su pripadnici čuli Kur'an; 3. među džinima ne postoji poslanstvo i Objava, a ko god od njih vjeruje u poslanstva poslanika među ljudima i u Knjige koje su oni dostavili. U El-Ahkāf (29-30) navodi se da su džini koji su tada čuli Kur'an bili sljedbenici poslanika Musaa, a.s., a nakon što su čuli Kur'an, pozvali su svoje da vjeruju u Objavu koja potvrđuje prethodne.¹¹

10 Usp. Ar-Razi, *Maḡātib al-ġayb*, 30/153; Aš-Šawkānī, *Faḥ al-Qadīr*, 1537; Aš-Šābūnī, *Šafwa al-taḡāsīr*, 3/458.

11 V. Sayyid Abul Ala Maududi, *Taḥīm al-Qur'an – The Meaning of the Qur'an*, <http://www.englishtaf>

Džini su stvarni i imaju stvarnu egzistenciju, nisu plod drevnog praznovjerja, mitova ili drevnog arabljanskog folklor. Džini su nesumnjivo posebna vrsta bića stvoreni od vatre, nevidljivi su ljudima kao i njihovo kretanje, imaju vlastiti izgled različit od ljudi i meleka

VE ENNEHU KĀNE JEKŪLU SEFĪHUNĀ 'ALELLĀHI ŠETATĀ (وَأَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا)

A zaista je govorio jedan naš bezumnik o Allahu neistine – sefih (سَفِيهِ) je bezumnik, ludak; šetat (شَطَطًا) znači pretjeran(ost), prekomjernost, krajnost, pretjerana laž, neprav-

*da.*¹² Riječ šetat, dakle, prenosi značenje prelaznja granice u riječima, djelima, nepravdi, zulumu i dr., te obuhvata i značenje nepravde i laži. U tefsirima se ovaj bezumnik označava Iblisom, koji ih je pozivao na obožavanja nekog drugog mimo Svevišnjeg Allaha, tj. govorio je nešto što nije tačno, istinito, što nije pravedno. Mufessir Ibn Atijje kaže da je to mišljenje svih komentatora Kur'ana (*džemi'u l-mufessirin*), a potom se ispravlja pa veli da ima i onih koji riječ *sefih* shvaćaju u njezinom generičkom značenju (*ismu l-džins*).¹³

VE ENNĀ ZANENNĀ EN LEN TEKŪLE L-INSU VE L-DŽINNU 'ALELLĀHI KEZIBĀ (وَأَنَا ظَنَنَّا أَنْ لَنْ نَقُولَ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا)

*A mi smo, uistinu, mislili da ljudi i džini nikada neće o Allahu govoriti laži – Džini, znači, nisu mogli zamisliti da će neko o Allahu laži govoriti. Ovim otkrivaju da su, slijepo slijedeći druge, slijedili, zapravo, laži. Mislili su da Iblis govori istinu o Allahu, tj. da je možda istina da On ima ženu i dijete. Nakon što su poslušali Kur'an, postalo im je jasno da je on lažac.*¹⁴

sir.com/Quran/72/index.html

12 Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 850.

13 V. Ibn 'Aṭīyya, *Al-Muḥarrar al-wağīz*, 5/380; također usp. Al-Māwardī, *An-Nukat wa al-'uyūn*, 7/110; Az-Zamahšarī, *Tafsīr al-Kaššāf*, 1145; Al-Bağawī, *Ma'ālim at-Tanzīl*, 8/238.

14 Usp. At-Ṭabarī, *Ġāmi' al-bayān*, 10/8641; Ar-Rāzī, *Mafātīḥ al-ğayb*, 30/156; Ibn Kaṭīr, *Tafsīr al-Qur'ān al-'aẓīm*, 4/550.

VE ENNEHU KĀNE RIDŽĀLUN MINE L-INSI JE'ŪZŪNE BI RIDŽĀLIN MINE L-DŽINNI FE ZĀDŪHUM REHEKĀ

(وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا)

I bilo je ljudi koji su pomoć tražili od džina, pa su im tako povećali obijest – Āze - je'ūzu (ovdje: je'ūzūne يَلْتَجُونَ = يَلْتَجُونَ) znači tražiti pomoć, utočište. Sintagma ridžālin mine l-džinni (رِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ) ukazuje da među džinima ima muškaraca i žena, te da se žene i razmnožavaju. Klasični komentari Kur'ana izvještavaju da, u predislamsko vrijeme, kada bi Arabljani na svojim putovanjima odsjeli negdje u pustinju, na mjesto koje je bilo nenaseljeno, napušteno i strašno, povikali bi: "O, vođo ove doline, utječem se kod tebe od luđaka (misleći na džine) koji su pod tvojom vlašću!" Ovo se često javlja(lo) i kod drugih naroda i tradicija. I to bi kod džina povećalo njihovu aroganciju, obijest (rehek رَهَق – inf.). Rehek još znači: nasilje, zloba, labkournost, glupavost, neznanje.¹⁵

Neki kažu da su džini ljudima tako povećavali zabludu i grijeh. Dakle, ljudi su vjerovali da je svako nenaseljeno mjesto pod kontrolom jednog ili drugog džina, i ako čovjek ne bi od njega tražio zaštitu, onda bi ga on, džin, uznemiravao ili drugim dopustio da ga uznemiravaju. Ovakvo pogrešno vjerovanje ljudi – da umjesto od Svevišnjeg Boga pomoć traže od džina! – i same džine je iznenadilo, ali ohrabralo i još više oholilo pa su posta(ja)li agresivniji u grijешenju i nevjerništvu.¹⁶

VE ENNEHUM ZANNŪ KEMĀ ZANNENTUM EN LEN JEB'ASELLĀHU EHADĀ (وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا)

I oni sumnjaju, kao što i vi sumnjate, da Allah neće oživjeti nikoga – Glagol zanne ovdje (ظَنَّ) ima značenje glagola šekke (شَكَ) – sumnjati. Džini govore svojim džinima sunarodnicima da poricatelji Istine sumnjaju, isto kao i oni, u proživljenje nakon smrti. Nakon takvog mišljenja slijedi se, logično, put politeizma i grijeha. Prema drugom legitimnom čitanju riječi: en len jeb'asellāhu ehadā (أَنْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا), razumijevanje, odn. prijevod glasi: Allah neće nikoga poslati kao poslanika. Be'ase (بَعَثَ) znači proživjeti kao i poslati.¹⁷

15 Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 651.

16 Usp. Al-Māwardī, *An-Nukat wa al-'uyūn*, 7/111; Ibn 'Aṭīyya, *Al-Muḥarrar al-wağīz*, 5/380; Aṣ-Šābūnī, *Šafīva at-tafāsīr*, 3/458; Ibn Džuzejj, *Olakšani komentar Kur'ana*, 6/235.

17 Usp. At-Ṭabarī, *Ġāmi' al-bayān*, 10/8244; Ar-Rāzī, *Mafātīḥ al-ğayb*, 30/157; Ibn 'Aṭīyya, *Al-Muḥarrar al-wağīz*, 5/381.

VE ENNĀ LEMESNE S-SEMĀ'E FE VEDŽEDNĀHĀ MULI'ET HARESEN ŠEDĪDEN VE ŠUHUBĀ (وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلِئَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهَبًا)

I mi smo nastojali dotaći nebo i utvrdili smo da je puno čuvara moćnih i plamtećih zvijezda – Lemese (لَمَسَ) znači dotaknuti, opipati, B U dodiru s, primijetiti, zapaziti, uvidjeti;¹⁸ hares (حَرَسَ) je množina od hāris (حارس) – čuvar, zaštitnik; šuhub (شُهَب) je množina od šihāb (شهاب) – plamen, meteor, zvijezda, vatrena lopta, svjetlača, raketa.¹⁹

Do poslanstva Muhammeda, a.s., džini su, na nebesima, mogli prisluškovati govor meleka; prišunjali bi se do njih i slušali. Nakon prislušivanja, gatarima i vračarima bi prenosili informacije dodavajući od sebe ono što su htjeli, a i gatari i vračari bi na te riječi dodavali svoje laži. Poslanstvom Muhammeda, a.s., to im je postalo zabranjeno; pokušavali su iznova to činiti (prisluškovati), ali im nije uspjealo. Uočili su da se nešto promijenilo i zanimalo ih je šta se to dogodilo, ili će se dogoditi na Zemlji, pa su se spustili na Zemlju da se o tome raspitaju (v. uvod u ovu suru). Čuvši Muhammeda, a.s., kako uči Kur'an, postalo im je jasno zašto je uslijedila zabrana. Sada je nebo zaštićeno, puno čuvara moćnih مُلِئَتْ حَرَسًا شَدِيدًا – *muli'et haresen šediden*), tj. moćnih meleka, i ko god mu se pokuša približiti i prisluškovati, spržit će ga *plamteće zvijezde, meteori*.²⁰

9. VE ENNĀ KUNNĀ NAK'UDU MINHA MEKĀ'IDE LI S-SEM'I FE MEN JESTEMI'I L-ĀNE JEDŽID LEHU ŠIHĀBEN RESADA (وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدٌ لِلسَّمْعِ ۖ فَمَنْ يَسْمِعِ الْآنَ يَحْدُ لَهُ شُهَابًا رَصَدًا)

I sjedili smo okolo njega da bismo što čuli, ali će onaj ko sada prisluškuje naići na plamteću zvijezdu koja vreba – Ka'de znači sjediti (قعد); mekā'id (مَقَاعِد) – mn. od mak'ad) su sjedišta; resad (رَصَد) – mn. ersād) – promatranje, motrenje, vrebanje, osmatračnica; također i čuvar.²¹

U klasičnim komentarima Kur'ana navodi se da je Allahov Poslanik, a.s., objasnio način njihovog sjedenja: sjedili su jedan iznad drugog, pa kada bi bio spaljen onaj koji je na vrhu, pojavio bi se onaj što je bio ispod njega.²² Ta *zaštita neba* od džinskog prislušivanja, Božanskom voljom, provodi se u dva slučaja: prvi, kada Svevišnji odredi kazniti stanovnike Zemlje, kako džini ništa o tome ne bi mogli prenijeti ljudskim bićima, i drugi: kada se pojavljuje poslanik na

18 Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 1575.

19 *Ibid.*, 882.

20 Usp. Az-Zamaḥšari, *Tafsīr al-Kaššāf*, 1146; Aš-Šawkānī, *Fatḥ al-Qadīr*, 1539.

21 Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 613.

22 Ibn 'Aṭīyya, *Al-Muḥarrar al-waḡīz*, 5/381; Ibn Džuzejj, *Olakšani komentar Kur'ana*, 6/236.

Zemlji kako džini ne bi ometali poruke koje mu se prenose, niti znaju koje su to upute dostavljene poslaniku. Džine u vrijeme Muhammeda, a.s., dakle, interesovalo je koje su se od te dvije stvari dogodile, i kada su krenuli u potragu i čuli Objavu, saznali su da nije u pitanju kazna već – Poslanik.²³

10. VE ENNĀ LĀ NEDRĪ EŠERRUN URĪDE BI MEN FI L-ERDI EM ERĀDE BIHIM RABBUM REŠEDĀ (وَأَنَا لَا نَدْرِي أَشَرُّ أَرِيدُ يَمَنَ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا)

I mi ne znamo da li se zlo želi onima na Zemlji ili im želi Gospodar njihov dobro – Ovim džini priznaju da više ne mogu prisluskiivati meleke i da su uvedene stroge sigurnosne mjere. Ovdje oni pokazuju poštovanje (edeb) prema Svevišnjem Allahu, jer Mu pripisuju samo dobro (em erāde bihim Rabbum rešedā).²⁴ Rešed ovdje znači dobro (خير). Na nivou gramatike to se izražava aktivnim glagolom (erāde - أَرَادَ), a za zlo (šerr) koristi se pasivna forma – urīde (أُرِيدَ).

11. VE ENNĀ MINNE S-SĀLIHŪNE VE MINNĀ DŪNE ZĀLIKE KUNNĀ TARĀ'IKĀ KIDEDĀ (وَأَنَا مِنَّا الصَّالِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَرَائِقَ قَدَدًا)

A među nama ima i dobrih i onih koji to nisu, ima nas pravaca i grupacija različitih – Riječ tarā'ik (طَرَائِقَ – jed. طريقة tarīka) ima veoma široko značenje: put, staza, brazda, način, postupak, sistem, pravac, učenje, doktrina, škola, vjera, način života, vjerovanje, ideologija itd; kided (قَدَدٌ – jed. كيدة kidde = derivirano iz القَدِّ dio) – stranka, partija, grupacija.²⁵ Ovaj ajet podučava da nisu svi džini zli, ima i onih dobrih (sālihūn) među njima. Zatim, da nisu svi džini isti, tj. oni slijede različite vjere (edjān muhtelifa), pravce i stilove života – slično ljudima.

12. VE ENNĀ ZANNENĀ EN LEN NU'DŽIZELLĀHE FI L-ERDI VE LEN NU'DŽIZEHU HEREBĀ (وَأَنَا ظَنَنَّا أَنْ لَنْ نُنْعِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَنْ نُنْعِزَهُ هَرَبًا)

I mi znamo da ne možemo umaći Allahu na Zemlji i da od Njega ne možemo pobjeći – Glagol zanne (u formi ظَنَنَّا zannenā) ovdje znači znati ('alime) ili biti čvrsto uvjeren (ejkane); e'adžeze (أعجز) znači biti u nemogućnosti, a herebe (هَرَبٌ) pobjeći. Džini ovo izgovaraju nakon što su čuli Kur'an, tj. uvjeravaju se da je Kur'an Božija Objava i da se ne može nadmašiti – ona sve nadmašuje. Također,

23 Usp. Aṭ-Ṭabarī, *Ġāmi' al-bayān*, 10/8245; Al-Māwardī, *An-Nukat wa al-uyūn*, 7/112; Al-Qurtubī, *Al-Ġāmi' li abkām al-Qur'an*, 19/14-15; Maududī, *Tafḥīm al-Qur'an*, <http://www.englishsifts.com/Quran/72/index.html>.

24 Aṣ-Šābūnī, *Šafwa at-tafāsīr*, 3/459.

25 V. Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 882; 1349.

shvataju da ne mogu pobjeći od Božije kazne i da Svevišnji ima moć nad njima.²⁶

13. VE ENNĀ LEMMĀ SEMI'NE L-HUDĀ AMENNĀ BIHI FE MEN JU'MIN BI RABBIHI FE LĀ JEHĀFU BAHSEN VE LĀ REHEKĀ (وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَىٰ آمَنَّا بِهِ لَمَّا كَانَ مِنَ الْبُرْهَانِ فَكَيْفَ يُخْفَىٰ وَلَا رَهَقًا بِهِ فَلَآ يُخَافُ يَخْسًا وَلَا رَهَقًا)

I mi smo, čim smo čuli Uputu, povjerovali u nju. A ko vjeruje u Gospodara svoga, ne treba se bojati gubitka ni nepravde – Čim su čuli Uputu, tj. Kur'an, džini su odmah povjerovali u njega. Ibn Abbās je rekao: “Babsun (يَخْسُ) je umanjivanje dobrih djela, a rehekun (رَهَقٌ) povećanje loših djela”. Rehek je, između ostalog, zulum, nepravda, nasilje.²⁷ Prema tome, vjernik ne treba strahovati da će biti uskraćen nagrade za svoja dobra djela, niti da će mu se pripisati grijeh koji nije učinio.²⁸

14. VE ENNĀ MINNE L-MUSLIMŪNE VE MINNE L-KĀSITŪNE FE MEN ESLEME FE ULĀ'IKE TEHARREV REŠEDĀ (وَأَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا)

I ima nas muslimana, a ima nas i neposlušnih. Oni koji islam prihvate, takvi su izabrali Uputu – džinā, dakle, ima muslimana, tj. onih koji se pokoravaju Svevišnjem Allahu, kao i onih koji to nisu, tj. koji su skrenuli s Pravoga puta (el-kāsītūn al-qāsiṭūn). El-Kāsit, zapravo, znači nepravedan (el-džā'ir), a el-muksit (المقسط) – pravedan. Oni koji su prihvatili pokornost (el-muslimūn), oni slijede Pravi put. Glagol teharrā (تَحَرَّى) – izabrati, naumiti, težiti za) derivira se iz abrā (أحري) – nešto što je istinitije i bliže, prikladnije. Neki komentatori kazali su da prvi dio ajeta znači da su neki džini, nakon slušanja Kur'ana, prihvatili islam, dok su drugi ostali u nevjerništvu.²⁹

15. VE EMME L-KĀSITŪNE FE KĀNŪ LI DŽEHENNEME HATABĀ (وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا)

A neposlušni će u Džehennemu biti gorivo – Ovim se završava diskurs o džinima, odnosno ovo je njihova posljednja izjava. Ona znači da će i džini (nevjernici) biti kažnjeni džehenemskom vatrom – tj. bit će njezina potpala, gorivo (hatab

26 V. Az-Zamaḥšarī, *Tafsīr al-Kaššāf*, 1147; Ibn 'Aṭīyya, *Al-Muḥarrar al-waḡīz*, 5/382; Al-Qurṭubī, *Al-Ġāmi' li aḥkām al-Qur'an*, 19/18.

27 Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 651.

28 Usp. Al-Māwardī, *An-Nukat wa al-uyūn*, 7/114; Al-Baḡawī, *Ma'ālim at-Tanzīl*, 8/240; Aṣ-Ṣābūnī, *Safwa at-tafsīr*, 3/459-460.

29 V. Ar-Rāzī, *Mafātīḥ al-ḡayb*, 30/160; Ibn 'Aṭīyya, *Al-Muḥarrar al-waḡīz*, 5/382; Ibn al-Ġawzī, *Zād al-masīr*, 8/63.

- (حَطْب) – što implicira da su i oni odgovorni za svoja djela, baš kao i ljudi. Džini, koji su, prema Kur'anu, stvoreni od vatre, bit će njome kažnjeni. Neko može upitati kako je to moguće. Odgovor bi bio sljedeći: I čovjek je, prema Kur'anu stvoren od zemlje, ali osjeća bol kada se na njega baci grumen zemlje. Iako je cijelo ljudsko tijelo spravljeno od zemaljskih supstanci, živi čovjek od krvi i mesa postaje potpuno drugačija tvar od tih supstanci. I tako stvari napravljene od istih supstanci postaju sredstvo za nanošenje štete čovjeku. Ista je stvar i s džinima.³⁰

16. VE EN LEVI-STEKĀMŪ 'ALE T-TARĪKATI LE ESKAJNĀHUM MĀ'EN GADEKĀ (وَأَنْ لَوْ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَاهُمْ مَاءً غَدَقًا)

17. LI NEFTINEHUM FĪHI VE MEN JU'RID 'AN ZIKRI RABBIHI JESLUKHU 'AZĀBEN SA'ADĀ (لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ ۖ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّيٰٓ سَلَكَهُ عَذَابًا صَعَدًا)

A da su ustrajni na Pravome putu, Mi bismo ih pojili vodom obilnom, / da bismo ih time na kušnju stavili. A onoga ko se okreće od spominjanja Gospodara svoga, On će uvesti u kaznu tešku – istekāme (استقام) – pravilan, ispravan, pravilno se ponašati; et-tarīkatu (الطَّرِيقَةُ) je put, ovdje: put islama ili upute; eskā (أَسْقَى) – napojiti; mā'en gadekā (مَاءً غَدَقًا) znači obilje vode (mā'en kesīren), čime se aludira da život i ljudsko postojanje i djelovanje (privređivanje) ovisi o vodi; glagol seleke (سَلَكَ) ima više značenja, a osnovno mu je ulaženje, ulazak (u mjesto koje je tijesno); neki mufessiri kažu da ovdje znači kellefe – zadužiti,³¹ 'azāben sa'adā (عَذَابًا صَعَدًا) je teška kazna (azaben šākkān – عذابا شاقا), koju je nemoguće podnijeti i koja postaje sve veća i veća. Okretanje od spominjanja Gospodara jeste okretanje od Kur'ana.

Prema jednim komentatorima Kur'ana, 16. ajet podsjeća poricatelje Istine među Kurejšijama na sedam godina u kojima im je bila uskraćena kiša. Drugi komentatori su kazali da je ovdje posrijedi obraćanje svim poricateljima Istine među ljudima i džinima. *Stavljanje na kušnju time (li neftinehum – لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ)* podrazumijeva da bi blagodat obilja vode bila test njima, tj. da li bi bili zahvalni na Božijim blagodatima ili ne. *Neftinehum* se derivira iz riječi *fitna* (فِتْنَةٌ) – *kušnja, iskušenje, test*.³²

30 V. Ar-Rāzī, *Mafātih al-ğayb*, 30/160; Maududi, *Tafhim al-Qur'an*, <http://www.englishsirsir.com/Quran/72/index.html>.

31 V. Fatić, *Kur'anski semantički kontekst*, 286-287.

32 Usp. Al-Māwardī, *An-Nukat wa al-uyūn*, 7/116-118; Ar-Rāzī, *Mafātih al-ğayb*, 30/160; Al-Bağawī, *Ma'ālim al-Tanzil*, 8/241; Aṣ-Šābūnī, *Šafwa at-tafāsīr*, 3/460.

**18. VE ENNE L-MESĀDŽIDE LILLĀHI FE LĀ TED'Ū ME'ALLĀHI EHADĀ (وَإِنَّ
الْمَسَاجِدَ لَللَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا)**

A džamije, zaista, Allahu pripadaju, pa ne dozivajte, pored Allaha, nikoga – Riječ mesādžid (المساجِد) je množina riječi mesdžid – مسجد džamija. Ovo se može odnositi na džamije kao mjesta ibadeta, ali i na svako mjesto gdje se Allahu čini sedžda, kao i na određene udove našega tijela koji padaju na sedždu: glava, ruke, koljena i stopala (kako je mesādžid protumačio Se'īd b. Džubejr, a jednina bi, shodno tome, glasila mesdžed).³³ U prvom slučaju, džamije pripadaju isključivo Svevišnjem Allahu, i u njima se ne smije niko drugi zazivati i prizivati osim Njega. U njima se vrijeme koristi samo za sjećanje na Njega. Džamije nas podučavaju da takvi budemo i izvan njih, tj. da ne činimo širk (da Svevišnjem ništa i nikoga ne pridružujemo).

**19. VE ENNEHU LEMMĀ KĀME 'ABDULLĀHI JED'ŪHU KĀDŪ JEKŪNŪNE
'ALEJHI LIBEDĀ (وَإِنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا)**

A kada je ustao rob Allahov da Ga doziva, oni su se oko njega tiskali u gomilama – kāme (قَامَ) znači ustati; rob Allahov ('abdullāh – عَبْدُ اللَّهِ) ovdje je Muhammed, a.s., a nazvan je tako zbog posebne blizine koju ima kod Svevišnjeg Allaha. Libed (لِبَدٍ) je množina od libde (لِبْدَةٍ). Ovako čita većina stručnjaka za kiraete, a ima i onih koji čitaju lubed (لُبْدٍ), što je množina od lubde (لُبْدَةٍ), no značenje je isto-vjetno. Naime, i libed i lubed označavaju skupinu, mnoštvo ljudi; māl lubed je mnogo imetka (što se spominje u suri El-Beled, 6). Takđer, libde ili lubde znači i grivu.³⁴

Klasični komentatori Kur'ana pod zamjenicom *oni* podrazumijevaju poricatelje Istine koji su se sakupljali, gomilali oko Muhammeda, a.s., kako bi ga odvratili od njegova poziva ili kako bi slušali njegovo učenje Kur'ana dok je bio u namazu. Neki kažu da se misli na džine koji su se tiskali oko njega željni da slušaju njegovo učenje Kur'ana.³⁵ Savremeni mufessir Mejdānī, pak, smatra da je “najprikladnije značenje koje korespondira kontekstu” to da su poricatelji Istine (Kurejšije), “odbijali njegov poziv i u skupinama se okupljali oko njega kako bi mu se suprotstavili i spriječili ga da dostavi Poziv svoga Gospodara”. On objašnjava da su se oni okupljali u zgusnutim skupinama pokušavajući da Poslanika, a.s., dohvate za vrat, kao što se dohvata griva lava (*lubdetu l-esed*) iznad

33 V. Aṭ-Ṭabarī, *Ġāmi' al-bayān*, 10/8251; Al-Qurṭubī, *Al-Ġāmi' li aḥkām al-Qur'ān*, 19/22; Ibn Kaṭīr, *Tafsīr al-Qur'ān al-aẓīm*, 4/554.

34 V. Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 1534; Aš-Šawkānī, *Faḥl al-Qadīr*, 1541.

35 V. Ibn al-Ġawzī, *Zād al-masīr*, 8/64; Al-Qurṭubī, *Al-Ġāmi' li aḥkām al-Qur'ān*, 19/24-25; Ibn Džuzejĵ, *Olakšani komentar Kur'ana*, 6/239-240.

vrata. Što te tiče mišljenja da se to odnosi na džine, Mejdāni ističe da to “uopće ne korespondira njima kao skupini (*nefer*) čiji broj ne prelazi deset, a, kako se u predajama navodi, džina je bilo sedam ili devet, što nije korespondentno jezičkom značenju riječi *lubeđ*”.³⁶

20. KUL INNEMĀ ED'Ū RABBĪ VE LĀ UŠRIKU BIHI EHADĀ (قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا)

21. KUL INNĪ LĀ EMLIKU LEKUM DARREN VE LĀ REŠEDĀ (قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ صَرًّا وَلَا رَشَدًا)

Reci: “Ja samo dozivam Gospodara svoga i Njemu ne pridružujem nikoga!” /
Reci: “Zaista, ja nisam u stanju od vas otkloniti kakvu štetu niti pribaviti kakvu korist” – Dozivanje Gospodara nije i ne smije biti provokacija prema bilo kome. Poslanik, a.s., samo prenosi poruku od Gospodara i nema nikakvih izvanrednih, posebnih moći. Samo Svevišnji Allah posjeduje moć da otkloni štetu (*darr*) i pribavi korist (*rešed*).

22. KUL INNĪ LEN JUDŽĪRENĪ MINELLĀHI EHADUN VE LEN EDŽIDE MIN DŪNIHI MULTEHADĀ (قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَكِنْ أَجِدُ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا)

Reci: “Mene ne može zaštititi od Allaha niko, niti pored Njega mogu naći utočište – edžāre (أجار) – ovdje u obliku *judžirenī* مُجِيرَنِي – znači zaštititi, uzeti u zaštitu;³⁷ *multehad* (مُلْتَحَدًا) je utočište, sklonište (ملجأ). Komentari Kur’ana bilježe da je ove riječi Muhammed, a.s., kazao nakon što su mu mekanski idolopoklonici rekli da prestane da ih poziva u islam i da prestane ukazivati na ništavnost njihovih idola. Također, uvjerali su ga, ako prestane, da će mu pomoći i oni ga zaštititi. Ovim riječima on im odgovara da, ako ih poslušaju, to bi značilo neposlušnost Svevišnjem Allahu od Koga se ne može zaštititi niti naći utočište od Njegove kazne.³⁸

23. ILLĀ BELĀGAN MINELLĀHI VE RISĀLĀTIHI VE MEN JA'SILLĀHE VE RESŪLEHU FE INNE LEHU NĀRE DŽEHENNEME HĀLIDĪNE FĪHĀ EBEDĀ (إِنَّا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَنْ يُعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ قَانَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا)

“Samo mogu dostaviti ono što je od Allaha i Poslanice Njegove!” A onoga koji ne bude poslušan Allahu i Poslaniku Njegovu, sigurno čeka vatra džehenemska, u njoj će ostati vječno i zauvijek – *belāg* (بلاغ) znači saopćenje, vijest, objava,

36 Al-Maydāni, *Ma'āriḡ at-tafakkur*, 5/613, 617, 618.

37 Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 285.

38 Usp. Al-Qurtubī, *Al-Ġāmi' li aḥkām al-Qur'ān*, 19/27; Al-Maydāni, *Ma'āriḡ at-tafakkur*, 5/625.

dostava;³⁹ ovdje: *dostavljanje*; ‘asā (عَصَى – u imperfektu *ja’si* يَعُصُ) znači *ne poslušati, odbiti*, iako osoba zna da je to nešto dobro za nju. Neposlušnost prema Allahu i Poslaniku Njegovu odnosi se na pridruživanje Allahu nekoga ravnim i poricanje Poslanika, a ne na svaki čin neposlušnosti. Mu’tezilije smatraju da se ajet odnosi na vjernike grešnike, jer će oni, po njihovome mišljenju, biti zauvijek u Džehennemu (*hālīdīne fibā ebedā* - خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا). Međutim, ova sura je objavljena u Mekki, a u mekanskim surama se govori o nevjernicima, i drugo: ajeti prije ovoga i poslije ovoga govore o nevjernicima.⁴⁰ Naime, vječnost u džehennemskoj vatri slijedi samo zbog nevjerovanja (kufra) i pridruživanja Allahu partnera (širka).⁴¹

24. HATTĀ IZĀ RE’EV MĀ JŪ’ADŪNE FE SE JA’LEMŪNE MEN AD’AFU NĀSIREN VE EKALLU ‘ADEDĀ (حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَمَسِعَلُمُونَ مَنْ أَضَعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا)

I kada oni vide ono čime im se prijeti, saznat će ko je slabiji u pomagačima i malobrojniji – Ev’ade (أوعد) – ovdje u formi يُوعَدُونَ – znači zaprijetiti. Historijski kontekst ovoga ajeta kazuje da su se neki od poricatelja Istine rugali poslaniku Muhammedu, a.s., i hvalili se brojem svojih sljedbenika u poređenju sa sljedbenicima i pristalicama Muhammeda, a.s. Ponosili su se svojom snagom i brojem. Ovim se obavještava da će oni tek na ahiretu ili u zagrobnom životu (kaburu) shvatiti kaznu na koju su bili upozoreni na ovome svijetu, i tada će saznati ko je slabiji i brojniji – oni ili Muhammed, a.s., i njegovi sljedbenici.⁴²

25. KUL IN EDRĪ E KARĪBUN MĀ TŪ’ADŪNE EM JEDŽ’ALU LEHU RABBĪ EMEDĀ (قُلْ إِنْ أَدْرِي أَقْرَبُ مَا تُوْعَدُونَ أَمْ لَيْسَ لِي بِمَعْلُومٍ لِّرَبِّي أَمَدًا)

*Reci: “Ja ne znam da li će uskoro biti ono čime vam se prijeti ili je odredio Gospodar moj da će to biti nakon nekog vremena – in edrī (إِنْ أَدْرِي) znači mā edrī, tj. ne znam; emed (أمد) je rok, termin, kraj, smrt, cilj, udaljenost, vrijeme, trajanje.”*⁴³ Vjerovatno su poricatelji Istine, čuvši prethodne riječi, podrugljivo pitali: “A kada će doći vrijeme kojim nam se prijeti?” Ovdje im je, posredstvom Muhammeda, a.s., dat odgovor: Da, to vrijeme će sigurno doći, ali ja ne znam da li će doći uskoro ili nakon nekog vremena! Naime, kad god je Muhammed, a.s., zaprijetio poricateljima Istine vatrom i upozorio ih na strahote Sudnjega dana,

39 Usp. Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 140.

40 Ibn Džuzejji, *Olakšani komentar Kur’ana*, 6/241.

41 Usp. Ar-Rāzī, *Maḥāṭib al-ġayb*, 30/165-166; Al-Qurtubī, *Al-Ġāmi’ li aḥkām al-Qur’ān*, 19/28.

42 Usp. Al-Rāzī, *Maḥāṭib al-ġayb*, 30/167; Al-Baġawī, *Ma’ālim at-Tanzīl*, 8/244.

43 Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 49.

oni bi zanemarivali njegove riječi, govoreći mu: “Pa kada će ta kazna?” “Kada će Sudnji dan?” i sl. Tada bi mu Svevišnji naredio da kaže da on to ne zna.⁴⁴ Neki komentatori su riječi *ono čime vam se prijeti* (مَا تُؤْعَدُونَ – مَا تُؤْعَدُونَ) shvatili u smislu njihove pogibije na Bedru, dok su riječi *nakon nekog vremena* (أَمَدًا – *emedā*) razumjeli kao referencu na Sudnji dan.⁴⁵

26. ‘ĀLIMU L-GAJBI FELĀ JUZHIRU ‘ALĀ GAJBIHI EHADĀ

(عَالِمِ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا)

Poznavalac skrivenog, a On ne otkriva Svoj gajb nikome – gajb (غيب) je riječ kojom se označava sve ono što je nedokučivo ljudskim osjetilima i spoznajama. Znanje o skrivenom, *gajbu*, isključivo je kod Svevišnjeg Allaha i On nikome u potpunosti ne otkriva znanje o tome. Ni Božiji Poslanik ništa ne zna o nevidljivom svijetu, ali kad ga Svevišnji odabere za Svog Poslanika, onda mu dā znanje o onim nevidljivim stvarima o kojima mu želi dati. Kao primjer ovoga možemo navesti npr. Poslanikove, a.s., hadise o predznacima Sudnjega dana, o nekim ashabima da će biti dženetlije; o tome da će njegova kćerka Fatima prva od Ehli-bejta preseliti na ahiret, poslije njegovog preseljenja.⁴⁶ Sljedeći ajet govori o tom izuzetku.

27. ILLĀ MENI R-TEDĀ MIN RESŪLIN FE INNEHU JESLUKU BEJNE JEDEJHI VE MIN HALFIHI RESADĀ

(إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ يَبْدَأُ بِهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا)

Osim onome koga On odabere za poslanika, zato On i postavlja ispred njega i iza njega štiteću zasjedu – glagol seleke (سلك) u ovom ajetu ima značenje glagola *dže’ale* (جعل) – *učiniti, postaviti*. Ibn Atije smatra da se pod *poslanikom* misli na *meleka*, a Zamahšeri na *čovjeka*.⁴⁷ Ajet je dokaz da su neistinite riječi vračara, astrologa i ostalih koji govore o onome što spada u svijet *gajba* – skrivenog/nevidljivog svijeta. Pod onima koje *On postavlja ispred njega i iza njega štiteću zasjedu* misli se na meleke koji će ga čuvati od šejtana. Zato su učenjaci rekli da je Allah, dž.š., svakog poslanika zaštitio melecima (*resadā*) kako bi mogli dostaviti Objavu, ali i da se ne otkrije informacija o *gajbu* koju Svevišnji direktno daje poslaniku. Neki su rekli da Svevišnji ima meleke koji Njegove poslanike čuvaju od džina, šejtana i zlih ljudi.⁴⁸

44 As-Šabūnī, *Šafwa at-tafāsīr*, 3/460.

45 Usp. Ar-Rāzī, *Mafātīḥ al-ğayb*, 30/167.

46 Šire v. An-Nābilsī, *Al-Lu’lu’ al-mknūn*, 60-104.

47 Ibn ‘Atīyya, *Al-Muḥarrar al-wağīz*, 5/385.

48 Usp. Al-Qurtubī, *Al-Ġāmi’ li aḥkām al-Qur’ān*, 19/30-31; Aš-Šabūnī, *Šafwa at-tafāsīr*, 3/462.

28. LI JA'LEME EN KAD EBLEGŪ RISĀLĀTI RABBIHIM VE AHĀTA BIMĀ LEDEJHIM VE AHSĀ KULLE ŠEJ'IN 'ADEDĀ (لَيَعْلَمَنَّ أَنَّ قَدْ أَتَلَّغُوا رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَأَخَاطَ بِهَا) (لَدَيْهِمْ وَأَخَصَى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا)

Da bi znao da su dostavili poslanice Gospodara svoga, a On obuhvata ono što je u njih i zna broj svega što postoji – Prvi dio ajeta: *Li ja'leme en kad eblegū risālāti Rabbihim* (لَيَعْلَمَنَّ أَنَّ قَدْ أَتَلَّغُوا رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ) može imati tri značenja: 1. da bi poslanik znao da su mu melecī tačno prenijeli Allahove poruke; 2. “da Allah zna”⁴⁹ da su melecī prenijeli poruke svoga Gospodara Njegovom poslaniku precizno i tačno; 3. “da Allah zna” da je poslanik prenio poruke svoga Gospodara Njegovim robovima precizno i tačno. Riječi ajeta su sveobuhvatne i mogu implicirati sva tri značenja. Ovo podrazumijeva da Svevišnji spušta poslanicima zaštitu kako se oni ne bi plašili prenošenja Božijih poruka ljudima. A On ima potpuno znanje o onome što je objavio poslanicima (*ve ahāta bimā ledejhim* – وَأَخَاطَ بِهَا لَدَيْهِمْ – *i zna što je kod njih/i zna sve o njima*) i ništa u vezi s njima mu nije skriveno.

Riječi *ve absā kulle šej'in 'adedā* (وَأَخَصَى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا) *i zna broj svega što postoji; ili: i vodi računa o svemu*) znače da Svevišnji Allah vodi precizni račun o cjelokupnom stvaranju. Njegova moć obuhvata i meleke, pa tako ni oni niti poslanici ne mogu ni slova dodati Objavi koju On objavljuje.

Prema tome, prethodni ajeti ukazuje da je: 1. poslaniku dato znanje o gajbu koje je neophodno za obavljanje poslaničke zadaće; 2) melecī paze da Objava sigurno stigne do poslanika; 3. poslanik prenosi poruke od svoga Gospodara precizno i tačno.⁵⁰

TEFSIRSKE POENTE:

1. poziv islama je univerzalan;
2. Muhamamed, a.s., poslanik je ljudima i džinima;
3. džini su zaduženi vjerskim propisima;
4. džini čuju i razumiju ljudski govor;
5. traženje pomoći od džina je neispravna i nepotrebna praksa;
6. jedino Svevišnji Allah zna *gajb*;
7. poslanici nisu znali *gajb*, osim onoliko koliko im je otkrio Svevišnji Allah.

49 Ovdje, kao i na drugim mjestima (npr. Āli Imrān, 142) gdje se spominje Allahovo znanje, riječ je o *pokazivanju* tog znanja ljudima, a ne znanju koje je nastalo ili se promijenilo, budući da Svevišnji zna stvari oduvijek.

50 Usp. Al-Māwardī, *An-Nukat wa al-uyūn*, 7/123; Al-Qurtūbī, *Al-Ġāmi' li ahkām al-Qur'an*, 19/31; Aṣ-Šābūnī, *Šafwa at-taḥāsīr*, 3/462; Maududī, *Taḥḥīm al-Qur'an*, <http://www.englishsafsir.com/Quran/72/index.html>.

LITERATURA

- Abū Ḥayyān, *Al-Baḥr al-muḥīṭ fī at-tafsīr*, Dār al-fikr, Beirut, 2010.
- Al-Baġawī, *Ma'ālim at-Tanzīl*, Dār ṭayyiba, Riyāḍ, 1989.
- Fatić, Almir, *Kur'anski semantički kontekst*, El-Kalem & FIN, 2014.
- Ibn 'Aṭīyya al-Andalusī, *Al-Muḥarrar al-waġīz fī tafsīr Kitāb al-'azīz*, Dār al-kutub al-'ilmiyya, Beirut, 2001.
- Ibn al-Ġawzī, Abū al-Faraġ, *Zād al-masīr fī 'ilm at-tafsīr*, Dār al-fikr, Beirut, 2009.
- Ibn Džuzejj, *Olakšani komentar Kur'ana*, preveo: Nedžad Ćeman, Libris, Sarajevo, 2014.
- Ibn Kaṭīr, *Tafsīr al-Qur'an al-'aẓīm*, Ğam'iyya ihyā' at-turāṭ al-islāmī, Kuwayt, 1996.
- Al-Iṣfahānī, ar-Rāġib, *Muġam mufradāt alfāz al-Qur'an*, Dār al-kutub al-'ilmiyya, Beirut, 1997.
- Al-Qurṭubī, *Al-Ġāmi' li aḥkām al-Qur'an*, Dār l-hadīṭ, Cairo, 1996, 19/7-8.
- Al-Maydānī, 'Abd al-Raḥmān Ḥabannaka, *Ma'arīġ al-tafakkur wa daqā'iq al-tadabbur*, Dār al-qalam, Damask, 2000.
- Al-Māturidī, *Ta'wīlāt abl al-sunna*, <https://www.alfatafir.com>
- Al-Māwardī, *An-Nukat wa al-'uyūn*, Dār al-kutub al-'ilmiyya, Beirut, 2012.
- Maududi, Sayyid Abul Ala, *Tafḥīm al-Qur'an – The Meaning of the Qur'an*, <http://www.englishatafir.com/Quran/72/index.html> (18. 1. 2023).
- Muftić, Teufik, *Arapsko-bosanski rječnik*, El-Kalem, Sarajevo, 2017.
- Muslimova zbirka hadisa s komentarom*, Islamski pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici i Centar za proučavanje orijentalne civilizacije i kulture, Zenica – N. Pazar, 2015.
- An-Nābilsī, 'Abdulġaniyy, *Al-Lu'lu' al-maknūn fī ḥukm al-iḥbār 'ammā sayakūn*, Maktaba ar-rahma al-muhada, s.l., s.a.
- Ar-Rāzi Faḥruddīn, *Mafātiḥ al-ġayb*, Dār al-fikr, Beirut, 1981, 30/153.
- Sabihu-l-Buhari*, prev. Hasan Škapur i grupa prevodilaca, Visoki saudijski komitet, Sarajevo, 2008.
- Aṣ-Šabūnī, Muḥammad 'Alī, *Šafwa at-tafāsīr*, Dār al-Qur'an al-karīm, Beirut, 1981.
- As-Suyūṭī, *Asrār tartīb al-Qur'an*, Dār al-faḍīla, Cairo, s.a.
- Aš-Šawkānī, Muḥammad b. 'Alī, *Faṭḥ al-Qadīr*, Dār al-ma'rifa, Beirut, 2007, 1537.
- At-Ṭabarī, Ibn Ġarīr, *Ġāmi' al-bayān 'an ta'wīl āy al-Qur'an*, Dār as-salām, Cairo, 2007.
- Tirmizijina zbirka hadisa*, preveo: Mahmut Karalić, El-Kelimeh, N. Pazar, 2010.
- Az-Zamaḥšarī, Abū al-Qāsim, *Tafsīr al-Kaššāf*, Dār al-ma'rifa, Beirut, 2005.

آلمير فاتيتش

Almir Fatic

سورة الجن

Al-Jinn: The Surah about Jinns (Demons)

ملخص: تمثل هذه المقالة شرحا لسورة الجن وهي الثانية والسبعون من سور القرآن الكريم، وآياتها ٢٥ آية. سورة الجن مكية نزلت في فترة مبكرة من نبوة محمد عليه الصلاة والسلام. ومن أهم ما تأتي به هذه السورة أن نفرا من الجن قد استمعوا إلى قراءة القرآن الكريم ثم عادوا إلى قومهم حتى يخبروهم عن إيمانهم وعبادتهم لرب العالمين. وإضافة إلى ذلك فقد ذكر في السورة الكثير من الحقائق الهامة الأخرى المتصلة بالجن.

Summary: The paper interprets the 72nd Qur'anic Surah Al-Jinn, which has 25 verses, using the verse-by-verse method. The surah was revealed in Mecca in the early years of the Prophethood. It describes the case when some jinns listened to the recitation of the Qur'an and returned to their people to tell them about devotion to the Most High God. Also, the surah talks about some other important facts about the jinns.

Poligamija i islam

DR. SCI. AMRA ČENGIĆ

doktor sigurnosnih nauka
amracengic@fkn.unsa.ba

Sažetak: Brak u kome jedan muškarac ima više od jedne žene naziva se poligamija. Suprotno od poligamije jest poliandrija, odnosno vrsta braka u kome žena ima više supruga. U islamu, poligamija je dozvoljena, a poliandrija apsolutno zabranjena. S tim u vezi, postavlja se pitanje: Zašto jedan muškarac može oženiti više žena? Poznato nam je da je Kur'an¹ jedina vjerska knjiga koja kaže Oženite se samo jednom ženom! Nijedna religijska knjiga na svijetu ne preporučuje muškarcima da se ožene samo jednom ženom. U ostalim religijskim knjigama (Vedama, Ramajanima, Mahabharati, Giti, Talmudu i Bibliji) ne može se pronaći ograničenje po pitanju broja žena u jednom braku. Prema tome, muškarac može oženiti neograničen broj žena. U tom periodu hrišćanima² je bilo dozvoljeno oženiti koliko god žele žena, jer im Biblija ničim to ne ograničava. Tek prije nekoliko stoljeća hrišćanska crkva je posebnim aktom ograničila broj žena na jednu. Poligamija je dozvoljena i kod Jevreja. U jevrejskoj svetoj knjizi (Talmud) navodi se da je Abraham imao tri, a Solomon na stotine žena. Ta praksa je nastavljena sve dok rabin Geršom bin Jehudah³ (960:1030) nije objavio poseban akt protiv višeženstva. Ključno pitanje koje se postavlja jeste zašto islam dozvoljava ženidbu sa više od jedne žene?

Ključne riječi: poligamija, žene, brak, islam, vjera

- 1 Islamska sveta knjiga.
- 2 Hrišćanstvo je abrahamska, monoteistička religija zasnovana na životu i učenjima Isusa iz Nazareta, kako je predstavljeno u Novom zavjetu.
- 3 Geršom ben Judah (oko 960–1040 godine) bio je cijenjeni talmudist i halahist. Najpoznatiji je po sinodi koju je sazvao oko 1000. g. n. e., na kojoj je uveo razne zakone i zabrane, uključujući zabranu poligamije, zahtijevanje pristanka obje strane na razvod, izmjenu pravila koja se odnose na one koji su postali otpadnici pod prisilom i zabranu otvaranja korespondencije upućene nekom drugom.

UVOD

Možda je jedna od najkontroverznijih i fascinantnijih tema, ne samo u muslimanskom svijetu već i daleko izvan granica, poligamija, praktikovana još od davnih vremena. U današnje vrijeme poligamija nije obavezna za muslimane, a u nekim slučajevima je potpuno zabranjena. To je zbog određenih pravila i zakona koje je Kur'an utemeljio. Mediji percipiraju poligamiju u muslimanskom svijetu na sasvim pogrešan način iskrivljujući određene činjenice, te plasirajući informacije da je to nepravda prema ženskom rodu. Poznato nam je da tradicija uzimanja nekoliko žena datira još od davnih vremena i različitih civilizacija. Jedan od razloga za navedeno jeste smanjen broj muške populacije zbog smrti u ratnim dejstvima. Iako je u početku bila nužnost, kasnije u pojedinim društvima počinju se zloupotrebljavati ove prakse. U tom kontekstu muškarci su se počeli ženiti neograničenim brojem žena. Tako su prekršili svoja prava i posijali nepravdu, diskriminaciju i propadanje morala. Poligamija u islamu potpuno je drugačija. Ova religija je uspostavila stroga pravila i ograničenja za ovo pitanje. Uglavnom se ta ograničenja odnose na broj žena (ne bi trebalo biti više od četiri) i poželjnost ili zabranu poligamije za svakog pojedinca.¹

Pitanju poligamnog braka treba pristupiti oprezno i mudro, bilo da je riječ o teoriji ili praksi. On se ne smije zabranjivati zbog svih mogućih negativnih posljedica, ali se one trebaju nastojati što je moguće više smanjiti, jer se brakom s drugom ženom, ukoliko on po automatizmu znači razvod sa prvom, ne rješava problem postojanja velikog broja neudatih žena. Poligamni brak je dozvoljen kao rješenje u posebnim situacijama, kako stoji u ajetu sure En-Nisa, tako da kada za njega postoje razlozi njegovom sklapanju se ne može protiviti navodnim zakonskim normama i slično, jer čovjek može živjeti u poligamnoj bračnoj vezi i bez toga da ga zvanični zakon kao takvog priznaje, može imati potomstvo i ostvarivati sva svoja zakonska prava bez ograničenja. Poligamni brak je bolje rješenje za muškarca i ženu od vanbračnog ili bludnog odnosa, kojih je danas i previše i koji su stvarni razlozi brojnih razvoda o kojima se danas, nažalost, malo ili uopće javno ne govori. Ako idete u proučavanje pitanja poligamije, možete shvatiti da to uopće nije obavezno. Ovo se pravo daje svakom čovjeku, koji može odlučiti hoće li ga koristiti ili ne. Dakle, saznajemo zašto je poligamija dopuštena u islamu. Historijski gledano, prvenstveno se poligamija prakticira u onim područjima gdje je muška populacija manja od ženske. Poligamijom se

1 <https://nsokote.com/duhovni-razvoj/100115-poligamija-u-islam-u-uvjeti-pravila-za%C5%A1to-je.html> (25. 01. 2024. godine).

nastoji postići da svaka osoba ženskog spola bude udata, odnosno da ne bude sama tokom svog života. Dakle, poligamija u islamu prvenstveno je namijenjena osiguravanju dobrobiti i jednakih prava svih žena.²

Međutim, poligamija nije dopuštena u svim slučajevima. Postoje određena pravila poligamije u islamu koja se moraju poštovati. Shodno tome, navodimo glavne odredbe koje je utvrdio Kur'an:

- Muž mora sve podjednako pružiti svojim ženama. To se odnosi na: hranu, odjeću, stanovanje, namještaj itd. To jest, muž mora udovoljiti svim primarnim i sekundarnim potrebama svojih žena.
- Muž se obavezuje da osigura zaseban smještaj za sve svoje izabranice. Jedini izuzetak je kada se slažu da žive pod istim krovom, ali u različitim dijelovima kuće. U ovom slučaju, muškarac ne može podmiriti jednu ženu u luksuznoj kući, a drugu u garsonjeri. To je nepošteno i krši prava.
- Muž bi trebao provesti sa svojim ženama istu količinu vremena, odnosno svakoj od svojih žena posvetiti isti intenzitet pažnje. Jedini izuzetak je kada jedna od supruga daje dopuštenje supružniku da troši manje vremena s njom nego s drugima.
- Muž bi trebao jednako brinuti za djecu rođenu od različitih supruuga. Ovdje načelo uniformnosti mora se promatrati još pažljivije i skrupuloznije.³

POLIGAMIJA

Poligamija⁴ je pojava u kojoj kulturni standardi dopuštaju brak ili vezu više partnera u isto vrijeme. Nastala je u prahistorijskom vremenu, iz grupnog braka u kojemu je bilo više partnera s obje strane. Bila je vrlo rasprostranjena kod naroda Afrike, Azije, Indijanaca u Americi, Eskima itd. U današnje vrijeme poligamija je dopuštena u mnogobrojnim zemljama, naročito muslimanskim (na temelju šerijatskog zakona). S kulturnim razvojem nerazvijenih zemalja, poligamija polako iščezava. U kršćanskoj civilizaciji strogo je zabranjena, bar iz formalnih razloga. Njezini klasni zaostaci javljaju se u obliku prostitucije i legaliziranih preljuba (npr. Napoleonov građanski zakonik *Code Napoleon*⁵). U patrijarhal-

2 <https://nsokote.com/duhovni-razvoj/100115-poligamija-u-islam-u-uvjeti-pravila-za%C5%A1to-je.html> (25. 01. 2024. godine).

3 <https://nsokote.com/duhovni-razvoj/100115-poligamija-u-islam-u-uvjeti-pravila-za%C5%A1to-je.html> (25. 01. 2024. godine).

4 (lat. Polygamia, grč. πολυγαμία: mnogobračnost).

5 Napoleonov zakonik, francuski je građanski zakonik, uspostavljen za vrijeme vladavine Napoleona I.

nom društvu muškarac je zadržao određene privilegije izvan granica formalne monogamije.⁶ Zato se mnogo češće susreće brak (veza) jednog muškarca s više žena i tada govorimo o poliginiji, a mnogo rjeđe brak (veza) jedne žene i više muškaraca, tj. poliandrija. (Fiamengo, 1967: 237)

POLIGINIJA

Poliginija se javlja u dva osnovna oblika, odnosno srodna i nesrodna.

Nesrodna poliginija se dijeli:

- prema broju žena na: biginiju, triginiju, tetraginiju itd;
- prema položaju žena: sve žene ravnopravne, prva koja je glavna, neke glavne itd;
- prema vremenu nastanka: na simultanu (istovremenu) i sukcesivnu;
- prema učestalosti: prigodnu (slučajnu) i institucionalnu (stalnu, periodičnu) i
- prema razlozima: na ekonomsku i ne ekonomsku (političku, erotsku i sl.).⁷

Srodna poliginija može biti:

- krvnosrodna (žene su krvni srodnici),
- frateralna (pravo na žene svoje braće) i
- sororalna (pravo na sestre svoje žene).⁸

POLIANDRIJA

Poliandrija kao oblik poligamije, podrazumijeva stupanje u brak (vezu) jedne žene sa više muškaraca. Biandrija je brak s dva muškarca. Oba su ova oblika ostaci grupnog braka. Za razliku od poliginije, poliandrija nije tako geografski rasprostranjena. Pronađena je na Tibetu, u indijskim dijelovima Himalaja i kod Eskima. Kod nekih indijanskih plemena primijećena su dva oblika poliandrije: frateralna – u kojoj braća ili rođaci posjeduju jednu ženu i matrijarhalna – u kojoj jedna žena ima više muževa koji nisu rođaci. Djeca rođena u frateralnoj poliandriji pripadala su najstarijem bratu. Ponekada je i majka imenovala oca svome djetetu. Poliandrija na Tibetu ima svoje običajno-društvene osnove.

1804. godine. S obzirom na mjesto rođenja, zakonik zabranjuje privilegije, dopušta slobodu vjere i ističe da vladini poslovi pripadaju samo kvalificiranima. Nabrzinu su ga sastavila četverica pravnika, a na snagu je stupio 21. marta 1804. godine.

6 Bračno (ponekad vanbračno) stanje koje je u isto vrijeme zasnovalo svega dvoje ljudi (muškarac i žena), odnosno vjenčanje s jednom osobom suprotnog spola.

7 <https://www.scribd.com/doc/150921169/Poli-Gami-Ja> (24. 01. 2024. godine).

8 <https://www.scribd.com/doc/150921169/Poli-Gami-Ja> (24. 01. 2024. godine).

Poliandrija je postojala i u tradicionalnoj Arabiji, naročito kod nomadskih plemena. Članovi iste porodice živjeli su u barku s jednom ženom. Matrijarhalni oblik poliandrije ostatak je matrijarhata. Biandrija je bila mnogo rjeđa pojava. Pronađena je kod nekih azijskih plemena, sjeverno-američkih Indijanaca, a često je bila osnov za poliandriju. Biandrija je postala u pojedinim plemenima privilegija uglednih i bogatih žena.⁹

POLIGAMIJA I ISLAM

Kur'an je jedina vjerska knjiga na svijetu koja kaže: *Oženite samo jednu ženu.* Citirana fraza se nalazi u sljedećem kur'anskom ajetu iz poglavlja sure En Nisa: **Ženite se onim ženama koje su vam dopuštene, sa po dvije, sa po tri i sa po četiri! A ako strabujete da nećete pravedni biti, onda samo jednom.** (En-Nisa, 4) Prije nego što je Kur'an objavljen, nije postojala gornja granica za broj žena u jednom braku. Mnogi Arapi su prosto skupljali žene, neki su ih imali na stotine! Islam je postavio gornju granicu od četiri žene. Islam je dozvolio muslimanu da ima dvije, tri ili četiri žene, ali pod uslovom da prema svima bude pravedan. Kur'an kaže u poglavlju Žene: *Vi nećete moći potpuno jednako postupati prema ženama svojim ma koliko to željeli.* (En-Nisa, 129) Zbog toga, poligamija u islamu nije pravilo već izuzetak! Mnogo ljudi misli da je poligamija jedna od obaveza u islamu.

U islamu postoji pet kategorija djela:

1. farz – stroga obaveza;
2. mustehab – poželjno delo;
3. mubah – dozvoljeno, niti naredeno niti zabranjeno;
4. mekruh – ne preporučuje se;
5. haram – strogo zabranjeno djelo.¹⁰

Poligamija spada u kategoriju dozvoljenog, odnosno mubaha. To nikada ne može biti znak da je musliman koji ima dvije, tri ili četiri žene bolji od muslimana koji ima samo jednu. Poligamija ili višeženstvo u islamskom braku nije baš česta tema o kojoj se piše, ali i govori. Međutim, ta tematika izazvala je burne reakcije u medijima Bosne i Hercegovine nakon što je federalni poslanik u predstavničkom domu Mirsad Hasanić iz Maglaja, iskoristivši svoje poslaničko pravo, pokrenuo inicijativu o zakonskoj legalizaciji poligamije. Bh. mediji su to,

⁹ <https://www.scribd.com/doc/150921169/Poli-Gami-Ja> (24. 01. 2024. godine).

¹⁰ <https://www.pozivistine.com/zasto-je-u-islam-u-dozvoljena-poligamija-dr-zakir-naik/> (24. 01. 2024. godine).

uglavnom, prokomentarisali kao neprihvatljivu i retrogradnu inicijativu, a neki su je, s puno ironije, nastojali i ismijati.¹¹

Ako se bojite da prema ženama sirotama nećete biti pravedni, onda se ženite s onim ženama koje su vam dopuštene, sa po dvije, sa po tri i sa po četiri. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo sa jednom; ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati. (En-Nisa, 3) Islam kao univerzalni sistem življenja postavljen je prvenstveno radi čovjeka. To je jedini realni i pozitivni sistem koji je podudaran s njegovom prirodom, sredinom, vremenom i prilikama u kojima on živi. Islam uzima čovjeka u njegovoj realnosti i položaju na kojem se on nalazi, kako bi se s njim uzdigao na najviši nivo. To je sistem koji vodi računa o čovjekovoj etici i čistoti kompletnog društva, ne dozvoljavajući izgradnju materijalnog napretka uz narušavanje njegovih etičkih vrijednosti.¹²

U kontekstu islamske univerzalnosti treba promatrati i značenje citiranog ajeta iz sure En-Nisa, koji govori o bitnom segmentu bračnog života muslimana i muslimanke. U prvom dijelu ajeta spominju se žene sirotice koje su ponekad bile meta njihovih staratelja, koji su, ženeći se njima, željeli pridobiti i njih i njihov imetak, nastojeći tako izbjeći davanje propisanog udadbenog dara (mehr). Tim povodom Uzvišeni je objavio spomenuti ajet kojim se zabranjuje brak staratelja sa šticećicom ukoliko on neće biti pravedan prema njoj. Ujedno im je naređeno da sklapaju brak s drugim ženama koje im odgovaraju, *sa po dvije, sa po tri i sa po četiri*. Ovaj dio ajeta ima opće značenje i odnosi se na sve muslimane.¹³

Prije nego je Kur'an objavljen, nije bilo nikakve granice u poligamiji i mnogi muškarci su imali više žena, neki čak i po stotinu. Islam je postavio granicu do četiri žene. Islam nudi muškarcu dozvolu da oženi dvije, tri ili četiri žene, ali samo pod uslovom da se spram svih njih odnosi pravedno. Ali u istom poglavlju sure En-Nisa, 129, kaže se: *Vi ne možete potpuno jednako postupati prema ženama svojim ma koliko to željeli.* (4:129) Upravo zbog toga poligamija nije pravilo (misli se na zakon) nego izuzetak iz pravila. Poligamija spada u srednju

11 <https://www.pozivistine.com/zasto-je-u-islam-u-dozvoljena-poligamija-dr-zakir-naik/> (24. 01. 2024. godine).

12 https://www.cazin.net/magazin/zasto-musliman-smije-ozeniti-do-cetiri-zene#google_vignette (25. 01. 2024. godine).

13 https://www.cazin.net/magazin/zasto-musliman-smije-ozeniti-do-cetiri-zene#google_vignette (25. 01. 2024. godine).

kategoriju dopuštenih stvari. Ne može se reći da je musliman koji ima dvije, tri ili četiri žene bolji u poređenju s muslimanom koji ima samo jednu ženu!¹⁴

POZITIVNE I NEGATIVNE STRANE POLIGAMIJE

Statistike o fizičkom ili seksualnom zlostavljanju u poligamskim brakovima gotovo i ne postoje, budući da su poligamistične bračne zajednice rijetko dokumentovane i poprilično zatvorene. Međutim, imamo novi primjer teksaške sekte u kojoj su zabilježena silovanja, kao i razni oblici seksualnog zlostavljanja i terora, te još neki dokumentirani slučajevi pokazuju da je nasilje ipak učestalo u takvim brakovima. U takvim porodicama ne postoji ženska individualnost, veliča se muški autoritet, a žene i djeca su mu podređeni, što ujedno predstavlja negativne strane poligamije. Mnoge žene u poligamističnim brakovima odrasle su u poligamnim porodicama, te im je takav način života prihvatljiv i normalan, pa bi se, zapravo, i teško snašle izvan takvog sistema, budući da nisu samostalne. Iako su neki takvi brakovi skladni, u mnogima je zabilježena ljubomora, jer se suprug ne može jednako posvetiti svim ženama.¹⁵

Pozitivna stvar kod poligamije, tj. prvenstveno kod poliandrije, jest olakšana skrb za porodicu, od osnovnih životnih sredstava do brige o djeci i kući. Poligamija je pozitivna i kad je natalitet u pitanju, budući da muškarac može na taj način u kraće vrijeme dobiti veći broj djece, te su upravo iz tog razloga poligamiju praktikovali i rani jevreji. Sve navedeno, upravo je i glavna mahana poliandriji, gdje muškarac ne može biti siguran je li ostavio nasljednika.¹⁶

Kao što smo već naveli za islam, poligamija je prijevika potreba koja se suočava s problemom i koja ga rješava. Poligamija nije ostavljena na milost i nemilost strasti. Protivnici islamskog viđenja poligamije kažu da u savremenom svijetu odnosi između supružnika počivaju na uzajamnim pravima i obavezama zbog čega bi bilo teško da žena prihvati priznanje poligamije, a da se ne govori koliko bi bilo teško očekivati od muškarca da tolerira suparnika u bračnim odnosima. Iako poligamija u SAD-u nije ozakonjena i premda je Mormonska crkva¹⁷

14 https://www.cazin.net/magazin/zasto-musliman-smije-ozeniti-do-cetiri-zene#google_vignette (25. 01. 2024. godine).

15 <https://funkymem.com/zones/sve-o-poligamiji> (25. 01. 2024. godine).

16 <https://funkymem.com/zones/sve-o-poligamiji> (25. 01. 2024. godine).

17 Crkva Isusa Krista svetaca posljednjih dana (poznata kolokvijalno kao Mormonska crkva, a njeni članovi kao Mormoni) najveća je denominacija u pokretu svetaca posljednjih dana, koju je 6. aprila 1830. godine osnovao Joseph Smith. Nadimak Mormoni su dobili po Mormonovoj knjizi u koju vjeruju. Službeni naziv Crkve čije je sjedište u Salt Lake Cityju, u američkoj saveznoj državi Utah, je Crkva Isusa Krista svetaca posljednjih dana.

napustila praksu poligamije prije više od sto godina, mormonsku poligamiju možemo uzeti kao vrlo dobar primjer jedne tradicionalne poligamije koja ima stabilnu i nepromijenjenu formu. (Zlatica, 2003) Prema pojedinim procjenama, u saveznoj državi Utah, u kojoj se nalazi sjedište Mormonske crkve, ima oko trideset hiljada poligamista, dok ih u čitavim Sjedinjenim Državama ima dva puta više. (Straus, 1969). Iako je protuzakonita, poligamija se u SAD-u rijetko kažnjava, osim u slučajevima kad se otkrije kakvo drugo krivično djelo, kao što su incest ili zlostavljanje.

Zanimljivo je promatrati i kako su shvaćeni uzroci poligamije u kulturama gdje je ona protuzakonita i gdje se ona shvaća kao nemoralna, iako je vrlo rasprostranjena. Kao glavni razlog muške poligamije je taj što žene zadovoljavaju i nagon muškarca za njegu potomstva i njihov nagon za razmnožavanje. (Esther, 1978) Levi-Strauss navodi da seksualnost ima dva smjera. Jedan smjer regulira odnose između spolova i predstavlja prelijevanje kulture u prirodu, dok drugi smjer predstavlja svojstvo društvenosti u seksualnosti i za njega je ona stimulacija od strane druge osobe. Čovjekova sklonost ka poligamiji je urođena, jer kombinovana socijalna i biološka promatranja upućuju na to da su u čovjeku ove tendencije prirodne i univerzalne. (Strauss, 1969) Za Levi-Straussa poligamija ne predstavlja pluralnu formu braka u oba smisla: kao "spolno apstraktna" množina supružnika, to jest, kao mogućnost da oba spola imaju formu braka u kojoj se "množe" supružnici suprotnog spola. Za njega se ta pluralna forma braka u oba smjera, koju označava poligamija, svodi na pluralnu formu braka samo u jednom smjeru, to jest isključivo kao poliginija – kao forma braka u kojem muškarci imaju više žena.

Za sociologa C. Seymoura Smitha poliandrija nastaje isključivo zbog nestašice žena, dok se poliginija javlja kao specifičan sistem stratifikacije po spolu i starosti, gdje stariji muškarci, imajući kontrolu nad ljudskim resursima, kontroliraju stoga i produktivne i reproduktivne aktivnosti. (Charlotte, 1986). On pri tom ne isključuje mogućnost da žene kontroliraju te iste aktivnosti. Međutim, za Levi-Straussa te poligamne tendencije ne pripadaju i muškom i ženskom, nego isključivo muškomu spolu. Između ostalog, on tu poligamnu tendenciju tumači kao neku primarnu tendenciju muškarca koja nije posebno izazvana time što će, recimo, u poliginiji, kad vođe i vračevi imaju više žena, zapravo doći do nestašice žena koje bi inače mogle biti "dodijeljene" svakom muškarcu. On smatra da čak i u slučaju da postoji onoliko žena koliko i muškaraca te žene neće biti jednako poželjne. Pri tome ovaj termin *poželjnosti* ima šire značenje od erotskog i da po definiciji najpoželjnije žene moraju činiti manjinu. Stoga

je potražnja za ženama kao stvarna činjenica, ili po svim namjerama i ciljevima, uvijek u stanju neravnoteže i napetosti.

To znači da duboku poligamnu tendenciju, kao tendenciju muškarca da ima više žena, prema Levi-Straussu, ne izazivaju određeni društveni činitelji, već, naprotiv, neka apstraktna i duboko motivirana potražnja za ženama, koja uopće ne ovisi o stvarnoj neravnoteži među spolovima. Ona se zasniva na njihovoj poželjnosti ili nepoželjnosti. Sama potražnja za ženama je stvarna činjenica. Ta potražnja za ženama, kao želja jednog muškarca prema jednoj ili više žena, uvijek je u stanju neravnoteže i tenzije. (Strauss, 1969)

Tako se može zaključiti da je linija poželjnosti uvijek jednosmjerna, jer je uvijek muškarac taj koji želi i potražuje ženu, a nikako obrnuto. Ovo ne može prihvatiti kao važeće za današnje moderno društvo. Iako je sklonost poligamiji i u modernom društvu značajnije naglašena kod muškaraca, ne možemo reći da je jednosmjerna i da se odvija baš pod tim uvjetima i okolnostima. Kod simultano-poligamičnog muškarca najjasnije su odvojeni objekt zaštite i spolni objekt. On ostaje sa svojom ženom koju smatra objektom zaštite, ali spolni odnosi sa njom postaju farsa. On najradije ne bi više uopće spolno općio sa svojom štičenicom jer sada pravi seks prakticira samo sa svojom ljubavnicom ili više njih. Kao simultano-poligamični i sukcesivno-poligamični muškarac ima dvije žene, ali za njega poligamija predstavlja teret, i on čeka da se jedne od tih dviju žena, ponajprije starije, prvom prilikom oslobodi. Dakle, simultano-poligamični muškarac je gotovo uvijek poligamičan, a kod sukcesivno-poligamičnog se smjenjuju razdoblja poligamije s razdobljima monogamije. (Strauss, 1969)

Prema tome je li mu više stalo do zadovoljenja njegova nagona za njegu potomstva ili do zadovoljenja njegova spolnog nagona, mogu se sukcesivni poligamisti podijeliti u kategoriju vječitih očeva i kategoriju vječitih mladića. Suprotno bogatašu, siromah ne zadovoljava svoj spolni nagon redovno nego povremeno, i to kod žena koje ne može trajno imati (promiskuitet) ili kod žena koje svako može imati (prostitucija). Žene koje se ne mogu trajno imati žene su drugih muškaraca. Samo bogataš smije birati s kim će i kada spavati, a siromah ne premisslja dugo i prihvaća svaku ženu koju dobiva jer zna da je to prilika koja mu se neće tako skoro ponovno ukazati. (Vilar 1978: 92)

Neki vjeruju da će rješenje biti stvaranje grupnih brakova, koji bi trebali zadovoljiti sve one koji stupaju u takvu zajednicu, dok drugi misle da bi moglo doći do stvaranja porodičnih i bračnih komuna. Možda su prethistorijske zajednice upravo onaj oblik koji mnogi spominju kao zajednicu budućnosti. S druge strane, neki smatraju da će se brak raspasti i da će čovjek biti sâm sebi i

otac i majka i rođeno dijete. Kako je već rečeno, razvoj poligamije prati se kroz razvoj braka, a kako se danas monogamija i poligamija međusobno isprepliću, bilo u ozakonjenim ili neozakonjenim vezama, teško je pratiti paralelan razvoj.

Danas možemo reći da je razvoj poligamije destruktivan za razvoj braka. Međutim, za Engelsa je upravo poligamna zajednica bila ključna u stvaranju monogamne porodice. (Engels, 1945) Engels je tvrdio da su tokom historije spolnim odnosima i stvaranju potomstva nametana sve veća ograničenja. Pretpostavljao je da su se brak i porodica razvili iz promiskuitetne horde kroz niz faza, uključujući i poliginiju, sve do današnje monogamne nukleusne porodice. Svaka sljedeća faza nametala je sve veća ograničenja broja seksualnih partnera dostupnih pojedincu. (Haralambos, Holborn, 2002). Bez obzira na sve navedeno, monogamni standardi će najvjerojatnije ostati prisutni još dugo u budućnosti, jer čovjek je u svom dugom kulturnom razvoju izgubio "instinkt" grupe i zamijenio ga individualnom spolnom i nespolnom ljubavlju.

PRIMJERI POLIGAMIJE

Jedan od primjera poligamije jeste Musa Mskelaku (43-godišnjak) koji živi sa svojom brojnom porodicom na južnoj obali Južnoafričke Republike u provinciji KwaZulu Natal. S njim žive njegove četiri žene (MaCele, MaYeni, MaKhumalo i MaNgwabe) i s njima ima desetero djece. Treća po redu je bila MaKhumalo i kada ju je Musa zaprosio, kaže kako nije niti trenutka oklijevala makar je već imao dvije žene: "To je bila osobna odluka. Nisam se udala za porodicu, nego za mog muža. On je već imao dvije žene, ali i ja se smatram njegovom suprugom. On me voli. Naravno, on voli i druge, ali i mene. To mi je jasno pokazao. I ja njega volim, pa sam odmah prihvatila njegovu prošnju".

Musa kaže kako je samo iskrenost ključ za uspješan brak s više žena. Ali to nipošto ne znači da žene moraju dijeliti i druge stvari među sobom. MaCele nam objašnjava da bilo kakva poligamija završava na pragu njene kuće: "Nema natjecanja među nama i nikakve prave ljubomore. Ali, ako Musa ima i druge žene, to ne znači da smije doći meni s ostacima ruža za usne neke druge žene. To bi bio nedostatak poštovanja. Mora mu biti jasno: kad dođe meni, ja sam njegova žena i on je moj muž."¹⁸

Sljedeći primjer imamo u Bosni i Hercegovini – Lašva. Elmedin Karić živi s dvije žene – sa Fatimom, državljankom BiH, s kojom ima troje malodobne djece

18 (<https://www.dw.com/hr/ja-volim-sve%C4%8Detiri-svoje-%C5%BEene/a-39210900>) 22. 01. 2024. godine.

i s Janom, državljankom Ukrajine. Janu je upoznao dok je boravio u Njemačkoj na privremenom radu. Između njih se rodila ljubav i želja da žive zajedno, dijeleći istog muškarca. Elmedin kaže kako mu “šerijatski zakon dopušta život i sa *četiri žene*, ako ih može uzdržavati, kao i da se obje supruge dobro slažu i zajednički vode računa o djeci”. Naime, Elmedina je zbog odluke da živi s dvije žene otac izbacio iz kuće, izražavajući svoje neslaganje s načinom života koji je Elmedin odabrao. Međutim, Elmedina to nije spriječilo da se odseli i kupi kuću na kredit. U njoj sada živi sa svoje dvije žene i troje djece.¹⁹

Uzimajući u obzir sve navedeno poznato nam je da u krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine bigamija predstavlja krivično djelo za koje je propisana zatvorska kazna i do dvije godine.

ZAKLJUČAK

Čovjek kao pokretač i kreator svih društvenih promjena je onaj koji je poligamiji dao novu dimenziju. Stoga se današnja poligamija ne može poistovjećivati s onom iz davnih vremena kada je čovjek imao sasvim druge motive za ulazak u poligamnu zajednicu, uz izuzetak onih poligamnih zajednica koje imaju nepromijenjenu formu bez obzira na sve društvene okolnosti. Za moderno, zapadno društvo, poligamija ima sasvim drugo, novo značenje. Zabranjena zakonom, postala je sveprisutna u mnogim drugim oblicima. Preljuba, kao najčešći oblik poligamije, djeluje destruktivno na monogamiju kao osnovni i temeljni oblik zajednice u zapadnom društvu. Uz sve različitosti poligamija današnjeg vremena zadržala je i neke sličnosti s onom poligamijom iz prošlosti. Bitna sličnost je rasprostranjenost poliginije i poliandrije.

Poliginija je i dalje rasprostranjenija i “moralno prihvaćenija”, iako je poligamija kao društveni fenomen u zapadnoj civilizaciji zakonski, a gotovo uvijek i moralno neprihvatljiva. Vidljivo je iz svega da zakonske regulative ne mogu upravljati ljudskim instinktima, željama i potrebama. Čovjek mijenja životne standarde, ali svoju prirodu ne može promijeniti. On tu prirodu samo prilagođava vremenu u kojem živi, stvarajući na taj način nove obrasce ponašanja i nove poglede na svijet.

19 (<https://republikainfo.com/slucaj-elmedina-karica-sa-dvije-zene-otvorio-pitanje-nezakonite-bigamije-u-bih-kaze-da-mu-serijat-dopusta-cetiri-zene-nema-odgovora-bh-pravosuda/>) 21. 01. 2024. godine.

LITERATURA

- Engels, F., *Porijeklo porodice, privatnog vlasništva i države*, Naprijed, Zagreb, 1945.
- Fiamengo, Ante, *Osnove opće sociologije*, NN, Zagreb, 1967.
- Haralambos M; Holborn M, *Sociologija teme i perspektive*, Golden marketing, Zagreb, 2002.
- Hoka, Zlatica, “Poligamija u Sjedinjenim Državama”, dostupno na: <http://www.voa.gov/miscl/croatia/poligam.html>.
- Levi-Strauss, Claude, *The Elementary Structures of Kinship*, Beacon Press, Boston, 1969.
- Mehtić, Halil, “Poligamija – pravilo ili izuzetak?” Dostupno na: <http://www.novihorizonti.com/test/tekst.asp?ArtikalID=1292>.
- Seymour-Smith, Charlotte, *Macmillan Dictionary Of Anthropology*, Macmillan Reference Books, Macmillan Press Ltd., London & Basingstoke, 1986.
- Vilar, Esther, *Pravo na drugu ženu*, Znanje, Zagreb, 1976.

WEB-IZVORI

- “Poligamija nekad i sad”, Scribd.com. Dostupno na: <https://www.scribd.com/doc/150921169/Poli-Gami-Ja>.
- “Poligamija u islamu: uvjeti, pravila”, “Zašto je poligamija dopuštena u islamu?”, Nso-kote.com Dostupno na: <https://nsokote.com/duhovni-razvoj/100115-poligamija-u-islam-u-uvjeti-pravila-za%C5%A1to-je.html>.
- “Slučaj Elmedina Karića s dvije žene otvorio pitanje nezakonite bigamije u BiH: Kaže da mu šerijat dopušta četiri žene – nema odgovora bh. pravosuđa” (03. 11. 2023.godine). Dostupno na: <https://republikainfo.com/slucaj-elmedina-karica-sa-dvije-zene-otvorio-pitanje-nezakonite-bigamije-u-bih-kaze-da-mu-serijat-dopusta-cetiri-zene-nema-odgovora-bh-pravosuda/>.
- “Sve o poligamiji”, Funkyman.com (2005-2024). Dostupno na: <https://funkymem.com/zones/sve-o-poligamiji>.
- “Zašto je u islamu dozvoljena poligamija”, Pozitivneistine.com. Dostupno na: <https://www.pozivistine.com/zasto-je-u-islam-u-dozvoljena-poligamija-dr-zakir-naik/>.
- “Zašto musliman smije oženiti do četiri žene?”, Cazin.net (19/04/2020). Dostupno na: https://www.cazin.net/magazin/zasto-musliman-smije-ozeniti-do-cetiri-zene#google_vignette.

أمرا تشنغيتش

Amra Cengic

تعدد الزوجات في الإسلام

Polygamy and Islam

ملخص: تعدد الزوجات هو ممارسة تقوم على تزوج الرجل بأكثر من امرأة في وقت واحد. وهذه الممارسة جائزة في الإسلام وأما تعدد الأزواج للمرأة فهو في الإسلام ممنوع منعا مطلقا وباتا. المقالة تتناول هذه المسألة تناولا مبدئيا كما تتناولها أيضا في سياق الشرائع العالمية المعاصرة.

Summary: A marriage in which one man has more than one wife is called polygamy. The opposite of polygamy is polyandry, that is, a type of marriage in which a woman has more than one husband. In Islam, polygamy is permitted and polyandry is absolutely forbidden. In the paper, this question is treated both in principle and in the context of contemporary world legislations.

Obredno čišćenje u islamu

RIFET ŠAHINOVIĆ

islamski pedagoški fakultet univerziteta u bihaću
rifets@hotmail.com

Sažetak: Čovjekov susret s Bogom, dž.š., neposredan je i osoben. On podrazumijeva čistoću tijela i duha. Preduvjet za unutarnju čistoću koju dobivamo u namazu jeste vanjska čistoća koju vjernik postiže abdestom. Abdest jeste vjerničko stanje pripremljenosti da može prihvatiti i shvatiti božanski dar namijenjen samom čovjeku. Vjernik uzima Kur'an u svoje ruke jedino ako je pod abdestom. Autor u ovom tekstu govori o abdestu iz aspekta "obrednog čišćenja" u islamu.

Ključne riječi: obredno čišćenje, abdest, abdestna voda, namaz, svjetlost

Abdest jeste temeljni uvjet čovjekova susreta s Bogom, dž.š. Arapska riječ *el-wudu'* prevodi se na bosanski jezik u značenju abdesta. Međutim, *wudu'* ima i značenja čistoće, ljepote, svjetlosti i blještavosti. Želimo ovdje jasno naznačiti da kada se govori o abdestu, počesto zaboravljamo suštinsko značenje koje je sadržano u riječi *el-wudu'* na arapskom jeziku. Naime, čovjek kao stvoreno biće jedino s abdestom može ući u taj svojevrsni vid komunikacije sa svojim Stvoriteljem, odnosno stupiti u namaz. A rezultat toga nije ništa drugo doli opet ljepota i čistoća ljudske duše.

ABDEST – OBREDNA ČISTOĆA U ISLAMU

O kakvoj “svjetlosti” se radi u “obrednoj čistoći” koju propisuju kur’ansko-hadiski tekstovi?

Zaista, u drugima religijskim tradicijama nemamo tako snažno insistiranje na obrednoj čistoći kao što je to slučaj s islamom. Jedno je što je čistoća znak ljudske higijene, ali u islamu je to podignuto na razinu šerijatskih propisa. Poslanik, a.s., kazao je: “Da se ne bojim da ću opteretiti svoj ummet, naredio bi im da uzmu abdest prije svakog namaza i da, uz svaki abdest, očiste svoje zube misvakom”. (Ahmed)

Zašto je Poslanik, a.s., ovdje istakao “prije svakog namaza”? Je li potrebno da čovjek abdesti za svaki namaz ako već ima abdest? Ako smo “obredno čisti”, ponovno uzimanje bi možda, prema nekim našim promišljanjima, bilo i rasipanje vode? Smatramo da i razmišljanje o ovim pitanjima razotkriva duhovnu slojevitost abdesta koja nam ostaje skrivena (samo) u formalnom smislu čišćenja kao uvjeta za namaz. Naime, kada se u kur’anskoj suri Vaki’a (77-79) govori o plemenitom štivu, zapisanom u Knjizi čuvanoj brižljivo *koju osim onih koji su očišćeni ne dotiče niko / la jemessuhu ille -l mutahherune /* možemo razumijevati da oni koji dotiču Knjigu formalno moraju biti čisti (gusul i abdest). Isto tako, moglo bi se razumjeti da suštinsko značenje Knjige mogu dotaći, u razumijevanju, samo oni koji su očišćeni u svojem unutrašnjem biću.

Uzimanje abdesta na abdest, kako nam sugerira Poslanik, a.s., ukazuje na suštu važnost istoga u životu čovjeka koji kani krenuti putem svjetlosti o kojem toliko slušamo i čitamo – pa nasušno smo potrebni tom svjetlosnom trenutku u kaljužama života na ovom svijetu. Svako je tome potreban, i siromah i bogataš; i priučeni i intelektualac; i mladi i stari. Jednostavno, nema čovjeka kojeg ne pritišću neke ovosvjetske tegobe. Abdest pruža tu svjetlost koja osvjetljava ljudske unutrašnje spoznajne kapacitete kako bi mogli kročiti uspravno na ovom svijetu.

Pranje ruku priuikom uzimanja abdesta: *da naše ruke ne čine haram*

Želimo ovdje našu pažnju zadržati na još jednoj dimenziji abdesta. Abdest možemo pokvariti s tjelesnom nečistoćom. To vrlo dobro znamo i često ponavljamo u našim kazivanjima o “obrednoj čistoći” u islamu. Pritom, zaboravljamo da abdest možemo pokvariti jezikom, okom, uhom (npr. ogovaranjem, nedostojnim govorom, gledanjem u haram, slušanjem harama itd.) i da, pritom, ne osjetimo svu duhovnu raskošnost koju nosi abdest. Idući ovim tragom, ulema je sklona tvrditi da postoje dvije vrste abdesta: vanjski i unutrašnji. Ovaj unutrašnji je mnogo važniji od vanjskog. Naime, s vanjskim čišćenjem dijelova tijela, o bilo kojem dijelu našeg tijela da se radi, moramo biti sigurni da smo učinili sve što je potrebno da očistimo svoje unutrašnje biće.

Pranje ruku je simbolično na ovoj razini poimanja abdesta – ustvari, mi navlačimo onu abdestnu svjetlost (*dija*) kao primordijalnu zadaću čistoće našeg bića – da naše ruke ne čine haram, kako ne bi posegnule za “zabranjenim plodovima” i dale ustima da ih jedu, jer su usljed tog prestupa naši praroditelji

izgubili neprolazne dženetske ukrase (Bekare, 35); lice umivamo upravo vodom Milosti jer je gledalo *drvo vječnosti* i kušalo *vlasti neprolazne* (Ta-Ha, 120), pa je usljed tog prestupa izgubilo Milost Božiju; pranjem nogu – navlačimo abdestnu svjetlost kako ne bi krenule putem harama itd. Alimi navode da su Adem, a.s., i h. Hava u trenutku osjećaja krivnje zbog počinjenog prestupa stavljali svoje ruke, koje su doticale zabranjene plodove, na glavu i tako iskazivali svoju tugu i kajanje. Stoga, potiranje glave (mesh) abdestnom vodom je simbolično – to je spoznavanje stvarnog stanja duha i spremnosti da se kajemo poput naših praroditelja. Ustvari, abdestna voda kroz svoju simboliku daruje nam Milost, Znanje i Život, kao posebne blagodati ljudskoj civilizaciji na Zemlji podarene od samog Stvoritelja svega. Na koncu, ljudski rod ne može se održati u životu bez milosti koja ga drži živim na horizontalnoj ravni, niti se može opstati na Zemlji bez znanja koje ga drži uspravnim u vertikalnoj perspektivi. Sve blagodati života, milosti i znanja na poseban način sadržava fenomen “obrednog čišćenja” u islamu.

Vodom abdesta mi prepoznajemo suštinu života, duhovno oživljavamo svaki organ, zaogrbljujemo svaki svoj organ Božijom milošću. Svako vanjsko čišćenje je (samo) uvod da čistimo prljavštinu s našeg unutrašnjeg bića koja je mnogo odvratnija i grublja od one vanjske nečistoće, bilo da je riječ ovdje o ogovaranju, laži, sebičnosti, oholosti, nezahvalnosti, dvoličnosti, ili bilo kojoj drugoj duhovnoj bolesti koja razara biće današnjeg čovjeka.

Kada na ovoj razini razmišljamo o abdestu, onda se s pravom pitamo kako je ikako moguće da je čovjek pod abdestom, a da laže, svađa se, čini haram? Ustvari, takve ni u tragovima nije dotakla svjetlost abdesta. Ovdje se prisjećamo naših dobrih predaka, djedova i nena koji su stalno bili pod abdestom, odnosno pod zaštitom. Oni nisu abdestili samo kada su trebali obaviti namaz ili učiti Kur'an, već i kada krenu na njivu raditi, išli su pod abdestom. Doista su dobro razumijevali suštinu abdesta. Međutim, danas mnogi zaboravljaju da bi trebalo biti pod abdestom i kada se: krene na posao, kada se polaže ispit, kada se izlazi iz kuće, odlazi na sastanak, donose važne odluke.... U svakoj situaciji čovjek mora biti pod zaštitom. Tek tada čovjek ne bi postavljao teška pitanja, poput onoga *odakle ovo* na koje upozorava Kur'an kada govori o tim mnogobrojnim pogrešnim zapitanostima današnjeg čovjeka (Alu Imran, 165). Ustvari, kada Kur'an kaže da je određeno stanje od čovjeka, na jedan posredan način sugerira da umjesto da pitamo odakle smo zapali u određeno stanje, bolje se zapitati kako riješiti problem. Rješenje je u zaštićenosti u najširem značenju te riječi.

Poslanik, a.s., kazao je da će njegovi sljedbenici biti pozivani imenom “svijetli prvaci” zbog obilježja i već spominjane svjetlosti abdesta. Abdest je vjerničko

oružje, a njegova ispravnost u samom činu (isbaġu'l-wudū') predstavlja vjerničko duhovno uzdizanje. Prema tome, abdest obilježava vjernika sa svjetlošću samo njemu dokučivom.

Kur'anski ajet iz poglavlja Bekare, 138: *Pečat Božiji (sibgatullah)! A čiji to pečat može biti bolji od Božijega pečata? I mi Njemu robujemo...*, po nekim komentatorima ima značenje da je Bog, dž.š., podario čovjeku čišćenje vodom koje obilježava samog čovjeka. Riječ *šibġah* u navedenom ajetu sadržava i značenja "bojenje", "čišćenje". Stvoritelj je nas očistio posebnim znakom čistoće (sibgatullāh) i to je najbolja i najljepša čistoća s kojom smo došli na ovaj svijet. Kontekst objavljivanja navedenog ajeta je traženje od jevreja i kršćana da postanu muslimani, a pritom bi obavili ritual krštenja njihove vjere. Taj čin u judeokršćanskoj tradiciji se obavlja kupanjem ili zagnjurivanjem u vodu (sibga). *A čiji to pečat može biti bolji od Božijega pečata...*, sugerira Kur'an.

To metahistorijsko obilježje (sibgah) s kojim se rađamo je pretočeno na povijesnoj razini u abdest. Abdest je stanje vjerničke prosvijetljenosti na ovom svijetu i njegova mogućnost da dosegne značenja metahistorijske čistoće čovjeka. Prema islamskoj tradiciji, osoba kada pristupa u islam, mora se okupati, stupiti u stanje obredne čistoće, što dovoljno govori o tome koliko se u islamu poklanja pažnja ovom pitanju.

ABDESTNA VODA

Slojevitost abdesta pokazuje svu svoju raskošnost jednim posebnim Božijim darom koji sadržava u sebi duboku simboličnost – a to je voda. Mi abdestimo vodom.

U Kur'anu se spominje da je Arš bio ponad vode (Hud, 7). Također, mnogi ajeti našu pažnju usmjeravaju na kišu koja se spušta kao Božiji blagoslov na isti način kako je spuštena i Objava. Objava i voda su pod posebnim znakom milosti spuštene, poslane ka dolje, na Zemlju (et-tenzil). Na stranicama Kur'ana su predstavljene i opisane kao Božije milosti za cjelokupni život na Zemlji. Iz vode, kao i iz Objave, izvire ljudski život (Furkan, 48-49). Kur'an kaže da sve potječe od vode (Enbija', 30). Voda kao Milost i Život ima ozbiljno djelovanje na dušu svakog čovjeka, a uz to i čisti tijelo. Ne zaboravimo da je Ejjubu, a.s., naređeno da se opere vodom koja je kuljala ispod njegovih nogu (Sad, 42). Tako je on izliječen od bolesti. Abdestna voda dok umiva dijelove našeg putenog tijela, tj. lice, ruke, noge i glavu, ista ta voda iz koje izvire život istovremeno izliva Milost na naše organe, potirući na takav način sve nataložene grijeha između dva pranja. U tome trebamo istraživati i smisao Poslanikovih, a.s., iskaza kada je razmišljao

da naredi da za svaki namaz iznova uzimamo abdest. Kako izobilne darove života, svjetla i milosti primamo dok vodom života abdestnog pranja oživljavamo svoje tijelo i svoju dušu, jasno je vidljivo iz teksta onih blagoslovljenih dova koje učimo (abdestluci) dok umivamo svaki pojedinačni dio našeg tijela. Voda, a tako i abdestna voda, istovremeno predstavlja Milost, Život i Znanje.

Abdestna voda života (život je iz vode) dok umiva naše tijelo, istovremeno na njih izljuje blagoslove Milosti kroz svjetlost. Dok voda izljuje Milost (poput, naprimjer, kišne vode za vrijeme ljetnih žega), abdestna voda umiva i naše duhovne organe (dušu, srce i um) ulijevajući u njih blagoslove Života i Znanja. Eto zašto učimo dove prilikom pranja svakog dijela tijela, zazivajući Stvoritelja da spusti Svoju svjetlost (nur) na naše oči, lice, ruke, noge itd. K tome još, od svake kapljice vode milosti, života i znanja abdestnog pranja, Allah stvara po jedno melekutsko biće koje svojim zazivima, u naše ime, u potpunosti drži budnim naše unutrašnje biće i u savršenoj svijesti da slavimo samo Allaha Uzvišenog (Saffat, 164-166). (Hafizović, 2015: 84)

ABDEST JE PRIPREMA ZA NAMAZ

Imam Tirmizi navodi hadis Ebu Hurejre koji kaže da je Allahov Poslanik – Allah ga blagoslovio i spasio – rekao: “Hoćete li da vas uputim na ono čime Allah briše grijeha i podiže stepene?” “Hoćemo, Allahov poslanice”, rekoše oni. On reče: “Pravilno i temeljito uzimanje abdesta u teškim okolnostima, mnoštvo koraka ka džamiji i iščekivanje namaza poslije namaza. Eto, to vam je ribat, ribat, ribat (čuvanje vojnog položaja u ratu)”.

Početak hadisa privlači pažnju – brisanje grijeha i uzdizanje na više stepene. Naime, svaki čovjek griješi. Sačuvanost od grijeha je svojstvena samo vjervjesnicima. Poslanik, a.s., u ovom hadisu ukazuje čovjeku kako da se spasi od grijeha. Međutim, nije dovoljno samo da se čovjek spašava grijeha, već se treba, stepen po stepen, uzdizati i duhovno usavršavati. Ustvari, vjernik mora doživjeti i osvjedočiti se u jedan drugačiji vid života. Ovo nam se čini vrlo važnim za razmatranje ovog hadisa – svaki vjernik teži sačuvati se od grijeha, a da, pritom, mnogi nisu posvijestili činjenicu o duhovnom uzdizanju u vršenju ibadeta, tj. zadobivanju slasti svojstvene vjerniku kroz deredže / duhovne stepenice kojim prolazi u vlastitom narastanju u vjeri.

Prvo djelo na tom putu duhovnog uzdizanja i usavršavanja je uzimanje abdesta u najtežim uvjetima (naprimjer, hladnoća, kiša), ali bez ikakvih grešaka i manjkavosti. Ovdje želimo ukazati da moramo stalno iznova razotkrivati duhovne dimenzije ibadeta, pa tako i abdest. U abdestu se ogledaju savjesnost i

istrajnost na putu duhovnog uzdizanja. Arapsku riječ *el-wudu'* ne možemo prevesti samo kao obredno pranje ili abdest – značenje abdestne svjetlosti ukazuje da je sve ispunjeno istom (abdestnom vodom osvjetljavamo naše lice i srce). A ljudsko lice uvijek isijava onu svjetlost koja se nalazi u samom svjetlosnom biću čovjeka, svjetlost koja dolazi iz srca i duše.

Drugo djelo na ljestvici duhovnog uzdizanja jeste provesti život na putu ka džamiji – to mnoštvo koraka do džamije koje činimo da bismo stupili u namaz. Kur'an govori o onima koji su stalno u namazu ("daimun", Me'aridž, 23), čiji je život ispunjen džamijom i namazom. Pripreme za abdest, sami čin abdesta, idenje ka džamiji, ustvari, sve su to koraci koje čovjek poduzima radi veličanstvenog susreta sa svojim Stvoriteljem. Pa i iščekivanje namaza u džamiji simbolično ukazuje kakve sve pripreme, i fizičke i duhovne, čovjek poduzima kako bi stupio u taj vid komunikacije s Uzvišenim Bogom.

Treće djelo je željno iščekivanje vremena namaza. Namaz je takva vrsta ibadeta koja nas vraća u primordijalno, prirodno stanje, stalno ukazujući kakav čovjek istinski treba biti tokom zemaljskih godina života. Istinski vjernik, čiji su fizički udovi već "obojadisani" abdestnom svjetlošću, jeste onaj koji dok jedan namaz obavi, počne razmišljati i željno iščekivati sljedeći namaz. Poslanikov, a.s., namaz je bio svjetlost njegovih očiju, kako je običavao ukazivati svojim ashabi-ma o važnosti namaza. Namaz je stub vjere. Tamo gdje nema namaza, ne može biti ni istinske vjere. Namaz je najbitniji faktor u oblikovanju života jednog vjernika, jer on dotiče sami *miradž/uzdignuće*, taj najdragocjeniji dar kojim je bio počastvovan naš Poslanik, a.s. Naime, kada je počašćen sa uzdignućem u takve blizine Božije prisutnosti, Poslanik, a.s., nije došao među svoje ashabe kako bi im (samo) saopštio kakve je sve počasti imao na putu duhovnog uzdignuća, već poput Božijeg odabranika za sve nadolazeće civilizacije saopštava vijest da putem namaza svakom pojedincu je omogućeno da doživi miradžski osjećaj.

To su djela na koja nam ukazuje naš Poslanik, a.s., preko kojih stižemo do duhovnih dubina, doživljavamo jedan drugi vid života koji je u potpunosti drugačiji od našeg svakodnevnog življenja. Sva tri koraka koja treba čovjek poduzimati u svom životu, a koja su navedena u hadisu, jesu svojevrsne pripreme za stvarni susret s Gospodarom.

Naime, navedeni hadis govori na najposredniji način o pripremama za namaz, o važnosti namaza, gdje su sve pripreme dobra djela. Istovremeno nas upozorava da na namaz ne možemo stati tek tako. Sve pripreme koje izvršavamo sa samo jednim ciljem, da bismo stali mirna srca pred Boga i klanjali namaz, donose čovjeku dobro isto kao i sâm namaz. Sama priprema za abdest, pa tek onda

i sami abdest, jest upozorenje čovjeku. Ukoliko čovjek nehajno pride abdestu, koji briše grijehe, neće dostići sve ljepote namaza. Nije bezrazložno naređeno uzimanje abdesta vodom, tom Božijom blagodati kojom se čistimo fizički i duhovno. Eto zašto se vjernik, prilikom uzimanja abdesta i nakon toga dok pije vodu, nalazi u metafizičkom stanju.

Ako pozornije zadržimo našu pažnju na djelima koja moramo izvršiti prije farza, uvidjet ćemo sve same pripreme. Poslije abdesta slijedi ezan koji nas upozorava da se bliži naš susret sa Stvoriteljem. Iščekivanje namaza je svojevrsna priprema za susret sa Gospodarom. Tek nas mujezin, izgovarajući riječi tekбира – *Allāhu 'ekber* – upozorava da konačno moramo krenuti na najdraži susret. Ustvari, čovjek namazom potvrđuje aksiom vjere – Allah je veći od svega vidljivog i zamišljenog – pri svakom pokretu, prilikom stajanja, pregibanja, pa do samog padanja na sedždu, i onda na sjedenju kada počinje onaj najneposredniji susret s riječima koje su izgovorene u vrijeme miradža na najvišim nebeskim sferama.

Muhammed – Allah ga blagoslovio i spasio – te noći se približio dragom Allahu, bliže nego što bilo koje stvorenje ikada može dosegnuti, što je opet sasvim jasan odraz Poslanikovog, a.s., najvišeg stepena kod Allaha, dž.š., između svih ostalih stvorenja. Tu se, na najvišim sferama krajnje bliskosti Rabba i abda / roba, ostvario neposredni kontakt i razgovor Allaha s Njegovim miljenikom Muhammedom, a.s. Početni dio tog veličanstvenog razgovora ostao je za sjećanje svim generacijama muslimana do Sudnjeg dana, jer ga svaki klanjač ponavlja na svakom sjedenju u namazu. O tome Poslanik, a.s., kaže:

“Kada sam stupio u Arš, htio sam izuti svoju obuću. Tada sam čuo glas od Allaha: ‘Ne skidaj obuću! Arš i Kursijj su počašćeni pod tvojom obućom.’ Rekoh: ‘Moj Rabbe, mom bratu Musau si rekao: *skini obuću svoju, ti si u svetoj dolini Tuva!*’ – Uzvišeni odgovori: ‘Približi Mi se, Ebu’l-Kasime! Kod Mene Musa nije kao ti. Da, Musa je razgovarao sa Mnom, ali ti si Moj miljenik. Musa je tražio da Me vidi. Rekao sam mu: *nećeš Me vidjeti prije nego Me vidi Moj miljenik.*’ Zatim čuh glas iznad sebe: ‘Ja dižem zastor (hidžab) koji je između Mene i tebe!’ Kad Allah podiže zastor, rekoh u zanosu: ‘Moj Odgojitelju, *ettehijjatu lillahi ve’s-salavatu ve’t-tajjibatu!* (Najljepši selam Allahu i poštovanje i sva dobra djela!)’ *‘Es-selamu alejke, ejjube’n-nebijju, ve rahmetullahi ve berekatuhu!* (I tebi selam, Vjerovjesniče, i Allahova milost i blagoslovi!),’ reče uzvišeni Allah. Ja dodadoh: *‘Es-selamu alejna ve ‘ala ibadillahi’s-salihin!* (Selam svima nama i svim dobrim robovima Allahovim!).’ A Džibril – Allah ga blagoslovio i spasio – uzdahnu: *‘Ešbedu en la ilabe illallah, we ešbedu enne Muhammeden abduhu*

we resuluhu! (Svjedočim da je samo Allah Bog, i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik!).” (Abdulhalim: 1995: 55)

PREPORUČENA LITERATURA

- Abdulhalim, Mahmud (1995). *Isra i mi'radž*. Sarajevo: El-Kalem.
- Burusawi, Isma'il Haqqi (1421. h. g.). *Ruhu l-beyan*, Istanbul.
- Chittick, William C. (2005). *Sufijski put ljubavi*. Sarajevo: Ibn Sina.
- Hafzović, Rešid (2015). *Stubovi islama i džihad*. Sarajevo: Connectum.
- Ikbal, Muhamed (2000). *Obnova vjerske misli u islamu*. Sarajevo: El-Kalem.
- Mirza, Yaqub (2017). *Pet stubova blagostanja*. Sarajevo: CNS.
- Nasr, Sayyed Hossein (2002). *Srce islama*. Sarajevo: El-Kalem.
- Rahman, Fazlur (2005). *Islam*. Sarajevo: Tugra.
- Saeh, Bassam (2019). *Namaz – razgovor sa Gospodarom*. Sarajevo: Dobra knjiga.

رفعت شاهينوفيتش

Rifet Sahinovic

الطهارة في الإسلام

Ritual Cleansing in Islam

ملخص: إن مقابلة الإنسان لله سبحانه وتعالى مباشرة وشخصية، وهي لا تتم إلا بنظافة البدن والروح. والنظافة الداخلية التي يمكن كسبها بالصلاة مشروطة بالنظافة الخارجية التي يحققها المؤمن بالتوضأ. وإن توضأ أصبح المؤمن جاهزاً ليقبل ويفهم ما خصصه الله سبحانه وتعالى للإنسان من النعم والهدايا. والمؤمن لا يمس القرآن إلا بعد التوضأ. ويتحدث المؤلف في هذه المقالة عن الوضوء باعتباره النظافة الخاصة بأداء العبادات الإسلامية.

Summary: Man's encounter with God is immediate and personal. It implies purity of body and spirit. The prerequisite for the inner purity that we obtain in prayer is the outer purity that the believer achieves through ablution. Ablution is a believer's state of preparation to be able to understand and accept the divine gift intended for man himself. A believer takes the Qur'an in his hands only if he has performed ablution. In this text, the author talks about ablution from the aspect of 'ritual cleansing' in Islam.

Kur'anski kiraeti

kritika gramatičara

MOHAMED FATHY MOHAMED ABDELGELIL

fakultet islamskih savremenih studija, univerzitet sultan zainal abidin (unisza), terengganu
mfathy@unisza.edu.my

Sažetak: Kur'anski kiraeti su bivali predmetom kritike gramatičara, ali pomislilo bi se da su određeni učenjaci, posebno najpriznatiji autoriteti Kur'ana, ostali suzdržani prilikom kritike kur'anskih kiraeta. Navedeno predstavlja problem istraživanja koji nastoji pratiti pozicije određenih učenjaka koji su trijumfovali po pitanju kur'anskih kiraeta, a da bi poznavali stepen metodologije, oni su replikom uzvraćali na kritike gramatičara i ostalih. Također, istraživani su razlozi zašto su gramatičari kritikovali kur'anske kiraete. Navedeno istraživanje je bazirano na analitičkoj metodi koja za cilj ima predstaviti gramatički kritikovane dijelove, tj. sporne tačke razilaženja u kojima su kiraetski učenjaci izvojevali intelektualnu pobjedu (snagom argumentiranja). Određene teze i premise su nastale zbog nedovoljnog poznavanja gramatičkih pravila i elokventnosti književnog (kur'anskog) čistog arapskog jezika od strane gramatičara, tj. kritičara kur'anskih kiraeta. Samim tim je ugrožena reputacija određenih kiraeta, međutim, kritičari kiraeta su neminovno nailazili na argumente kur'anskih autoriteta. Deset kiraeta vjerodostojno promovirano od deset imama i autentično sačuvano do današnjeg vremena i samim tim povezano s kiraetom Pejgambera, a.s.

Ključne riječi: Gramatičari, kiraeti, gramatika, replika, kriticizam

UVOD

Kur'anski kiraeti, kao predmet znanstvenog istraživanja, predstavljaju zasebnu granu populariziranu unutar znanstvenih krugova i islamskih univerziteta. (Abdelgelil i dr., 2018) Istraživači i autori kroz pisanje i objavljivanje radova nastoje navedeno približiti studentima. Navedeni kratki rad se oslanja na prethodne radove istraživača sa istom svrhom i ciljem. (Abdelgelil i dr., 2018) Kritika usmjerena ka Svetom Kur'anu: kiraetima, surama i ajetima nije dozvoljena i podložna toleranciji. Kur'an predstavlja savršenu knjigu u svim aspektima života: prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. (Abdelgelil i dr., 2019)

INTELEKTUALNA POBJEDA KIRAETSKIH AUTORITETA

Određeni gramatičari su kritikovali i vrijeđali određene kiraetske imame, jer kiraet nije bio popularan i općeprihvaćen od njihove lingvističke grupe i nije slijedio gramatička pravila u okviru njihova stajališta. Razlog za takvo nešto se krije u njihovom vjerovanju da su gramatički autoriteti neprikosnoveni i vješti u pogledu Kur'ana, jer su kiraetski autoriteti kur'ansko znanje prenosili s koljena na koljeno (međusobno). Dokaz tome je ono što je došlo od Ez-Zamahšerija – Allah, dž.š., da mu se smiluje – kada je prilikom tumačenja dijela kur'anskog ajeta: *Oprostiće onome kome On hoće, a kazniće onoga koga On hoće* (2:284), nabrajao kiraetske autoritete koji su uklapali harf *ra* u harf *lam* i pri tome se referirajući na kiraet Ebu Amra el-Basrija (Abdelgelil i dr., 2019), izrekao sljedeće: “Uklapanje spomenutih harfova je neautoritativno i nevjerodostojno”, ali, mišljenje Ez-Zamahšerija o imamu Ebu Amru el-Basriju je predmet razilaženja po pitanju vjerodostojnosti izjave, jer spomenuti slijede identičan logični i znanstveni put nadopunjujući vlastite stavove. Također, kiraetski predvodnik Ebu Amr el-Basri je slovio za vrsnog lingvistu i autoriteta u arapskom jeziku i samim tim je navedena izjava odbačena u vjerskoj tradiciji. Vežano za navedenu izjavu postoji jako mala svijest i slaganje prenosilaca, a razlog tome je nedostatak znanja i upućenosti. Ipak, najuporniji zagovornici vjerodostojnosti izjave su bili gramatičari. (Abdelgelil i dr., 2019)

Međutim, općepoznato je da su kiraetski autoriteti slovili za gramatičke velikane i predvodnike (imame) u lingvističkim disciplinama. Štaviše, određeni kiraetski imami su bivali raskošniji i upućeniji u gramatiku i od samih gramatičara. Dokaz tome je tekst koji je prenio Ebu Hajjan el-Endeluzi, poznati gramatički tumač koji je citirao Ibn Atijju el-Endeluzija (gramatičkog komentatora), a koji je citirao Ibn Džinnija, koji prenosi tekst Ebu Amra ed-Danija, poznatog kariju koji je tumačio dio ajeta: *On tamom noći prekriva dan.* (7:54)

Ibn Atijja – Allah, dž.š., mu se smilovao – konstatirao je: “Hamid uči s fethom na *ja* i *šin* kur'ansku riječ *yagšā*, a kur'ansku riječ *al-layl* u akuzativu i kur'ansku riječ *an-nahār* u nominativu. Ebu el-Feth se slaže u mišljenju, a Ebu Amr ed-Dani uči kur'ansku riječ *al-layl* u nominativu”. El-Kadi Ebu Muhammed navodi da je stav Ebu el-Fetha najispravniji i najvjerodostojniji. (El-Kadi, 2015) Posljednji navod nije naveo Ebu Hajjana da se složi s mišljenjem Ibn Atijje u pogledu navedenih kur'anskih riječi, te je istakao da je navod (dokaz su riječi Ebu el-Fetha) neistinit jer je Ebu Amr ed-Dani slovio za visokog autoriteta u kiraetima, znanju i prenošenju. Štaviše, njegova specijalizacija je toliko raskošna da niko od kiraetskih velikana i gramatičara (koji nisu imali autoritet u prenošenju, tj. kiraetima) nije osporio autoritet Ebu Amra ed-Danija, čiji se stav u kiraetskim mes'elama općenito visoko cijenio od strane karija. Kur'anski sened Ebu Amra ed-Danija je ukrašen pobožnošću, jasnoćom i čvrstinom u prenošenju znanja, te preciznošću u fonološkom smislu. Prošao sam obje njegove knjige: knjigu koja tematizira kur'ansku riječ *kallā* i knjigu koja se bavi Ebu Amrovim uklapanjem (al-idgām Abū 'Amr al-kubrā).

Navedeno indicira svjesnost i znanje o onome što imami gramatičari i karije teško uočavaju, tj. sve njegove klasifikacije i autorstvo, Allah, dž.š., mu se smilovao. Nadalje, Ebu Hajjan el-Endeluzi je podržao mišljenje Ebu Amra ed-Danija i istakao: “Ono što je Ebu Amr ed-Dani naveo od Humejda je moguće u slučaju značenja jer se upotpunjuje i uklapa sa kiraetom grupe kao što je kur'anska riječ *al-layl* u ulozi subjekta (u smislu značenja), iako je u akuzativu, onda zbog pomjeranja hemzeta ili olakšavanja hemzeta (nakl i teshil) može se deklarirati kao objekat. Štaviše, nije dozvoljeno da kur'anska riječ bude drugi objekat u smislu značenja jer su obje kur'anske riječi u akuzativu ‘nadjačane’ od glagola i jedna od njih je subjekat u smislu značenja pa je potrebno da bude između dvije kur'anske riječi.” (Ez-Zamahšeri, 1988)

Navedeno je iskaz autoriteta gramatike i tefsira (Ez-Zamahšerija) ciljajući da se određeni karija odabere odgovarajući na određeno gramatičko pitanje. Ipak, Ez-Zamahšerijev šejh (nije naveden) ne slaže se s mišljenjem i smatra nepotrebno da se gramatičar dovodi u istu ravan s prvakom karija – Ebu Amrom ed-Danijem, Allah, dž.š., im se svima smilovao. Također, slične situacije su se dešavale između autoriteta kur'anskih znanosti i arapskog jezika, tj. da se raspravlja o kiraetskim temama (napadajući autoritete kiraeta) indicirajući slabost, poniženje, potcjenjivanje i nejasnoću.

Između ostalog, Ebu Šama – Allah, dž.š., mu se smilovao – navodi: “Ni jedan kiraet prenesen i oživljen od strane sedam autoriteta (imama) nije

nevjerodostojan, tj. smatra se vjerodostojnim. Tako je objavljeno, ostali kiraeti (učenja) su sporni i predmet istraživanja ukoliko ne zadovoljavaju standardizirane uslove. Ipak, ako se referira na pre(ostale) karije, onda nije slučaj o izvornosti, jer izvoran kiraet ovisi o predaji i kvalitetu. Kiraet povezan (senedom) s prvacima i autoritetima, kao i kiraet koji zadovoljava standardizirane norme, smatra se ispravnim kiraetom koji potpada pod kategoriju sedam kiraeta.” Ipak, navodi se iskaz unutar sedam kiraeta koji ne potpada pod gramatička pravila: “Sve je bazirano na neutjecaju prenosilaca, ako je prenošenje korektno i u skladu s kiraetskim normama, tj. sedam kiraeta, onda je svejedno da li i zadovoljava lingvistička pravila”. (Ibn Atijja, 2002)

U nastavku je slučaj koji je naljutio prvaka karija i hafiza Kur'ana: Ibn el-Džerzija i isprovocirao njegovu školu mišljenja te učinio da iznese “pobjedonosni” stav u prilog kiraetskim autoritetima koji uče Kur'an onako kako je prenesen. On – Allah, dž.š., mu se smilovao – naveo je: “Pa, moj brate, pogledaj ‘invalidne’ i oskrnavljene riječi koje su navedene bez ikakvog dubljeg promišljanja i koje su kontradiktorne na svakom drugom mjestu... I mi – Allah, dž.š., svjedok je – nemamo namjeru da vrijeđamo autoriteta Ebu Šamu, jer i konj može posustati, ali uprkos tome, njegova vrijednost ostaje konstantna. Radije istina više zaslužuje slijeđenje, ali mi imamo namjeru upozoriti na pogrešan korak (ispad) tako da on može upozoriti na isto neznanice o onome što ljudi govore i one koji ne poznaju stanje učenjaka.” Također, Ibn el-Džerzi dodaje: “...od onoga što je preneseno njima – kur'anskim autoritetima – (došlo do njih) i uključuje neprihvatanje ‘ljudi jezika’ – gramatičara itd. Nije prikladno da ‘ljudi jezika’ spomenuto osude i da se kiraetski stručnjaci oslanjaju na gramatičare kao smjerodavne i mjerodavne po pitanju znanosti o kiraetu”.

Također: Da li je logično negirati vjerodostojan, jasan i prenesen kiraet od autoriteta – Muhammeda, a.s. – osim u slučaju pojedinaca koji ne posjeduju svijest i znanje o Kur'anu i kiraetima, kao i kiraetskom efektu. Štaviše, oni su skućeni i arogantni u pogledu analogije, tj. analognog rezonovanja i zaključivanja i bivali su uvjereni u vlastitu ‘savršenost’ po pitanju arapskih dijalekata (jezika Arapa) pa i da su najelokventniji (najpozvaniji) među njima, čak iako je nekome naveden kur'anski primjer gramatički drugačiji od izvorne Objave što korespondira jasnoj analogiji gramatičara. Gramatičari koji ne poznaju kiraetsku analogiju su u stanju da zanegiraju jasne kiraete naglašavajući anomalije i iregularnosti, pa su čak i određeni doveli u pitanje dio ajeta: *...zašto nam ne povjeriš Jusufa?* (12:11)

Postoji koncenzus da je glagol u spomenutom ajetu u osnovnom obliku (nominativu), tako da nema razloga za sukun (skraćeni oblik), osim ako je povezan sa *nun-om* koji ga slijedi. Pa pogledaj brate, nedostatak stida od Allaha, dž.š., da vlastitu gramatičku analogiju stavljaju na primarno mjesto, a kiraetsku analogiju (Kur'an) na sekundarno mjesto. Izuzetak su učenjaci koji su slijeđeni od predvodnika jezika i sintakse a koji se odnose na svaku prethodno spomenutu riječ i slovo. Navedeni pretjeruju u nametanju vlastitih stavova i negiranju suprotnih stavova...”“

Onda je Ibn el-Džezeri – Allah, dž.š., mu se smilovao – citirao tekst vezano za spomenutu tematiku Eš-Širazija i u njemu naglašava da religiozni autoriteti odbijaju navesti da je učenje nepouzđano ako je od potvrđenih kiraeta zato što se kiraeti koje zastupaju eksperti (autoriteti u kiraetu) naslanjaju na kiraet Pejgambera, a.s., i ko god odbije navedeno, odbija Pejgambera, a.s., i način na koji je prenešen Kur'an. Navedeno spada u zabranjeno područje u kojem se kiraetski autoriteti ne povode gramatičkom logikom gramatičkih autoriteta. (Ebu Hayyan, 2000)

Također, El-Kurtubi – Allah, dž.š., mu se smilovao – prenio je od El-Farisija da je Ebu el-Abbas el-Muberred istakao: “Ako klanjam za imamom koji uči dio ajeta po Hamzinom kiraetu: *I bojte se Allaha čijim imenom jedni druge molite, govoreći: Molim te Allahom da uradiš tako i tako, i čuvajte se kidanja rodbinskih veza... (4:1), napustio bih džamiju (namaz)*”. Nakon toga El-Kurtubi citira brojne gramatičarske oponente vezano za navedeni slučaj (primjer učenja ajeta: Hamzin kiraet) i pruža adekvatne odgovore uz iznošenje jasnih argumenata. (Ebu Šame, 1975)

Gramatičari su optuživali kiraetske autoritete što je naljutilo Ibn Hazma ez-Zahirija – Allah, dž.š., mu se smilovao – koji je stao u odbranu kiraetskih autoriteta kritikujući gramatičare: “I On je Uzvišeni i Stvoritelj ljudi i njihovog jezika, On Jedin i može mijenjati stanja i On uzvisuje i ponižava koga hoće. Nije začudno da se pronađe nešto u lingvističkoj kreativnosti poznatih arapskih intelektualaca, kao što su: Imr el-Kajs, Zuhejr ibn Ebi Sulma, Džerir ibn Atija, Ebu Malik Džerel ibn Avs ibn Malik el-Absi poznat kao El-Hatia, Tirimmah, Esedi ibn Selemi, Temimi”.

Također, ostali eksperti arapskog jezika iz brojnih arapskih plemena (koji ne brinu o svojoj čistoći i higijeni) kada je riječ o poeziji i prozi (p)ostaju nedosljedn i, ne tražeći mahane i inkorporirajući primjere u arapski jezik. A kada se susretu s Riječima Allaha, dž.š., Stvoriteljem jezika i onih koji ih koriste (čovjek), oni ne obraćaju pažnju i postaju ravnodušni ne želeći iznaći razloge i pokušavajući ‘izokrenuti’ poziciju ajeta navodeći na pogrešno razumijevanje i odvođeći od intencije i suštine. Pejgamber, a.s., nije slijedio pogrešnu logiku, prihvatao je

Objavu u punini. Tako mi Allaha, dž.š., Muhammed ibn Abdullah ibn Abd el-Muttalib ibn Hašim je prije poslanstva u danima mladosti u Mekki (bez sumnje svakome ko je normalne pameti) posjedovao zavidno znanje arapskog jezika. Prikladniji je Pejgamberov, a.s., govor i izgovor kao dokaz u poređenju sa ostalim arapskim plemenima: Handef, Kajs, Rebi, Ijad, Temim, Kuda'a i Himjer. Pa kako i da ne bude uzor nakon što je Pejgamber, a.s., odabran da bude upozoritelj i posrednik između Allaha, dž.š., i Njegovih stvorenja. Allah, dž.š., obećanje je očuvanja Kur'ana prenio jezikom Muhammeda, a.s.” (Ibn Džezeri, 1999, Anastasiou i dr., 2013).

ZAKLJUČAK

Nakon što smo naveli određene citate, koji idu u prilog kur'anskim autoritetima koji su sačuvali i očuvali Kur'an (kiraete) do današnjih dana, u radu se iznose sljedeći zaključci:

- Gramatičari su kritikovali kiraete bazirajući se na principima vlastitih pravila koje su uspostavili shodno vlastitim nahodjenjima.
- Gramatičari nisu bili svjesni svih gramatičkih pravila i elokvencije arapskog jezika i shodno tome su određene kiraete (kiraetske primjere) predstavljali u lošem svjetlu.
- Svaki kritičar kiraeta je nakon kritike neminovno bivao izložen argumentiranim odgovorima od strane kiraetskih stručnjaka.
- Deset kiraeta “oživiljeno” posredstvom deset imama je potpuno identično s učenjem (kiraetom) Pejgambera, a.s.

ZAHVALA

Posebna zahvala Menadžmentu za istraživanje Centra za inovaciju i komercijalizaciju (CREIM), Univerzitet Sultan Zainal Abidin.

REFERENCE

- Abdelgelil, M. F. M., Al-Janayni, M. U., Baru, R., Hamzah, M. S., Razali, M. A. T. M., & Ismail, F. Z. (2018). Tawjih Al-Qira'at Based on Inscription, Language, and Unusual Modes of Recitation According to Ibn Zanjalah. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(10), 362–370.
- Abdelgelil, M. F. M., Daud, N. B., Omar, N. B., Ismail, F. Z. B., & Wahab, A. H. B. A. (2018). Tawjih Al-Qira'at Using Qur'an, Hadith and Poetry according to Ibn Zanjalah. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(10), 371–379.
- Abdelgelil, M. F. M., Musolin, M. H., Serour, R. O. H., Abdullah, M. S., & Noor, M. N. M. (2018). Law and Moral Values in the Holy Quran. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(11), 445–451.

- Abdelgelil, M. F. M., Wahid, N. A., Yusof, F., Yunus, A. M., Hasan, A. F. (2018). The Administrative and Political Work of Women in the Light of the Verses of the Holy Quran. *International Journal of Civil Engineering and Technology (IJCIET)*, 9(11), 2018, 2732–2738.
- Abdelgelil, M. F. M., Hassan, A. F., Musolin, M. H., Omar, N., Aziz, N. S. (2019). The Role of Muslim Women in Islamic Propagation and Educational Performances in Light of the Noble Qur'an. *International Journal of Civil Engineering and Technology (IJCIET)*, 10(2), 2019, 1116–1120.
- Abdelgelil, M. F. M., Yusof, N. H., Rashid, R., Razali, M. A., Ismail, F. Z. (2019). The Efforts of the Scholars of Hadith to Enrich the Science of Recitation Modes. *International Journal of Civil Engineering and Technology*, 10(2), 2019, 1912–1916.
- Abdelgelil, M. F. M., Hassan, A., Yusof, N. H., Idris, M. F. H., Hasan, A. F., and Ramadan, A. A. (2020). Defending the Quran in the Study of Tawjeeh Al-Qira'at. *International Journal of Management*, 11(10), 101–104.
- Abdelgelil, M. F. M., Razali, M. A., Hassan, A., Hasan, A. F., Idris, M. F. H., and Masoud, A. S. (2020). Quranic Inimitability in Quranic Qiraat. *International Journal of Management*, 11(10), 2020, 117–121.
- Anastasiou, A., Valkanos, E., Simos, G., Montgomery, A., & Karamitropoulos, L. (2013). Measuring Elementary School Principals' and Vice-Principals' Competence: Adjustment and Evaluation of Kelly Glodt's Instrument in Greece. *Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences*, 1(1), 50–69.
- Al-Qāḍī, A. A. M. (2015). *Al-budūr az-zābirah fī al-Qirā'āt*. Beirut: Dar al-kitab al-arabi. str. 60.
- Az-Zamahšarī, M. A. A. (1988). *Al-kašāf 'an ḥaqāiq hawāmid at-tanzīl*. Beirut: Dar al-kitab al-arabi. Vol. 1, str. 330.
- Ibn 'Atiyya, A. G. A. (2002). *Al-muḥarrar al-wağīz fī tafsīr al-kitāb al-'azīz*. Beirut: Dar al-kutub al-arabiyya. Vol. 2, str. 409.
- Ibn Ḥayyan, M. Y. A. (2000). *Al-baḥr al-muḥīt fī at-tafsīr*. Beirut: Dar al-fikr. Vol. 5, str. 66–67.
- Abū Šāma, A. I. (1975). *Al-muršid al-wağīz ilā 'ulūm tata'allaq bi kitāb al-'azīz*. Beirut: Dar Sadir. Vol. 1, str. 174–176.
- Ibn al-Ġazarī, M. M. M. (1999). *Munğid al-muqri'in wa muršid at-ṭālibīn*. Beirut: Dar al-kitab al-arabi. str. 76–78.
- Al-Qurṭubī, M. A. (1964). *Al-ğāmi' li aḥkām al-qur'ān*. Kairo: Dar al-kutub al-me-sriyya. Vol. 5, str. 3.
- Ibn Ḥazm, A. A. (N. D). *Al-faṣl fī al-milal wa al-abwā' wa al-niḥal*. Kairo: Maktaba al-khanji. Vol. 3, str. 107–108.

Prijevod:
Malik Memić

Izvor: Abdelgelil M. F. M., *Grammarians' Critique of Qur'anic Qira'at*, *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, Bahawalpur / Pakistan, vol. 10, br. 11, 2020, str. 1225–1231.

محمد فتحي محمد عبد الجليل

قراءات القرآن ونقدها من قبل النحويين

ملخص: تعرضت قراءات القرآن في بعض الحالات للنقد من قبل النحويين ولكن يبدو أن من العلماء، ولا سيما مراجع القرآن منهم، من امتنع عن الاشتراك في هذا النقد. ومما في المقالة أيضا البحث في أسباب نقد النحويين لقراءات القرآن، وهذا البحث متأسس على المنهج التحليلي المستهدف إلى التقديم والإشارة إلى الأجزاء المنقودة، أي نقاط الاختلاف المتنازع عليها، والتي حقق فيها علماء القراءات الفوز الفكري (بقوة البراهين).

Mohamed Fathy Mohamed Abdelgelil

Qur'anic Qirā'ats: Criticism of the Grammarians

Summary: Qur'anic qirā'ats were the subject of criticism by grammarians, but one would say that certain scholars, especially the most recognized authorities of the Qur'an, remained restrained when criticizing Qur'anic qirā'ats. The reasons why grammarians criticized the Qur'anic qirā'ats were, also, investigated. The aforementioned research is based on an analytical method that aims to present the grammatically criticized parts, i.e., disputed points of divergence in which the qirā'atic scholars won an intellectual victory (by the power of argumentation).

Narativ o potopu u *Ep*u o *Gilgamešu*, Bibliji i Kur'anu problem srodstva i povijesnosti

HAMZA M. NJOZI

hamzamnjozi@gmail.com
muslimanski univerzitet morogoro

Sažetak: Nedvojbeno postoji mnogo zapanjujućih tačaka sličnosti između biblijskog izvještaja o potopu isripovijedanog u poglavljima 6–9 Postanka i babilonskih predaja zabilježenih na ploči XI *Ep*a o *Gilgamešu*. Kako bi objasnili ove paralele, učenjaci su sugerirali da ili jedna pripovijest ovisi o drugoj ili su obje ovisile o zajedničkom izvoru. Ovaj članak nastoji sugerirati da kur'anska verzija potopa koju učenjaci često prenebregavaju, pokazuje zanimljiv uvid u probleme srodstva i povijesnosti narativa o potopu.

Ključne riječi: Potop, Nuh, Kur'an, Biblija, povijesnost, *Ep* o *Gilgamešu*, pripovijest

Nedvojbeno postoji mnogo zapanjujućih tačaka sličnosti između biblijskog izvještaja o potopu ispriповijedanog u poglavljima 6-9 Postanka i babilonskih predaja zabilježenih na ploči XI *Epa o Gilgamešu*.¹ Kako bi objasnili ove paralele, učenjaci su sugerirali da ili jedna pripovijest ovisi o drugoj ili su obje ovisile o zajedničkom izvoru.² Ovaj članak nastoji sugerirati da kur'anska verzija potopa koju učenjaci često prenebregavaju, pokazuje zanimljiv uvid u probleme srodstva i povijesnosti narativa o potopu.

Hamza M. Njozi

Brojne dodirne tačke između biblijskih i babilonskih izvještaja o potopu sugeriraju da su povijesno povezani. Priroda tog odnosa tek treba biti utvrđena. Postoje, međutim, tri logične mogućnosti ovisnosti. Ili babilonska verzija ovisi o hebrejskoj verziji; ili hebrejski izvještaj ovisi o babilonskom, ili oba ovise o zajedničkom izvoru. Kasnije ćemo se osvrnuti na ovaj problem.

Paralele između dviju verzija također su pokrenule problem povijesnosti. Mnogi učenjaci sumnjaju u povijesnost događaja opisanih u pričama o potopu. Prema *The Interpreter's Dictionary of the Bible*, od vjerovanja u biblijski izvještaj o potopu uveliko se odustalo iz tri glavna razloga. Prvo, široka rasprostranjenost mitova o potopu gotovo po cijelom svijetu i njihove razlike u sadržaju i detaljima obeshrabruju vjerovatnost da se odnose na jedan povijesni događaj. Drugo, antropološki dokazi pokazuju da rane civilizacije nije mogao poremetiti svjetski potop unutar hronološkog okvira koji mu je dodijelila

1 Za detaljnu raspravu o ovim paralelama, vidi: Alexander Heidel, *The Gilgamesh Epic and Old Testament Parallels* (Chicago: The University of Chicago Press, 1970).

2 Neki od tih učenjaka uključuju: Alfred Jeremias, *Stari zavjet u svjetlu starog istoka: Priručnik biblijske arheologije* (London: William & Norgate, 1911.) sv. 1; Theodor H. Gaster, *Mit, legenda i običaji u Starom zavjetu* (New York: Harper and Row Publishers, 1969.); i John Gray, *Arheologija i svijet Starog zavjeta* (London: Thomas Nelson and Sons Ltd, 1962).

Biblija. Konačno, poteškoće unutar samog biblijskog narativa zabranjuju pojavu sveopćeg potopa.³ Norman Newell razrađuje neke od ovih poteškoća:

Poetsku priču o Nuhu (Noi) i njegovoj arci promišljeni ljudi sada već smatraju alegorijom. Svi moderni zoološki vrtovi, zajedno sa svojim hiljadama obučenih čuvara i razrađenim objektima za hranjenje, smještaj, sanitarne uvjete i suštinsku kontrolu okoliša, mogli bi nakratko primiti samo nekoliko stotina odabranih vrsta od miliona koje postoje. Što se tiče biljaka – njih hroničari potopnog događaja nisu ni spomenuli.⁴

Čini se da razlike između kur'anskih i biblijskih pripovijesti o potopu postavljaju problem povijesnosti u sasvim drugačijem svjetlu.

Dok je, prema Bibliji, cijeli planet bio potopljen tokom potopa; kur'anski izvještaj kaže da je potop bio lokaliziran.⁵ U kur'anskoj priči, Bog nije uništio sav život na licu zemlje izuzevši one koji su boravili na arci. Vrlo značajno, Božijeg obećanja u savezu s Nuhom i njegovim potomcima: “nikada više sva živa stvorenja neće biti uništena vodama potopa, nikada više neće biti potopa da opustoši zemlju” (Post 9:11) nema u Kur'anu. Savez je vjerovatno bio nepotreban jer Bog zapravo nije uništio sav život. Po ovom pitanju kur'anski izvještaj nije u suprotnosti s modernim podacima. Newell kaže da je sadašnja topografija u suprotnosti s idejom o “postojanju univerzalnog oceana prije nekoliko hiljada godina”.⁶

Drugo, Biblija spominje datum potopa – dogodio se “kada je Noa imao šest stotina godina”. (Post 7:11) Iz Postanka (5) saznajemo da je Noa rođen 1056 godina nakon Adama (Adema). To znači da se potop dogodio 1656 godina nakon stvaranja Adama. Genealogija Abrahama (Ibrahima) data u Postanku, 2:10-32, pokazuje da je Abraham rođen 292 godine nakon potopa. Prema biblijskom izvještaju, Abraham je živio oko 1850. godine p.n.e. Pojava potopa, dakle, pada u godinu 2142. p.n.e, ili približno toj godini.

Povijesno je nemoguće smjestiti univerzalnu kataklizmu koja je uništila sav život na ovom planetu, osim onih koji su boravili na arci, u dvadeset prvo ili dvadeset drugo stoljeće prije Isusa (prije nove ere), jer kako kaže Bucaille:

Do tog vremena civilizacije su cvjetale u nekoliko dijelova svijeta, a njihovi ostaci sada su došli do potomstva. U Egiptu u to vrijeme, primjerice, srednje

3 George Arthur Buttrick, (ed.) *The Interpreter's Dictionary of the Bible* (New York: Abingdon Press, 1962.) sv. 2, str. 283.

4 Norman D. Newell, *Creation and Evolution: Myth or Reality?* (New York: Columbia University Press, 1982), str. 36.

5 Vidi: Postanak 7:17-24, usp. Kur'an 25:35-39, 7:59-93.

6 Norman D. Newell, *Creation and Evolution*, str. 39.

razdoblje slijedi nakon kraja Starog kraljevstva i prethodi početku Srednjeg kraljevstva. S obzirom na naše znanje o povijesti ovog razdoblja, bilo bi apsurdno tvrditi da je potop uništio svu civilizaciju u to vrijeme.⁷

Za razliku od Biblije, Kur'an ne datira pojavu potopa. Ovo stavlja kur'an-ski izvještaj izvan objektivne kritike. U nedostatku hronoloških nevjerovatnosti koje nalazimo u izvještaju Postanka, vrlo je teško osporiti povijesnost Potopa.

Kur'an kaže da su stanovnici arke uključivali Nuha i druge vjernike, iako ih nije bilo mnogo. Nuhov sin i Nuhova žena su se utopili zajedno sa ostalim nevjernicima. Ljudi koji su došli nakon potopa su, prema tome, potjecali ne samo od Nuha, već također i od drugih porodica.⁸ Nuh je dobio upute da na lađu uvede par svake vrste. Kur'anski izraz *min kullin zawjayn* (muško i žensko svake vrste) nije konačan. On je sveobuhvatan. To bi moglo značiti: par svakog stvorenja. Međutim, iz kur'anskog konteksta također je moguće protumačiti izraz tako da implicira "po par od svake životinje ili ptice koja služi čovjeku".⁹ Nuh je trebao roditeljsko stado samo onih stvorenja koja služe ljudima. Prema kur'anskoj verziji, nije bilo potrebno da sa sobom u lađu ponese, recimo, sve vrste zmija, jer potop nije uništio sav život na zemlji. Kazna je bila ograničena na Nuhov lokalitet. U svakom slučaju, Kur'an ne spominje izričito ta stvorenja, kao što je slučaj s biblijskim izvještajem.¹⁰

Neki učenjaci smatraju krajnje nezamislivim da arka veličine i oblika navedenog u *Epu o Gilgamešu* (ploča XI: 57-62) ili u biblijskoj priči (Post 6:16) može primiti matično stado svih stvorenja zemaljskih. Čini se da naše kontekstualno tumačenje kur'anske fraze *min kullin zawjayn*, koja se odnosi na ona stvorenja koja služe čovjeku, rješava problem prostora. Ako je naše tumačenje ispravno, čini se da nije potrebno izgraditi ogromnu arku. Posebno ako imamo na umu da u kur'anskoj verziji nema bilo kakvog spominjanja Nuhove žrtve Bogu. U biblijskom izvještaju Noa je "uzeo od svake čiste životinje i od svake čiste ptice i prinio žrtve paljenice na žrtveniku". (Post 8:20) Vjerovatno je u iščekivanju ove velike žrtve Noi bilo naređeno da u arku unese sedam pari svake čiste životinje.

Kur'an šuti, također, o trajanju potopa. Čini se da *Ep o Gilgamešu* pokazuje da je potop trajao oko četrdeset dana. Biblijska priča kaže da je potop trajao

7 Maurice Bucaille, *Biblija, Kur'an i nauka* (Paris: Seghers, 1981), str. 232.

8 Vidi: 17:3, 19:58 i 11:40.

9 A. Rahman I. Doi je ovu frazu shvatio kao "par svake životinje korisne čovjeku" u: *The Cardinal Principles of Islam* (Zaria: Hudahuda Publishing Company, 1981), str. 33.

10 Vidi: Postanak 6:17-21.

godinu dana.¹¹ Sumnjajući u povijesnost potopa opisanog u Bibliji, *The Interpreter's Dictionary* navodi:

Arka nije mogla prebroditi oluju kakvu opisuje Postanak, niti je mogla sadržavati par svih postojećih vrsta životinja i gmizavaca, da i ne govorimo o pružanju odgovarajućih uvjeta za život takvoj menažeriji. Niti bi se osam članova Noine porodice moglo brinuti za zoološki vrt takvih razmjera, čak i pod pretpostavkom da su doista uspjeli sakupiti po jedan par od svake vrste života.¹²

Kur'an je precizirao da je svrha Potopa potapanje onih koji nisu vjerovali Nuhovoj poruci.¹³ Kako pripitomljena stvorenja ne bi stradala u tom procesu, Nuhu je bilo naređeno da sa sobom uzme par iz svakog roditeljskog stada za buduću uzgoj. Kur'an nigdje ne sugerira da je Bog namjeravao uništiti i biljke. Iako Kur'an šuti o trajanju Potopa, možemo opravdano zaključiti da se on smirio ubrzo nakon što je postigao svoju svrhu, tj. potapanje nepopustljivih nevjernika. Stoga je potop, može se pretpostaviti, mogao trajati samo nekoliko sedmica.

Ovu pretpostavku dodatno podupire činjenica da biblijski hroničari potopa nisu spomenuli sadnice biljaka kao dio stvari koje je Noa ponio sa sobom u arku. Vjerovatno nije bilo potrebe. Nadalje, nakon potopa, kada je Noa htio znati je li se smirilo, golubica je "po povratku... donijela list masline u svom

Jedanaesti tablet *Epa o Gilgamešu*

11 *Ep o Gilgamešu*, ploča XI: 127-131 usp: Postanak 7:11, 8:13-14.

12 George Arthur Buttrick, (ur.) *The Interpreter's Dictionary*, sv. 2, str. 283.

13 Vidi: Kur'an 25:35-39.

kljunu”. Nije to bio osušeni list, niti onaj koji je plutao po vodi, već “svježe otrgnuti list”.¹⁴ Ovaj izraz implicira da neke od biljaka nisu bile uništene. Malo je vjerovatno da je lišće moglo ostati svježe nakon što je bilo potopljeno u poplavnoj vodi više od godinu dana.

Dok neko može imati neke osnove za sumnju u povijesnost biblijske priče o potopu, čini se da je kur'anski opis istog događaja slobodan od svega što bi moglo dovesti do opovrgavanja povijesnosti potopa na objektivnim osnovama. Ovo nas dovodi do genetskog problema. Kakav je povijesni odnos ovih verzija?

Iako postoje očite sličnosti između biblijskih i kur'anskih izvještaja o potopu, čini se da njihove osnovne razlike isključuju mogućnost da je Kur'an ovisio o Bibliji. Kao prvo, nema uvjerljivih dokaza koji bi poduprli gledište da je Kur'an svoj materijal crpio iz Biblije.¹⁵ Pretpostavka da je kur'anska priča izvedena iz biblijske implicira da je Kur'an izbacio one pojedinosti koje nisu bile kompatibilne sa znanjem stečenim u međurazdoblju. Ovo gledište je očito teško održivo jer u razdoblju između Biblije i Kur'ana nije stečeno takvo znanje koje bi moglo omogućiti kritičku ocjenu događaja.

Štaviše, najraniji arapski prijevod Starog zavjeta pojavio se dvije stotine godina nakon povratka Poslanika, a.s., u milost Božiju, a najstarija arapska verzija Novog zavjeta pojavila se hiljadu godina nakon njega.¹⁶ Zapravo, Kur'an završava priču o potopu riječima:

To su nepoznate vijesti koje ti Mi objavlujemo; ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga ništa znali. (11:50)

Hronološko prvenstvo Biblije u odnosu na Kur'an u razdoblju od šest stoljeća nije dovoljno da se dokaže ovisnost potonjeg o prvom, čak i ako je naracija u oba teksta u nekim aspektima slična. Moguće je da su oba mogla imati zajednički izvor, a taj zajednički izvor prema Kur'anu je Bog koji je objavio Tevrat (Tora), Zebur (Psalme), Indžil (Evandjelja) i Kur'an nekima od Njegovih odabranih poslanika. U biti, Poruka je ista. Ovo objašnjava očite sličnosti. Razlike nastaju zbog povijesti biblijskih spisa.¹⁷ Raspravljajući o ovom problemu Maurice Bucaille piše:

14 Postanak 8:10-11, kako ga citira A. Heidel u *Epu o Gilgamešu*, str. 252.

15 Ovo pitanje je razmatrano u radu moje malenkosti, “Izvori Kur'ana: Kritički pregled teorija o autorstvu”, neobjavljeni rad, Odjel za književnost, Univerzitet u Dar es Salaamu, 1988.

16 Thomas Patrick Hughes u svojoj knjizi *A Dictionary of Islam* (London: W.H. Allen & Co., 1895), str. 515-516, kaže da je najranija arapska verzija Starog zavjeta ona R. Saadiasa Gaona, 900. godine, a najstarija arapska verzija Novog zavjeta ona koju je objavio Erpenije 1616. godine.

17 Vidi: 3:77, 5:48, 3:3 i 5:15.

Kad se zna da je djelo kao što je Postanak prerađeno najmanje dva puta u razdoblju od ne manje od tri stoljeća, nije iznenađujuće pronaći nevjerovatnosti ili opise koji su nespojivi sa stvarnošću... Nema ničeg logičnijeg nego zadržati ovakvo tumačenje biblijskih pogrešaka koje implicira samo čovjeka.¹⁸

Zapravo, čak je i Drugi vatikanski koncil (1962–65.) priznao da knjige Starog zavjeta “sadrže materijal koji je nesavršen i zastario”.¹⁹

Sličnosti između priča o potopu u *Epu o Gilgamešu* i u Bibliji te bjelodano povijesno prvenstvo babilonskih recenzija naveli su nekoliko učenjaka, poput Theodora H. Gastera, Johna Graya i Jacka Finegana, da sugeriraju da su biblijski pisci prilagodili babilonsku priču.²⁰

Argumenti dostavljeni u prilog ovom stavu su neadekvatni. Kao što je Heidel istaknuo, nema dokaza koji bi pokazali da su sličnosti rezultat izravne ovisnosti Biblije o babilonskim mitologijama. Što se tiče preimućstva babilonskog izvještaja, Heidel kaže:

Budući da prioritet publikacije ne znači nužno i prioritet postojanja, argument izveden iz starosti babilonskog izvještaja da se opovrgne izvornost hebrejskog izvještaja ne može se smatrati konačnim; verzija potopa koju sada zovemo hebrejski izvještaj o potopu mogla je postojati u nekom obliku mnogo stoljeća prije nego što je poprimila svoj sadašnji oblik.²¹

Kao što smo gore istaknuli, moguće je da su oba izvještaja svoj materijal crpila iz zajedničkog izvora. Ovu mogućnost dodatno pojačava postojanje kur'anске verzije potopa, koja ne potječe ni iz hebrejskih ni iz babilonskih izvještaja.*

Preveo:

Dženan Mušanović

18 Maurice Bucaille, *Biblija, Kur'an i nauka*, str. 52.

19 *Ibid.*, str. 59-60.

20 Vidi: Theodor H. Gaster, *Mit, legenda i običaji u Starom zavjetu*, str. 82; John Gray, *Arheologija i svijet Starog zavjeta*, str. 63; i Jack Finegan, *Svjetlo iz drevne prošlosti: Arheološka pozadina judaizma i kršćanstva* (London: Oxford University Press, 1959), str. 36.

21 A. Heidel, *Ep o Gilgamešu*, str. 261.

* Izvor: Hamza M. Njozi, The Flood Narrative in the Gilgamesh Epic, The Bible and the Qur'an: The Problem of Kinship and Historicity, *Islamic Studies*, Vol.29, No 3 (Autumn 1990), PP. 303-309

حمزة مر. نجوزي

Hamza M. Njozi

قصة الطوفان في ملحمة جلجامش والإنجيل والقرآن: مسألة التشابه والتاريخية

The Flood Narrative in the Epic of
Gilgamesh, the Bible and the Qur'an:
The Problem of Kinship and Historicity

ملخص: لا شك أن هناك نقاط تشابه كثيرة ومدهشة بين ما يقصه عن الطوفان الإنجيل في الفصول ما بين السادس والتاسع من سفر التكوين وبين الروايات البابلية المسجلة على اللوحة الحادية عشر من ملحمة جلجامش. ولتفسير هذا التشابه يقول العلماء أنه إما أن تكون إحدى الروايتين متعلقة بالأخرى وإما أن تكون كلتاها متعلقتين بنفس المصدر. وهذه المقالة تسعى إلى الإيحاء بأن الرواية القرآنية عن الطوفان، والتي كثيرا ما يتجاهلها العلماء، تقدم نظرة مثيرة إلى مسألة التشابه والتاريخية لقصة الطوفان.

Summary: There are undoubtedly many striking points of similarity between the biblical account of the flood recounted in Genesis chapters 6-9 and the Babylonian lore recorded on Plate XI of the Epic of Gilgamesh. To explain these parallels, scholars have suggested that either one narrative depended on the other or that both depended on a common source. This article tends to suggest that the Qur'anic version of the flood, often neglected by scholars, shows interesting insight into the problems of kinship and historicity of the flood narrative.

Prevođenje Kur'ana

FAZLUR RAHMAN

Sažetak: U ovom eseju autor se bavi tvrdnjama Kur'ana o tome da je to knjiga koja je posve integralna cjelina sa svojim arapskim jezikom, drugo, autor ukazuje na poteškoće u prevođenju Kur'ana koje proizlaze iz samoga ustrojstva te knjige, treće, bavi se razlozima koji osujećuju bilo kakve mogućnosti da se u nekom jeziku uradi jedan službeni prijevod koga bi se svi pridržavali. Potom autor prelazi na prikaz jednog prijevoda Kur'ana, koji je uradio Ahmed Ali u Karačiju 1984. godine, poredi taj prijevod s drugim poznatim engleskim prijevodima Kur'ana (Arthura Johna Arberryja, Muhammada Asada, Muhammada Marmaduka Pickthala) iz tog vremena.

Ključne riječi: Kur'an, arapski jezik, prevođenje Kur'ana, stil izvornika Kur'ana, engleski prijevodi Kur'ana

Kur'an, Sveta knjiga islama, oglašava se kao uputitelj cijelome čovječanstvu: *Kur'an je samo opomena svjetovima.* (81:27) Kur'an proširuje poziv jevrejima i kršćanima, i izjavljuje: *Reci (o Muhammede!): "O čovječanstvo! Ja sam doista vama svima Božiji poslanik!"* (7:158)

K tome, Kur'an podržava bogatu raznolikost ljudskih rasa i jezika: *Među Božanskim znakovima je stvaranje nebesa i zemlje i raznovrsje vaših jezika i boja kože.* (30:22)

Pa, ipak, Kur'an o sebi izjavljuje da je on apsolutno jedinstveni i neoponašivi *Kur'an na arapskom*, takav se Kur'an ne može iznova dati na arapskom niti, naravno, na bilo kojem drugom jeziku. Stalno i iznova Kur'an nas podsjeća da je on Kur'an na arapskom i stoga saopćava svoje značenje na jedan savršen način: *Ovo su ajati (izreke, redovi, znakovi) Jasne knjige; objavljujemo je Mi kao Kur'an na arapskom jeziku, da biste mogli shvatiti.* (12:1-2). Kur'an je *mudrost na arapskom jeziku* (13:37); zapravo, zato što je on na arapskom jeziku, Kur'an je tako rječit i pomno objašnjen: *Ovo je poruka koju objavljuje Svemilosni, Samilosni, knjiga čija poruka je izražajno kazana, Kur'an na arapskom za ljude koji mogu razumjeti.* (41:2)

Korijeni ove kur'anske doktrine [o nenadmašnoj izvrsnosti njegova govora, stila i ustrojstva] počivaju u činjenici da su predislamski Arabljani bili već vrlo ponosni na izražajni kvalitet svoga jezika. Prije islama, arablanski pjesnici su se međusobno natjecali u sastavljanju elokventne poezije; sedam uspješnih pjesama, nazvane *Sedam oda*, bile su izvješene na hram Kabu kao izazov za druge pjesnike da ih svojim pjesmama nadmaše u poetskom kvalitetu. Od arabljanskih leksikografa riječ *'arab* objašnjena je u značenju – elokventnog, rječitog izričaja ili djelotvorne usmene komunikacije. Nearapi, nearabljani, nazvani su *al-āğam* (antonim riječi *al-'arab*); *Al-Āğam* označava one koji se ne mogu izraziti rječito. Sintagma *al-ḥayawānāt al-'uğm* (od *'ağm*, ili nijemost) znači nijeme životinje. Kur'an ne bi mogao biti objavljen na nekom nearapskom jeziku, jer: *Da smo ga Mi učinili nearapskim (a'ğamīyy) Kur'ānom, oni (paganski, mnogobožacki protivnici) bi rekli: Zašto ove rečenice nisu jasno izražajno kazane? Zar može biti to da se jedan nijemi Kur'ān dā jednome Arapu?* (41:44)

Jedan nadahnuti jezik nikada se ne može cjelovito i zadovoljavajuće prevesti na neki drugi jezik. Velika poezija, općenito uzevši, ne može biti uspješno prevedena, premda ima, tu i tamo, izuzetaka. Fitzgeraldov prijevod *Rubaija* Omara Ḥayyāma smatra se nečim što je više od prijevoda sa originala, zapravo, kao "jedna nadahnuta verzija". Međutim, prevođenje Kur'ana ima dublje, više teološke implikacije. Zapravo, Kur'an potvrđuje svoje neusporedivo svojstvo i

drži da je ovo svojstvo jedno čudo poslanika Muhammeda. Kur'ān izaziva svoje oponente da proizvedu bilo šta poput njega: *Reci (o Muhammede!): "Kada bi se našli skupa svi ljudi i džini da pokušaju dati nešto nalik ovome Kur'ānu, oni to ne bi mogli učiniti."* (17:88). Zapravo, Kur'ān izjavljuje da nema druge moći, osim Boga, koja može dati čak jednu suru Kur'āna: *A ako ste vi (pagani) u sumnji spram onog što objavljujemo robu Našem, donesite onda vi jednu suru nalik onim objavljenim njemu! – pozovite i svjedoke svoje, mimo Boga, ako govorite istinu! Pa ako to ne učinite, a nećete učiniti, tad se čuvajte Vatre! Gorivo njezino ljudi su i kamenje, pripremljena je za one koji odbacuju istinu!* (2:23-24)

Teškoće u adekvatnom prevođenju Kur'āna na bilo koji drugi jezik proizlaze, uglavnom, iz dva razloga. Prvi razlog jeste stil i izražavanje Kur'āna. Drugi razlog jeste u činjenici da Kur'ān nije stvarno jedna "knjiga" jer nikada je niko [od ljudi] nije "napisao": Kur'ān je zbornik svih odlomaka objavljenih ili saopćenih Muhammedu, a.s, posredstvom posrednika Objave, koga Kur'ān naziva Džibril, Povjerljivi duh ili Sveti duh. Ovaj posrednik, prema samome Kur'ānu, emanira iz Ploče pomno čuvane, Knjige na visini, i: *"ona dolazi, biva spuštena na tvoje srce [o Muhammede]"* (2:97). Jasno, ove božanske poruke prodrle su u svijest Poslanika od jednoga posrednika čiji izvor jest Bog.

Svaki odlomak, kada je dolazio Poslaniku, obično se sastojao od tri do sedam redaka, duži odlomci bili su krajnje rijetki. Ovi kraći odlomci nisu povezani jedan s drugim: odlomci koji su slijedili tretiraju različite teme i među njima ne postoji ni ovlaštena veza. Naravno, ovo ne znači da ne postoji jedinstvo u poruci samoga Kur'āna; naprotiv, Kur'ān potvrđuje da njegova poruka i njegov pogled na svijet sačinjavaju jedno skladno jedinstvo (usp. 4:82; 11:1) te da apsolutno ne postoji proturječnost unutar njega. Usljed ovog potonjeg razloga, onaj koji prevodi Kur'ān mora poznavati do same srži ideje Kur'āna, sa svim njihovim potankostima, da bi razumio valjano značenja i stremljenja Kur'āna.

Od najranijih vremena, muslimani su razvili dogmu o "neoponašivosti Kur'āna". Mutaziljska škola teologije – prva sistemska škola teologije u islamu, općenito poznata na Zapadu kao "racionalistička škola teologije" – najpotpunije je objasnila ovu dogmu. Za njom su slijedile sunijska i druge škole mišljenja, o ovoj temi napisane su brojne knjige. Ova dogma obično tvrdi da Kur'ān u svome doslovnom izrazu i u svome značenju ne može biti nadmašen bilo kojom ljudskom moći. Neki su ustvrdili da Kur'ān u osnovi nije neoponašiv, već da je bilo koji stvarni pokušaj da ga se oponaša osuđen na propast samom Božanskom moći. Navodi se da su neki muslimanski pisci umiješali svoje prste u sastavljanju rivalskih Kur'āna: za jednog "heretika" iz 3. stoljeća islama, Ibn ar-Rawandija,

kaže se, čak, da je napisao knjigu pod naslovom *Pobijanje Kur'ana*. Pa ipak, od početka islama do danas, muslimanski vjernici univerzalno su se držali čudonosnog i neoponašivog kvaliteta Kur'ana.

Usprkos ovoj doktrini o njegovoj neoponašivosti i, sljedstveno tome, njegovoj suštinskoj neprevodivosti, stalno je postojala razlika u mišljenju o tome da li musliman koji ne poznaje arapski jezik smije koristiti značenja Kur'ana u svome vlastitom jeziku – naprimjer u molitvama. Ebū Hanīfa (umro 769. godine po Āsāu al-Masīhu), porijeklom Perzijanac, osnivač jedne od četiri sunnijske škole prava, ustvrdio je da nearabljanin smije učiti Kur'an na svome vlastitom jeziku. Ebū Hanīfa je smatrao da neoponašivost Kur'ana počiva u njegovim značenjima, a ne nužno u njegovom jeziku. Neki su smatrali da osoba može recitirati Kur'an na svome jeziku sve dok ga ne uči napamet [na tom svome jeziku]. Ali ovo mišljenje nije zaživjelo u praksi i ono je, zapravo, suprotno tvrdnji Kur'ana o njegovom jedinstvenom kvalitetu izraza.

Međutim, kad su muslimanski autori počeli pisati knjige o islamskim temama na perzijskom, turskom i drugim jezicima, bilo je prirodno da su odlomci iz Kur'ana bili navođeni na tim jezicima. Prvi poznati i cjelovito dat prijevod Kur'ana na perzijskom uradio je tokom 1730-tih godina Shah Waliyullāh iz Delhija (umro 1762. godine). Jedan od sinova Shaha Waliyullāha, Shah Raff'uddīn je, potom, ovaj prijevod preveo na urdu jezik.

S vremena na vrijeme, bilo je govora o tome da se proizvedu “službeni” prijevodi ove Svete knjige na druge jezike. Ustvari, prije nekih pola stoljeća,¹ egipatska vlada odlučila se na jedan takav poduhvat i imenovala je jedan prevođiteljski komitet, ali ništa nije urađeno. Mnogo zanimljivije je to da je Mustafa Kemal Atatürk, kao dio svoga napora da “nacionalizira” i “sekularizira” islam u Turskoj, namjeravao proizvesti jedan “autoritativni” turski prijevod Kur'ana. On je zatražio od poznatog islamskog turskog pjesnika Muhammada (Mehmeta) Akifa da ubrza rad na prijevodu Kur'ana, koji je Akif već bio sâm započeo. Ali, Akif je, osjetivši Atatürkovu namjeru, pobjegao u Egipat i napustio je svoj projekat. Nama se čini da prijedlozi za “autoritativnim” ili “službenim” prijevodima nisu niti mogući, niti poželjni. Razlog je taj da ako bi takvi prijevodi bili urađeni – kao što je Biblija Kralja Džejmsa – oni bi prijetili da će u praksi zamijeniti sâm “Kur'an na arapskom”. Tvrdi se da su mnoge teološke i pravne razlike u islamu ukorijenjene u Kur'anu. Bilo koji prijevod Kur'ana je, nužno, načinjen

1 Ovaj podatak Fazlur Rahman zapisuje 1988. godine. Dakle, treba imati u vidu da on “pola stoljeća” unatrag računa od 1988. godine. (Nap. prev.)

osobnom prevoditeljskom teološkom naklonjenošću i njegovim isključivanjem drugih mogućih prijevoda. Ako bi zadobili “službeni” status, takvi prijevodi bi bili zaprekom bogatstvu i raznolikosti u islamu. Mnogo je bolje prepustiti prijevode Kur'ana rukama zasebnih pojedinaca i grupa koji mogu uvijek nastavljati unapređivati one ranije urađene prijevode. Islam nema službenu crkvu, prema tome, islam ne može imati službeni prijevod Kur'ana.

Moderni zapadni naučnici specijalizirani za Kur'an, posebno oni koji su pokušali prevesti Kur'an na neki zapadni jezik, jednoglasno se slažu da je ta knjiga neprevodiva. Arthur John Arberry naslovio je svoj prijevod Kur'ana na engleski riječima *The Koran Interpreted* (Protumačeni Kur'an); namjera ovoga naslova je da čitatelju prenese ideju da adekvatni prijevod Kur'ana nije moguć. Jedan raniji britanski naučnik Mohammad Marmaduke Pickthall, koji je postao musliman i čiji je engleski prijevod Kur'ana vjerovatno najšire čitan, naslovio je taj prijevod riječima *The Meaning of the Glorious Qur'an* (Značenje Veličanstvenoga Kur'ana).

Kao jedan primjer mogućnosti i teškoća uključenih u prevođenje Kur'ana, ja ću ukratko istražiti skorašnji prijevod Kur'ana Ahmeda Alija iz Karačija, jednostavno naslovljen kao *Al-Qur'an*. Ovaj prijevod, objavljen u Karačiju 1984. godine, tvrdi da je utemeljen izravno na arapskom tekstu. Iako ovaj prevoditelj nije poznavatelj arapskog jezika, on je konsultirao tradicionalne islamske učenjake, ulemu u Pakistanu i, ustvari, prijevod je certificiran kao tačan od strane Odjela za vakufe Vlade Pakistana. Ovaj prijevod Kur'ana, premda blizak arapskom izvorniku, također nudi jedno djelotvorno englesko čitanje, a što je dvostruko postignuće koje je rijetko među engleskim prevoditeljima Kur'ana. Oni prevoditelji Kur'ana koji su bili vrlo svjesni potrebe da ostanu vjerni navođenju tačnog slijeda riječi (izraza) Kur'ana, često nisu uspijevali postići pravi smisao prijevoda na engleskom; a oni koji su pokušavali prenijeti djelotvornost kur'an-skog izraza na engleskom, često su pribjegavali “slobodnim prijevodima”, kao što je prijevod Arthura Johna Arberryja. Ja ću navesti izabrane odlomke iz prijevoda Ahmeda Alija i o njima dati komentar, pokazujući kako ona snažna mjesta njegova prijevoda tako i ona koja su posigurno manjkava.

Prvo se osvrćem na suru 53, gdje se daje detaljan navod vizije poslanika Muhammeda:

THE STAR (Al-Najm) In the name of Allah, Most benevolent, ever-merciful.

THE DIPPING STAR is witness

2. That your companion is not confused, nor has gone astray,

3. Neither does he speak of his own will.
4. It is naught but revelation sent down,
5. Taught him by the Supreme Intellect,
6. Lord of power and wisdom.
7. So he acquired poise and balance and reached the highest pinnacle.
8. Then (the Glory) drew near, moved near.
9. Till a distance of two bows (arcs), or even less, remained,
10. When He revealed to His votary what He revealed.
11. His heart did not falsify what he perceived.
12. Will you dispute with him what he saw?
13. He saw Him indeed in the course of another descent
14. By the Lote-tree beyond which none can pass,
15. Close to which is the Garden of Tranquility,
16. When the Lote-tree was covered over with what it was covered over;
17. Neither did sight falter nor exceed the bounds.
18. Indeed he saw the great signs of his Lord.²

U svim ovim kur'anskim navodima o Poslanikovim duhovnim iskustvima, u kojima se njegovo nutarnje sopstvo proširilo da bi obuhvatilo cijelo polje bivstvovanja, Kur'an govori o nečem "najudaljenijem" ili nečemu "krajnjem", kao predmetu Poslanikova iskustva. Naprimjer, ovdje Kur'an govori o "najvišem obzorju" i, u 14. retku iste sure, o "najudaljenijem lotosovu drvetu" ili "krajnjem lotosovom drvetu". Nadalje, u početnome retku 17. sure Kur'an ukazuje na "krajnju Džamiju", a u suri 81:23 Kur'an govori o "jasnom obzorju". Ovi izrazi – ovdje predstavljeni u mom vlastitom prijevodu – ukazuju da duhovno Poslanikovo sopstvo, u svome širećem obuhvatu i zamahu, uzima u sebe cijeli niz stvarnosti. Prema tome, Ahmed Alijev prijevod 14. retka – *tako mi lotosova drveta iza kojeg niko ne može stupiti* – nije sasvim adekvatan. Ipak, Ahmed-Alijev prijevod cijelog ovog odlomka je uveliko privlačan.

Sljedeće što sam odabrao jeste jedan odlomak iz 81. sure koja opisuje Sudnji dan. U izvornom arapskom jeziku Kur'ana, dikcija ove scene je izvanredno snažna i živopisna, i ovi redovi slijede jedan za drugim u milozvučnoj kadenci. Po mom mišljenju, Ahmed Ali je uspješno uhvatio te osobine u engleski jezik, učinio je to koliko se najbolje moglo:

2 Ovaj prijevod početka sure An-Nağm donijeli smo u tekstu kako ga je naveo Fazlur Rahman iz engleskog prijevoda Ahmeda Alija. Ostavili smo ga u engleskom izvorniku i neprevedenim, jer bosanski prijevod ovog pasaža bio bi bez svrhe. Iz eseja Fazlur Rahmana posve je jasno šta on detektira kao manjkavosti u prijevodu Ahmeda Alija. (Prim. prev.)

THE FOLDING UP

At-Takvir: Makki

In the name of Allah, Most benevolent, ever-merciful.

- When The Sun is folded up,
2. The stars turn dim and scatter,
3. The mountains made to move,
4. The ten-month pregnant female camels are abandoned,
5. The wild beasts stampede on the run,
6. When the oceans surge and swell,
7. When the souls are reunited (with their bodies),
8. And the infant buried alive is asked
9. For what crime she was put to death;
10. When the ledgers are laid open,
11. The curtain drawn back from the skies,
12. When Hell is set ablaze,
13. And Paradise brought near,
14. (Then) every soul will know what it had prepared (for itself).
15. So, I call the receding stars to witness,
16. The planets withdrawing into themselves,
17. The closing night,
18. The rising dawn,
19. That this is indeed the word of an honored messenger,
20. Full of power, well-established (in position) with the Lord and Master
of the throne,
21. Obeyed there, worthy of respect.
22. Your companion is not mad.
23. He had surely seen Him on the clear horizon.
24. He is not chary of making public what is unknown.³

Ovaj dugi odjeljak, koji smo naveli u cijelosti zbog kvaliteta njegova engleskog jezika, predstavlja jednu poteškoću: 7. redak je krajnje težak za prevesti. Doslovno preveden on glasi: *I kada budu "ljudi u parovima"*. Ahmed Ali je preveo ovaj redak riječima: *Kada su duše opet sjedinjene*, očito sa njihovim tijelima. Pickthalov prijevod je identičan. Međutim, treba imati na umu da Kur'an jedva da ikada zamišlja ljudsko biće kao ono koje je sastavljeno od dva različita i odvojena – a da ne kažemo isključujuća – elementa: duše i tijela. Zapravo, zajedno

3 Vidi fusnotu broj 3. (Prim. prev.)

sa Starim zavjetom, Kur'an smatra ljudsko biće kao jedan objedinjeni organizam, nešto što je kako sa fizičkim funkcijama tako sa unutarnjim, mentalnim funkcijama koje Kur'an ponekada naziva "the inner personality" (*anfusakum* ili unutarnja osobnost – 6:93). Postavlja se pitanje: Sa kim ili sa čime će se, onda, ljudi pojaviti u parovima [na Sudnjem danu]? Muhammad Asad, iz razloga što je shvatio da riječ *nafs* u Kur'anu ne znači, barem ne uvijek, *duša*, prevodi ovaj ajat ovako: ...and when all human beings are coupled with (their deeds) [*i kada se sva ljudska bića spoje /združe/ sa svojim djelima*]. Ovo je smislen, iako ponešto nategnut, prijevod. Moglo bi se sugerirati da se "stavljanje u parove" ovdje odnosi na zajedničko združivanje ljudi koji su istomišljenici.

Napokon, želim spomenuti Ahmed-Alijevo prevođenje riječi *rūḥ*, koja se ponavlja u nekoliko redaka Kur'ana, naročito kad je u kombinaciji s frazom *min amr-i Rabbihī* ili *min amrihī* ili *min amrinā*. Ahmed Ali obično prevodi termin *rūḥ* kao – objava [*revelation*], možda slijedeći Muhammed Asadov prijevod ovog termina kao *nadahnuće* [*inspiration*]. Ovakav prijevod, iako se može tolerirati na jednom ili dva mjesta, drugdje je posve neprihvatljiv. Takav prijevod je očito utemeljen na shvatanju da se u svim ovim ajetima termin *rūḥ* pomalja u vezi s Objavom. Međutim, *rūḥ* znači *duh*. Prema Kur'anu, ovaj Duh silazi svim Božijim poslanicima da bi im prenio Božiju objavu. Ponekada se on naziva Sveti duh, naprimjer u surama 2:87. i 2:253, i očito je to isti onaj Duh koji je, prema Kur'anu, proizveo bezgrešno začće u Merjemi [Djevici Mariji]. U vezi s Objavom poslaniku Muhammedu, ovaj Duh se naziva Povjerljivim duhom u Kur'anu (*ar-rūḥu l-amīn* – 26:193). Prema tome, prevoditi ovaj termin kao *nadahnuće*, inspiracija ili revelacija, Objava – jeste netačno. Ali čak je pod većim upitnikom prevođenje fraze *min amrihī* ili *min amrinā* na engleski riječima "by His command" [po Njegovoj zapovijedi] ili "by the command of his Lord [po zapovijedi njegova Gospodara]," kako Ahmed Ali čini, ili riječima "at the behest of" [po zahtjevu od], kako postupa Muhammad Asad. Ovakav prijevod bi zahtijevao da izvorni arapski tekst Kur'ana glasi *bi-amrihī*, a ne *min amrihī*. Na svim ovim mjestima, doktrina Kur'ana čini se da je ta da je baš kod Boga onaj izvor Objave, kojeg Kur'an, također, naziva Čuvana ploča,⁴ Majka svih knjiga⁵ i Skrovita knjiga.⁶ Ovaj Izvor, koji je ekvivalent u Kur'anu za termin *logos*, jeste, prema tome, izvor iz kojeg duh Objave isijava. Prema tome, ispravan prijevod ove fraze je "Duh Njegove zapovijedi" ili "Duh zapovijedi Gospodara".

4 *Al-lawḥu l-maḥfūz* (Lawḥ maḥfūz – *The Preserved Tablet*). (Prim. prev.)

5 *Ummu l-kitāb* (*The Mother of All Books*). (Prim. prev.)

6 *Al-Kitābu l-maknūn* (Kitāb maknūn – *The Hidden Book*). (Prim. prev.)

Usprkos svojim povremenim lapsusima – koji se mogu ispraviti u revidiranim izdanjima – Ahmed-Alijev prijevod je uveliko čitljiv. Taj prijevod uspješno hvata izvorni osjećaj kur'anskog jezika, njegovu snagu izraza i ritma, onoliko koliko se to može učiniti na engleskom. Netačnosti ovoga prijevoda uglavnom su posljedica neadekvatnog razumijevanja nijansi nekih kur'anskih doktrina. Ali to je, ipak, slučaj s mnogim prijevodima Kur'āna, čak i Muhammada Asada, koji je najsmisleniji. Prijevod Ahmeda Alija otkriva izvanrednu moć kur'anskog sadržaja i njegovog izraza, kako se to i oglašava u sljedećem odlomku jedne me-dinske sure (59:21):

If We had sent down this Qur'an on a mountain
you would have seen it turn desolate
and split into two for fear of God.
We offer these examples to men
that they may think and reflect.
[Da smo Mi objavili ovaj Kur'ān nekoj planini
ti bi vidio kako ona pustom postaje
i biva rastavljena na dvoje od straha od Boga.
Mi pružamo ove primjere ljudima
da bi oni mogli misliti i umovati.]

Navedena djela:

Ali, Ahmed. *Al-Qur'an: A Contemporary Translation*. Karachi: Akrash Publishing, 1984.

Arberry, A. J. *The Koran Interpreted*. London: George Allen and Unwin, Ltd., 1955.

Asad, Muhammad. *The Message of the Qur'an*. Gibraltar, 1980.

Pickthall, Mohammad Marmaduke. *The Meaning of the Glorious Qur'an: An Explanatory Translation*. London: George Allen and Unwin, Ltd., 1953.*

S engleskog preveo:
Enes Karić

* Autor ovog eseja Fazlur Rahman (1919–1988) rođen je u Pakistanu, gdje je završio osnovno, srednje i visoko obrazovanje, doktorirao je na Oxfordskom univerzitetu disertacijom o Ibn Sīnāu. Radio je na mnogim univerzitetima na Zapadu, a najduže na Univerzitetu u Chicagu, gdje je umro 1988. godine. Ovaj esej pod naslovom "Translating the Qur'an" Fazlur Rahman je objavio u časopisu *Religion & Literature*, 1988, svezak 20, broj 1, temat posvećen The Literature of Islam, pp. 23-30, The University of Notre Dame, 1988. godine. Prevođenje dijelova Kur'āna prilagodili smo engleskom prijevodu koji je dao Fazlur Rahman.

فضل الرحمان

Fazlur Rahman

ترجمة القرآن

Translation of the Qur'an

ملخص: تتناول هذه المقالة بالأول مسألة كون القرآن الكريم كتابا متكاملا بلغته العربية. وثانيا، يشير المؤلف فيها إلى المصاعب المرتبطة بترجمة القرآن الكريم الناتجة عن محض تنظيمه وترتيبه. وثالثا، يذكر المؤلف أسبابا تستبعد بها استبعادا مطلقا امكانية وضع ترجمة رسمية واحدة للقرآن الكريم إلى أية لغة يتمسك بها كل الناطقين بتلك اللغة.

Summary: In this essay, the author addresses the Qur'an's claims that it is a book that is a completely integral whole, with its own Arabic language. Secondly, the author points out the difficulties in translating the Qur'an that arise from the very structure of that book. Third, it deals with the reasons that thwart any possibility of making one official translation in any language that everyone would adhere to.

Evropski pogled na bosanske muslimane prema odabranim putopisima austrougarskog perioda

MEHMED HODŽIĆ

mehmed.hodzic@iis.unsa.ba

viši stručni saradnik za modernu historiju, univerzitet u sarajevu – institut za historiju

Sažetak: Za vrijeme osmanske vlasti nad Bosnom pojedini evropski putnici zabilježili su utiske o svome boravku na ovim prostorima. Austrougarskom okupacijom otvorena je mogućnost za povećanjem posjeta ovakvog tipa, čemu je u značajnoj mjeri doprinijelo uključivanje Bosne u evropski kulturni i društveni krug. Na taj način, znatan broj posjetilaca iz raznih evropskih država posjetio je ovu pokrajinu i kroz putopise i bilješke predstavio svoje viđenje stanovništva i vladajućeg sistema. Koristeći se objavljenim putopisima, ali dijelom i neobjavljenom građom i štampom, autor nastoji rekonstruirati sliku bosanskih muslimana iz ugla evropskih autora, čime pokušava na jednom mjestu prikazati različite diskurse i viđenja ovog dijela bosanskog stanovništva, uvjetovane u značajnoj mjeri raznim predrasudama. Rad tretira pitanja koja analiziraju elemente orijentalizma i osmanizma u dostupnoj putopisnoj građi.

Ključne riječi: Bosna, muslimani, putopisi, diskurs, orijentalizam, osmanizam, Evropa

UVODNE NAPOMENE

Bosna je svojim zanimljivim geografskim položajem smještena između obale Jadranskog mora i plodne panonske ravnice, među visokim planinama Dinarida, specifičnim historijskim razvojem i nadasve interesantnim demografskim karakteristikama predstavljala područje od velikog interesa za mnoge evropske narode. Ona je u značajnoj mjeri tretirana i prikazivana kao granica dvaju svjetova: Istoka i Zapada – Orijenta i Okcidenta, te je kao takva, vrlo često, zauzimala središnje mjesto u orijentalističkim diskursima. Bez sumnje, tome je u značajnoj mjeri doprinijelo prisustvo islama i muslimana na ovim prostorima. Oni su, ukoliko se izuzme autohtono tatarsko muslimansko stanovništvo s područja današnje istočne Poljske, Litvanije i Bjelorusije, predstavljali najzapadniji domet ove religije unutar dominantno kršćanske Evrope.

Predstavljene karakteristike Bosne bile su primamljive mnogim stranim putnicima koji su ostavili pisane tragove o svome boravku na ovom prostoru. Austrougarskom okupacijom Bosna je uključena u evropske kulturne i društvene tokove, pa je broj ovakvih posjeta povećan. Različitost njihovih viđenja ogleda se, prije svega, u funkciji koju su obavljali, pa se među njima ističu činovnici koji su bili u službi vlasti, vojnici, vjerski službenici, diplomate i drugi koji su putovali isključivo radi iskustva i želje za upoznavanjem novih teritorija i naroda. Putopisi, memoari i dnevnici koje su ostavili kao pismenu zaostavštinu svojih putešestvija predstavljaju vrijedne historijske izvore, koji donose mnoštvo historijskih, socioloških, etnoloških, antropoloških i drugih podataka i omogućavaju upotpunjavanje znanja i formiranje slike o jednom prostoru i narodu koji ga naseljava. Putopisi primarno predstavljaju književni žanr, te kao takvi nisu lišeni subjektivnog osjećaja samog autora.¹ Stoga ih je, kao historijske izvore, potrebno s velikom pažnjom koristiti i analizirati.

Putopisi nastali za vrijeme austrougarske vlasti u Bosni i Hercegovini bili su predmet interesovanja, kako domaćih tako i stranih istraživača. Oni su najčešće prevedeni i objavljeni uz komentare urednika ili izdavača, čime su dodatno obogaćeni i na taj način predstavljeni široj čitalačkoj populaciji. Na ovome mjestu vrijedno je istaći kako je intencija pojedinih naučnih ustanova u zemlji, koje se bave naukom u domenu historiografije, publikovanje što većeg broja ovakvih djela čime bi se u dodatnoj mjeri obogatila saznanja o prošlosti Bosne

1 O putopisu, kao književnom žanru, više vidjeti u: Ajka Tiro Srebreniković, "Svi krećemo u krug istim putem: Priča i putopis u književnim djelima", u: *Bebar*, godina XXI, broj 109, Kulturno društvo Bošnjaka Hrvatske Preporod, Zagreb, 2012, str. 5-6.

i Hercegovine, osobito o njenom položaju u kontekstu evropske historije, pri čemu su svjedočenja evropskih putnika prvorazredan izvor.

Objavljena putopisna građa u cjelini, kao zasebne monografije, ili kao tematika tretirana u pojedinim naučnim radovima omogućava da se napiše rad u kojem se može ukazati kako su Evropljani doživljavali bosanske muslimane te kako su kroz svoje pisanje utjecali na formiranje javnog mnijenja o ovom dijelu stanovništva u ovoj pokrajini Austro-Ugarske Monarhije. Glavni cilj ovoga rada jeste ukazati koliko je među evropskim autorima bio prisutan orijentalistički diskurs, odnosno koliko je on doprinio stvaranju slike o muslimanima ovih prostora. Nastojat ćemo prikazati sličnosti među pojedinim putopiscima koji su dolazili iz različitih evropskih država. Pored objavljene putopisne građe, vrijedne informacije pronašli smo u onovremenoj periodici, koja je već u to vrijeme prepoznala i ukazivala na pojedine primjere površnog shvatanja, tumačenja i predstavljanja određenih muslimanskih obreda i običaja, što je u svakom slučaju proizlazilo iz nedovoljnog poznavanja islama kao religije i njegovih značajki na bosanskom prostoru. Analizirana djela predstavljaju samo jedan dio publikovane putopisne građe, koja je autoru bila dostupna i koja je poslužila kao sredstvo za ispunjenje zadanog cilja.

FRANCUSKI PUTOPISI

Francuska je tokom 19. stoljeća, u okvirima svoje diplomatske djelatnosti, značajnu pažnju posvećivala Bosni, odnosno tadašnjem Bosanskom ejaletu u sklopu Osmanskog Carstva. To potvrđuje i otvaranje francuske konzularne agencije u Sarajevu 1853. godine, koja je 1862. godine pretvorena u generalni konzulat. Izvještaji francuskih konzula sadrže i pojedine podatke o bosanskim muslimanima. Iako ovi službeni dokumenti nisu putopisi, smatramo da je na ovome mjestu, a u kontekstu same teme koju obrađujemo i koja tretira period austrougarske vlasti, potrebno započeti pričom o francuskim autorima s jednim izvještajem konzula Luja Patena iz 1878. godine. On je prenio navodne izjave austrijskog generala Filipovića u kojima je navedeno kako će islam nakon okupacije iščeznuti iz Bosne i Hercegovine, jer će katolička vjera biti nadmoćnija.² Također, Paten je izvijestio kako nova vlast smatra da se sa bosanskim muslimanima može izaći na kraj “jedino pomoću tjelesnih kazni, batina ili vješanja”.³

2 Midhat Šamić, *Francuski putnici u Bosni i Hercegovini u XIX stoljeću (1836-1878) i njihovi utisci o njoj*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1981, str. 292-293.

3 *Isto*, str. 293.

Ovakve izjave koje ukazuju na inferiornost, pa čak i na nedovoljan stepen civilizacije bosanskih muslimana, iako nisu dio putopisne građe, ipak ukazuju na jedno evropsko mišljenje o islamu i bosanskim muslimanima.

Za vrijeme austrougarske uprave nad Bosnom pojačani su kontakti koje je ovo područje tokom 19. stoljeća imalo sa zapadnom Evropom, a, između ostalog, i s Francuskom. Oni su se ogledali u privrednoj razmjeni, ali i razvoju turizma, u kome su značajnu ulogu imali pripadnici razvlaštenog francuskog plemstva. Oni su dolazili u turističku posjetu Bosni, koja je za njih predstavljala austrougarski Orijent.⁴ U tom kontekstu treba spomenuti putopis dvojice Francuza, Anria Aveloa i Žozefa de la Nezjera, nastao kao rezultat jednog takvog proputovanja kroz Bosnu, a koji je objavljen 1897. godine.⁵ Ovo djelo koje karakterizira jasno izražen diskurs orijentalizma sadrži mnoštvo informacija na osnovu kojih se može sagledati slika bosanskih muslimana u očima ove dvojice Evropljana. Da bi imenovali Bosnu oni koriste sintagmu “zemlja svinja”.⁶ Ovaj, prije svega, neočekivan naslov koriste pozivajući se na to da Turci tako nazivaju Bosnu, iz razloga što je to jedina “muslimanska zemlja” u kojoj se uzgajaju svinje. Ovu konstataciju, koju je historijskim argumentima moguće veoma lako opovrgnuti, primarno možemo tumačiti kao namjernu degradaciju jednog prostora naseljenog u znatnoj mjeri muslimanskim stanovništvom.

Avelo i De la Nezjer govoreći o muslimanima u Bosni, pored toga što ih nazivaju Turcima uz navođenje kako su zapravo slavenskog porijekla, ističu da su to ljudi koji slijede “zaostale običaje”. Ono što im je, kao Evropljanima, bilo potpuno nejasno jeste način oblačenja, osobito muslimanki. Korištenje zara i feredže, iz razloga što im potrebu upotrebe nisu mogli odgonetnuti na drugi način, predstavljali su kao iskaz ljubomore muževa, koji su na taj način brinuli o svojim suprugama i štitili ih od neželjenih pogleda. Koristeći se sintagmama “besmislena moda” i “cirkuzantska odjeća” nastojali su ukazati kako bi u Evropi tako nešto bilo neprihvatljivo, osim, kako to navode, u cirkusu.⁷ U opisima ove dvojice Francuza bosanski muslimani su predstavljeni kao “istočnjaci”.⁸ Ovakva

4 Fadi Ekmečić, *Bosna u Francuskoj. Od najstarijih dana do 1994*, Librairie EKMECIC, Pariz, 1994, str. 13.

5 Anri Avelo i Žozef de la Nezjer, *Crna Gora, Bosna, Hercegovina*, Etnografski muzej u Beogradu – Čigoja štampa, Beograd, 2003. U biblioteci Etnografskog muzeja u Beogradu pronađeno je originalno izdanje ovog putopisa na francuskom jeziku iz 1897. godine, nakon čega se pristupilo publiciranju njegova prijevoda s ciljem približavanja teksta stručnoj i znatno široj čitalačkoj javnosti.

6 Avelo – Nezjer, *Crna Gora, Bosna, Hercegovina*, str. 201.

7 *Isto*, str. 194. i 206.

8 *Isto*, str. 229.

terminologija jasno upućuje na zaključak kako je kod autora prisutno mišljenje o Bosni i njenom stanovništvu kao nečemu što je drugo i drugačije u odnosu na ostatak Evrope. Iako je u periodu njihova putovanja i nastanka putopisa ova pokrajina bila dijelom Austro-Ugarske Monarhije njeno osmansko naslijeđe te otklon Evropljana prema tom carstvu itekako je bio prisutan kao dominantan diskurs i krajem 19. stoljeća. Kolonizatorska uloga austrougarskih vlasti s ciljem civiliziranja ovog područja, prema ovim autorima, u tom vremenu je bila tek djelimično provedena, ali su se njeni rezultati ipak vidjeli.

Nerazumijevanje pojedinih običaja, ali i islamskih vjerskih propisa, ovoj dvojici autora omogućilo je donošenje zaključaka kojima su položaj bosanske muslimanke, pored ranije spomenutog odijevanja, predstavili kao inferioran i sa neprimjerenim poređenjima. Za oslikavanje takvih stavova dobar pokazatelj jeste i situacija u kojoj su autori odmarali u jednom hanu u kojem su boravile i žene. Kao što je to bilo uobičajeno, u jednoj prostoriji za odmor nalazili su se muškarci, a u drugoj žene. Opisujući tu scenu u putopisu se navodi:

Za kočijaša ove neobične zaprege i momčića koji se vozi zajedno s njim ne može se poreći da su lepo vaspitani: oni ulaze u zajedničku prostoriju da se osveže, dok se ove dame sklone u svoje sobe tako da ih niko ne vidi. I u najmanjem hanu, kao i u najluksuznijem karavan-saraju, uvek postoji jedna soba u koju Turci ostavljaju svoje žene, kao što kod nas postoje stalci za kišobrane i plakari za odlaganje stvari koje nam trenutno ne trebaju.⁹

Neprijemeno poređenje živih ljudi s predmetima, u svakom slučaju, autorima je poslužilo kako bi dodatno naglasili da je Bosna zaostala, a muslimanski narod primitivan. Putujući prema Slavoniji naveli su kako se približavaju “civiliziranim zemljama”, te da stanovništvo nastoji izgledati što primitivnije, kao da mu je stalo do toga da “na samu granicu prenesu karakteristike misteriozne Turske”.¹⁰ Iz ovog primjera vidi se kako je u ovakvim mišljenjima Bosna i dalje smatrana Turskom, upravo zbog njenog islamskog identiteta, koji se predstavljao u raznim segmentima života. Za autore ovog putopisa rijeka Sava predstavljala je “granicu između Istoka i Zapada”,¹¹ a stanovništvo s njene dvije obale razdvajale su velike civilizacijske razlike.

9 *Isto*, str. 237-238.

10 *Isto*, str. 231.

11 *Isto*, str. 245.

PUTOPISI NA NJEMAČKOM JEZIKU

Austrougarskom okupacijom 1878. godine njemački jezik je u Bosni postao široko raširen u svakodnevnoj upotrebi. Na njemu je napisan značajan broj putopisa, memoara i zapisa koji oslikavaju stanje Bosne nakon što je postala dijelom Monarhije, ali i položaj bosanskih muslimana. Istraživači su putopisnoj građi na njemačkom jeziku, bilo da je nastala u Austro-Ugarskoj ili Njemačkoj, posvetili znatnu pažnju.¹² Dostupna djela pružaju mogućnost sagledavanja odnosa autora prema muslimanima.

Najraniji putopisi iz perioda koji tretiramo u ovome radu jesu oni nastali u vrijeme same okupacije 1878. godine. Oni pored podataka važnih za istraživače vojne i političke historije Bosne i Hercegovine donose i određene informacije o muslimanima ovih prostora. U značajnoj mjeri autori ovih djela nastoje opravdati austrougarsku okupaciju koja je kao glavni cilj imala da donese civilizaciju u ovu zaostalu pokrajinu. Bosna je za njih Istok ili Orijent, često mističan i nerazumljiv. Jasno je da je ovakvom orijentalističkom diskursu glavni uzrok nepoznavanje islama i običaja vezanih za ovu religiju, što se najbolje očituje na primjerima opisa bosanskih muslimana. Ovakve karakteristike prisutne su značajno u putopisima koji su objavljeni tokom cijelog perioda austrougarske vlasti u Bosni.

Opisujući stanje u Sarajevu nakon okupacije Georg von Holtz, pukovnik carsko-kraljevske armije, u svom putopisu *Posljednje borbe i povratak u domovinu 1878*, kako je to gotovo uobičajeno, navodi da se obilaskom ovog grada može vidjeti "Orijent izbliza". Fascinacije doživljene za vrijeme kupovine u sarajevskom bezistanu, velika ponuda raznih vrsta roba i sama gradska arhitektura naveli su ga na ovakvo tumačenje. Bosanske muslimane naziva "orijentalci" ili jednostavno Turci.¹³ Georg von Gyurkovics u putopisu *Bosna i susjedne zemlje: Prikazi ljudi između Dunava i Jadrana*, objavljenom 1879. godine, navodi kako austrougarska okupacija predstavlja nadu za novu i bolju budućnost Bosne. Bosanskim muslimanima priznaje slavenski identitet kao posebnu karakteristiku koja ih razdvaja od Osmanlija. Zanimljivo je istaći da, pozivajući se na navodne narodne anegdote, muslimanskim vjerskim službenicima pripisuje

12 Na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu 2009. godine odbranjena je doktorska disertacija koja se bavi pitanjem putopisa na njemačkom jeziku, a koji govore o Bosni i Hercegovini. Naknadno, disertacija je dopunjena i objavljena kao monografija. O tome vidjeti: Amira Žmirić, *Austrijski i njemački putopisi o Bosni i Hercegovini do 1941. godine*, Besjeda, Banja Luka, 2012.

13 Zijad Šehić, "Sarajevo u putopisnoj literaturi na njemačkom jeziku od 1878. do 1939. godine", u: *Prilozi za proučavanje historije Sarajeva*, broj 8/9, JU Muzej Sarajeva, Sarajevo, 2020, str. 78, 80-81.

Bosanski muslimani prikazani na razglednici za vrijeme Austro-Ugarske okupacije

osobine potkupljivosti i lakomosti. U tom kontekstu Gyurkovics kaže: “Kako se ide kadiji? Ka njemu punih, a od njega praznih ruku.”¹⁴

Godine 1882. objavljen je i putopis Adolfa Strausza *Bosna: Zemlja i ljudi*, u kome se navodi kakva su bila očekivanja austrougarskih vlasti prilikom zauzimanja Bosne. Narod na ovim prostorima trebalo je civilizirati na način da se “izvuče iz svoje azijske zaostalosti i divljaštva” pa bi tada u zemlji “umjesto haosa, bijede i oskudice vladali mir, blagostanje i sreća”.¹⁵ Sasvim je jasno iz ovih navoda kako se Bosna uopšte nije smatrala dijelom Evrope, već je u skladu sa svojim osmanskim naslijeđem, predstavljena kao nešto što je drugačije, strano, azijsko. Ni Strauszu nije bilo jasno zbog čega bosanske muslimanke nose zar i feredžu, pa je tu praksu tumačio kao nametnutu zaštitu ljubomornih muževa. Prema njegovim navodima musliman je bio spreman ubiti svakog muškarca koji bi njegovu suprugu vidio otkrivenu. Navodno je neki kovač spasio muslimanku koja je pala u rijeku Savu i počela se utapati, a prvo što je njen muž uradio, umjesto zahvale spasitelju, jeste da mu je postavio pitanje da li je vidio ženino lice.¹⁶

14 Žmirić, *Austrijski i njemački putopisi o Bosni i Hercegovini do 1941. godine*, str. 142.

15 *Isto*, str. 146.

16 *Isto*, str. 148.

Ka Sarajevu i Mostaru: Putovanje pjevačkog društva u Novu Austriju naziv je putopisa Ernsta Verganija, objavljenog 1892. godine, u kome autor, osim što opravdava potrebu okupacije i navodi kako je bilo potrebno preći na evropski civilizovani način života, ističe da se već u Bosanskom Brodu pri ulasku u Bosnu pokazuje “živa, orijentalna slika”. Kao i raniji putopisci, i Vergani posebnu pažnju posvećuje nošnji muslimanskog stanovništva, osobito ženskog, za koje navodi kako “zbog svoje odjeće izgleda(ju) kao neke grude bez oblika”.¹⁷ U određenim segmentima života autor je prepoznao svojevrsni napredak prema zapadnoevropskom načinu življenja, shvatanja i kulturi, ali je po njegovom mišljenju bilo nerealno očekivati da će “donosioci kulture” za učinjeni “kulturni napredak” ikada čuti riječ hvala lokalnog stanovništva.¹⁸ Zaključujemo kako Vergani dijeli mišljenje s mnogim drugim putopiscima koji su bosansko stanovništvo, a među njima i muslimane, smatrali neobrazovanim i zaostalim, pa je jedini način njegova civilizatorskog napretka prilagođavanje Zapadu.

O teškom položaju bosanske muslimanke i uopće o nazadnom i zaostalom stanovništvu Bosne pisao je u svome putopisu i svećenik dr. Anton de Waal. Njegovo djelo *Slike s puta iz Bosne*, objavljeno 1895. godine, nastalo je kao rezultat turističkog obilaska ove pokrajine Monarhije i posjete kršćanskim iskopinama. Muslimanskom stanovništvu De Waal pripisuje fanatizam i ističe kako će emancipacija muslimanki biti izuzetno težak zadatak. Da bi se oslikao autorov izrazito negativan stav prema muslimanima dovoljan je jedan citat iz njegova putopisa u kome je, na odlasku iz Bosne i dolasku u Brod, naveo: “Ah, od muslimana smo se vratili civilizovanim Evropljanima, iz poludivlje Bosne u hrvatsku kulturnu državu”.¹⁹ Uzimajući u obzir da su djela, u kojima su bili zastupljeni ovakvi diskursi i konotacije, bila dostupna u to vrijeme i u Bosni, ne čudi što su izazvala određene reakcije neslaganja i negodovanja. U tom kontekstu vrijedno

17 *Isto*, str. 178-179.

18 *Isto*, str. 179.

19 *Isto*, str. 182. I pored ovako izraženog negativnog odnosa spram bosanskih muslimana ono što posebno intrigira jeste autorova upotreba termina *poludivlje*, pri čemu se, dakle, istima daje mogućnost djelimične civilizacije, odnosno izdizanje iznad potpunog barbarskog načina života. Opisujući odnos evropskih država prema Osmanskom Carstvu u reformskom razdoblju polovinom 19. stoljeća, Edhem Eldem je upravo zaključio kako je Osmanlijama u tom periodu bila priznata sposobnost izgrađivanja hibridne polucivilizacije. – Edhem Eldem, “The Ottoman Empire and Orientalism: An Awkward Relationship”, u: *After Orientalism: Critical Perspectives on Western Agency and Eastern Re-appropriations*, ed. Vatin, J. C./Pouillon, F. (eds.), Brill, Leiden, 2011, str. 92-94. Uporedi: Edin Radušić, “Bosnian Horrors”. *Antiturski narativi o Bosni u britanskom javnom diskursu i njihove političke posljedice 1875-1878*, UMHS, Sarajevo, 2019, str. 133. Iz navedenog citata vidimo da je postojao diskurs, odnosno narativ, koji je ovoj bivšoj osmanskoj pokrajini davao mogućnost polucivilizacije, za čije je provođenje, odnosno put ka njoj bila zadužena Austro-Ugarska Monarhija.

je spomenuti tekst iz časopisa *Behar*, u kome se kritikuju prikazi muslimanskih vjerskih obreda od strane pojedinih putopisaca. Naime, u ovome reagiranju ističe se kako je od zapadnih putnika, koji su gotovo redovno u okviru svojih turističkih obilazaka posjećivali i bosanske tekije prisustvujući obredu zikra, potekao naziv koji nije primjeren jednoj molitvi bilo koje religije.

No, kako ovi stranci kao i svaki čovjek mogu biti ili neznani i neupućeni u mnoge naše stvari, pa od neznanja nešto krivo shvate i nazovu, ili su pak obične šoviniste, pa da u svom narodu i zemlji kad se vrate odavde, pobude što veći “Ueberraschung”, pišu i prikazuju sve naopako. Eto, takav jedan nazvao je derviški ibadet (što narod kaže huktanje) “das Heulen der Derwischen”. Taj se izraz prenio i prenosi od usta do usta, prenosi se iz putopisa u putopis i često ćeš vidjeti u kojekakvim opisima, plakatima za reklamu i znamenitostima Sarajeva i “Heulende Derwischen”.²⁰

Sasvim je jasno zašto je termin *heulen*, prevedeno s njemačkog jezika *zavijanje*, bio neprimjeren za derviški zikir i zašto je izazvao ovakvu reakciju. Citirani primjer dobar je pokazatelj na osnovu kojeg se može zaključiti kako je putopisna građa bila tretirana i analizirana od strane savremenika njenih autora, a koji su bili objektom njena sadržaja.

Pred kraj 19. stoljeća, odnosno 1896. godine, objavljen je i putopis Heinricha Rennera *Bosnom i Hercegovinom uzduž i poprijeko*. I Renner je hvalio civilizatorsku ulogu Austro-Ugarske Monarhije, pokušavajući istaknuti prožimanje određenih orijentalnih karakteristika sa novopridošlim zapadnim. Njegovi stavovi o bosanskim muslimanima umjereniji su i sa više pozitivnih izražaja. Opisi vjerskih obreda i običaja, te načina odijevanja muslimanskih žena predstavljene su bez znatnih predrasuda i prevelikog tumačenja njihove svrhe. Smatrao je kako su Evropljani imali potpuno pogrešnu sliku o muslimanima, a formirali su je na osnovu priča pojedinih turista, koji su površno sagledavali stvari i rasuđivali. Pravi poznavao ci prilika, istakao je Renner, znaju da su “muslimani, uprkos poligamiji i povučenim ženama, ‘krv od naše krvi’, te da i među njima ima sve ono što je prisutno i kod našeg svijeta”.²¹ Pa ipak, autor ističe postojanje zanimljivog samoodređenja, prema kojem su se stanovnici Bosne smatrali dijelom Orijenta, a ne Evrope.²²

20 “Kulturne bilješke Tekije”, u: *Behar*, god. V, br. 7, štamparija Riste J. Savića, Sarajevo, 1904./5, str. 110.

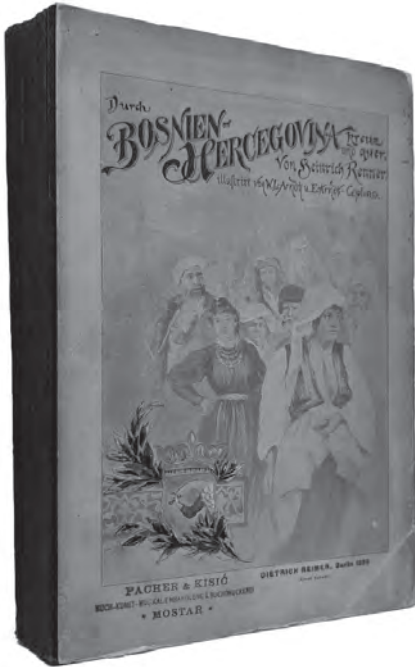
21 Heinrich Renner, *Bosnom i Hercegovinom uzduž i poprijeko*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2007, str. 78.

22 *Isto*, str. 354.

Na njemačkom jeziku više djela napisala je i Milena Mrazović Preindlsberger, novinarka, etnologinja i antropologinja.²³ U njima je navodila kako joj je namjera da evropskoj čitalačkoj publici pokaže kako Bosna nije barbar-ska zemlja. Sarajevska periodika tog vremena prepoznala je

značaj njenoga rada, pa je izvještavala o novim putopisima koje je izdala, kao i o njenim zbirkama novela.²⁴ Izuzetno je važno spomenuti Mrazovićevu, jer se prije svega radi o ženskom autoru, ali i o osobi koja je došla u Bosnu kao stranac i svojim pisanjem nastojala utjecati na javno mnijenje Evropljana s ciljem prevazilaženja narativa o ovome prostoru kao zaostalom i barbarskom.

Godine 1911. na njemačkom je objavljen putopis *Muslimani i Slaveni: Dalmacija – Hrvatska – Bosna i Hercegovina* italijanskog putopisca Gina Bertolinija. Kao i raniji i ovaj autor ističe orijentalni duh bosanskog grada, ali u njegovim opisima se ne nailazi na ranije prisutne predrasude. Bertolini daje detaljnu deskripciju bosanskih muslimana, njihovih vjerskih

Putopis Heinricha Rennera *Bosnom i Hercegovinom uzduž i poprijeko*, objavljen 1896 godine.

23 Žmirić, *Austrijski i njemački putopisi o Bosni i Hercegovini do 1941. godine*, str. 186.

24 O tome više vidjeti u: "Die bosnische Ostbahn", u: *Behar*, god. IX, br. 9, Islamska dionička štamparija (tiskara), Sarajevo, 1908/09, str. 147. Sarajevska štampa je nastojala da čitateljima predstavi makar dio od mnogobrojne putopisne građe koja je nastajala o Bosni, pa su, u skladu s tim, povremeno donošeni prikazi najnovijih ostvarenja. Tako je *Sarajevski list* donio tekst o putopisu njemačkog profesora dr. Rudolfa Blasiusa, koji je nastao tokom njegova boravka na ornitološkom kongresu u Sarajevu 1901. godine i obilaska pojedinih bosanskih gradova. O tome više vidjeti u: "Glas njemačkog naučenjaka o Bosni i Hercegovini", u: *Sarajevski list*, god. XXIV, br. 26, 3. 1901, str. 1-2. Također, štampa je donosila vijest i o putopisima nastalim tokom drugih posjeta Bosni, poput dačkih ekskurzija iz Hrvatske. – "Jedna tekovina naučnih ekskurzija", u: *Sarajevski list*, god. XXV, br. 65, 1. 6. 1902, str. 1-2.

obreda i običaja. Opisujući nošnju muslimanki, koja je gotovo uvijek predmet interesovanja stranih putnika, autor zaključuje kako je nošenje vela zapravo dio “arapske kulture i tradicije”. Na taj način, možda i nesvjesno, ispravno tumači i razgraničava šta je ono što je ženi propisano šerijatom, a šta spada u domen običaja i tradicije. Zbog toga je ovaj podatak izuzetno vrijedan. Bosanskim muslimanima Bertolini priznaje određenu posebnost pa kaže da se radi “o civilizaciji koja se razvijala na drugačijim osnovama od naše [evropske, zapadne, o.a.] i koju mi ne možemo potpuno shvatiti”.²⁵

General Moritz Graf von Attems, u svome putopisu *Bosna nekad i sad* iz 1913. godine, o bosanskim muslimanima govori kao o najpristojnijim i najpozdanim stanovnicima Bosne. On ističe pozitivnu ulogu austrougarske okupacije i aneksije 1908. godine. Ipak, muslimane smatra najvećom zaprekom kulturnom približavanju Bosne zapadnoevropskim vrijednostima. Kao argument za ovakve stavove naveo je da Kur’an “ne dopušta nikakvu modernizaciju i za vjernike predstavlja nepremostivu prepreku za kulturni napredak”.²⁶ Jasno je da su kod ovog autora postojale predrasude vezane za islam, koje su proistekle iz nepoznavanja svete knjige Kur’ana, ali i islamske običajne prakse.

Putopis Maximiliana Hoelzea *Balkan u plamenu*, iako objavljen 1939. godine, što izlazi iz okvira tematike koju tretiramo u ovome radu, važno je spomenuti s obzirom na to da predstavlja autorova sjećanja na Bosnu iz perioda Prvog svjetskog rata. Orientalistički diskurs kod ovog autora je bio prisutan u značajnoj mjeri. Sarajevo je za njega “jedan potpuno turski grad, sasvim ušuškana duboko u Orijent. Putnici iz naših krajeva imali su jednake motive putujući u Izmir, Damask ili Sarajevo. Evropa je tamo daleko, u smjeru zalaska sunca.”²⁷ On bosanske muslimanke zbog načina na koji se oblače naziva “hodajućim zatvorima”, ističući da je njihov položaj težak i reguliran strogim šerijatskim propisima. Hoelze opisuje i pojedine muslimanske predstavnike. Tako je za vakufsko-mearifskog direktora i predvodnika Ujedinjene muslimanske organizacije Šerifa-ef. Arnautovića naveo da je lukav političar, lojalan austrougarskoj vlasti i spreman na mnoge kompromise.²⁸

25 Šehić, *Sarajevo u putopisnoj literaturi na njemačkom jeziku*, str. 94.

26 Žmirić, *Austrijski i njemački putopisi o Bosni i Hercegovini do 1941. godine*, str. 215.

27 Šehić, *Sarajevo u putopisnoj literaturi na njemačkom jeziku*, str. 109.

28 *Isto*, str. 113. Više o Šerif-ef. Arnautoviću vidjeti u: Mehmed Hodžić, *Politička i društvena djelatnost Šerif-ef. Arnautovića*, neobjavljeni magistarski rad, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2020.

Iz odabranih i predstavljenih putopisa na njemačkom jeziku može se vidjeti kako je većina autora bila zainteresirana za one karakteristike bosanskog muslimanskog stanovništva koje su im bile najmanje ili nikako poznate. Prije svega, islamski vjerski obredi, nošnja muslimana, osobito žena, te drugi vjerski i običaji svakodnevnog života privlačili su njihovu pažnju. Upravo iz nepoznavanja istih razvile su se značajne predrasude koje su uzrokovale orijentalističke narative. Ranije je navedeno da su autori spomenutih djela, u značajnoj mjeri, bili službenici, činovnici i vojnici u Bosni. Još za vrijeme boravka u zemlji pojedini su ispoljavali netrpeljivost i nerazumijevanje prema bosanskim muslimanima, što se u kasnijem periodu prenijelo i u njihovu pisanu zaostavštinu. Zabilježeni su slučajevi njihova okrutnog ponašanja, vrijeđanja ljudi, skrnavljenja vjerskih ustanova, izrugivanja sa muslimanskim običajima.²⁹ U tom kontekstu vrijedno je spomenuti slučaj koji se desio u Brčkom sredinom 1900. godine. Vladin službenik Lekavski verbalno je napao trojicu muslimanskih begova iz Brčkog i Gradačca, te naredio njihovo hapšenje. Lekavski je tom prilikom iznio uvrede na račun islama: “Kakav musliman, to nije ništa, vaša vjera je lažna, vaš je svetac Muhammed najveći magarac na svijetu.”³⁰ Ovakav slučaj nije bio usamljen, o čemu svjedoči mnoštvo drugih primjera. Upravo ovakva dešavanja i nerazumijevanja drugog i drugačijeg rezultirala su u potpunosti pogrešno formiranim slikama o ovom prostoru i narodu koji ga naseljava, a što se kroz putopisnu građu na njemačkom jeziku može primijetiti.

ENGLESKI PUTOPISI

Engleski putnici su na svojim putovanjima prema Istanbulu i dalje ka Istoku prolazili i kroz Bosnu. Kao i drugi Evropljani i oni su ostavljali pisane tragove o svojim iskustvima i viđenjima ovih prostora. Od polovine 17. pa do polovine 19. stoljeća došlo je do izmještanja glavnih puteva sjeverno, u Panonsku niziju, pa iz tog perioda nema zapisa o Bosni. Ono što je karakteristično za sve engleske putopisce, koji su tokom 19. stoljeća boravili na ovim prostorima, jeste da su cijeli Balkan smatrali Orijentom, a u tom kontekstu Bosna je nazivana vratima Istoka.³¹ Nakon austrougarske okupacije 1878. godine engleski putopisci

29 Arhiv Bosne i Hercegovine, Fond: Vrhovni sud za Bosnu i Hercegovinu – Krivično odjeljenje, kutija br. 27, 1902/24.

30 Ehli-Islam, *Bezakonja okupacione uprave u Bosni i Hercegovini*, Srpska štamparija dra. Sv. Miletića, Novi Sad, 1901, str. 42. Uporedi: Ehli-Islam, “Zašto se mi muslimani gomilama iseljavamo iz Bosne i Hercegovine”, u: *Zastava*, god. XXXV, br. 244, 4. 11. 1900, str. 1-2.

31 Edin Radušić, *Dvije Bosne: Britanske putopisne i konzularne slike Bosne i Hercegovine, njenog stanovništva i međusobnih odnosa*, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2019, str. 12-13.

koji su boravili u novoj pokrajini Monarhije najčešće pozitivno ocjenjuju novu upravu i ističu napredak u tom razdoblju. Oni pohvalno govore o civilizatorskoj ulozi Austro-Ugarske, koja je predstavljala garant da neće doći do međusobnog sukoba lokalnog stanovništva podijeljenog po konfesionalnoj osnovi.³²

Engleskim putopiscima je također predmet interesovanja bio način života bosanskih žena. Ni oni nisu mogli shvatiti potrebu nošenja zara i feredže pa su opisima muslimanki posvećivali znatan dio svojih radova. Harry Craufuird Thomson u svome putopisu *Odlazeći Turčin: Utisci sa putovanja kroz zapadnu Balkan* iz 1897. godine, njihov život naziva “fanatično zatvaranje žena”, pri čemu se, osim na specifičan oblik odjeće, misli i na tradicionalni način života i podijeljenost stambenog prostora na muški i ženski dio ograničen visokim zidovima s ciljem sprečavanja neželjenih pogleda. I ovaj autor bosanske muslimane naziva Turcima, a zanimljivo je da navodi kako se pojedini bave i uzgojem svinja.³³ Villiam Miller u svome putopisu *Putovanja i politika na Bliskom Istoku*, objavljenom 1898. godine, navodi kako je na Balkanu, pa samim tim i u Bosni koju je tokom posljednje decenije 19. stoljeća posjetio četiri puta, prisutno samoodređenje po kome se oni svrstavaju izvan evropskog ustrojstva.³⁴

O prostoru Bosne kao sastavnom dijelu Istoka, o tome kako evropska civilizacija nije prodrla u orijentalne bosanske gradove i kako muslimani ne prihvataju zapadnoevropske vrijednosti pisao je u svome djelu Percy E. Henderson. Godine 1909. objavio je u Londonu putopis pod nazivom *Britanski oficir na Balkanu: Izvještaj o putovanju kroz Dalmaciju, Crnu Goru, Tursku i Austriju, Mađarsku, Bosnu i Hercegovinu*. Njegov opis Mostara najbolje svjedoči o njegovim stavovima:

...Mostar [je] još uvijek orijentalni grad, netaknut rukom evropske civilizacije. Naravno, budući da Hercegovina čini sastavni dio sultanovih posjeda, Mostar je turski grad, ali smo očekivali da će srpsko stanovništvo, oslobođeno turskog jarma, odbaciti orijentalne običaje i odjeću i postati evropsko. Zaboravili smo da se Istok sporo mijenja. Muhamedanska religija i običaji su uhvatili dubok korijen. Veliki dio populacije su muslimani i oni će vjerovatno zauvijek

32 Omer Hadžiselimović, *Na vratima Istoka: Engleski putnici o Bosni i Hercegovini od 16. do 20. vijeka*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1989, str. 21-22.

33 Radovan Subić, *Britanski putnici o Bosni i Hercegovini u posljednjim decenijama XIX vijeka*, Filozofski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, Banja Luka, 2019, str. 33, 42.

34 Hadžiselimović, *Na vratima Istoka*, str. 363.

zadržati vjeru i običaje svojih otpadničkih praotaca. Nepromjenljivi Istok se uočava u odjeći ljudi, njihovim naseljima, bazarima i prodavnicama.³⁵

Među autorima putopisa na engleskom jeziku ističe se i Maude M. Holbach, kao jedna od ženskih pisaca. U svojoj knjizi iz 1910. godine pod naslovom *Bosna i Hercegovina: ista lutanja* donosi detaljne opise bosanskih krajolika i stanovništva. U njenom pisanju se također prepoznaje uobičajeni orijentalistički diskurs. Iako, u znatnoj mjeri, sa simpatijama prema ovdašnjim ljudima Holbach pravi razliku između “istočnjačkog” i zapadnoevropskog načina života, što se osobito vidi na primjeru njenog opisa muslimanskih mezarja. Iznenađena time da su mala mezarja bila sastavni dio mahala, smještena među kućama, navela je kako su upečatljiva ali i u značajnoj mjeri zapostavljena, te su kao takva bila upadljiva zapadnjacima. Praveći distinkciju dalje je navela: “Zamislite mala, stara groblja razbacana među baščama engleskih gradova! Ali Istok je Istok, a Zapad je Zapad. I nikada se neće sresti.”³⁶ Iz ovih odabranih engleskih putopisa, objavljenih u vrijeme austrougarske uprave nad Bosnom, jasno se prepoznaju navodi s početka ovog poglavlja o dominantno prisutnim narativima, koji su u značajnoj mjeri utjecali na formiranje javnog mnijenja među britanskim stanovništvom krajem dugog 19. stoljeća.

POLJSKI PUTOPISI

Nakon što je Bosna došla pod austrougarsku vlast pokrenuta su značajna migraciona kretanja iz drugih dijelova Monarhije ka novoosvojenoj pokrajini. Znatni dio doseljenika pripadao je drugim slavenskim narodima: Česima, Slovacima, Poljacima, Rusinima, Hrvatima. S obzirom da su puno lakše mogli savladati bosanski jezik od Austrijanaca i Mađara, a koji im je kao slavenski bio blizak materijem, oni su činili znatan dio činovništva, državnih službenika i vojnika. Boraveći na ovom prostoru neki od njih odlučili su da svoje impresije zapišu i predstave svojim sunarodnjacima u zavičaju. Pored službenika i pojedini pravi putnici, koji su s namjerom dolazili u obilazak Bosne, ostavili su pisanu zaostavštinu. Kada se govori o djelima na poljskom jeziku ona u značajnoj mjeri imaju karakteristike slične onima na francuskom, njemačkom ili engleskom jeziku, a koje se ogledaju u mnoštvu stereotipa i predrasuda. Pojedini Poljaci pisali su o ulasku u Bosnu kao o prijelazu iz civilizacije Zapada u civilizaciju Istoka, dok su najradikalniji među njima prelazak bosanske granice nazivali krajem civilizacije. Austrougarska

35 Subić, *Britanski putnici o Bosni i Hercegovini*, str. 58.

36 *Isto*, str. 83.

okupacija smatrana je dobrim potezom, kojim je Bosna istrgnuta iz “ruku istočnjačkog barbarskog svijeta” i ponovo pripojena “zapadnoj civilizaciji”.³⁷

Bosanski muslimani jedna su od glavnih tema o kojoj su pisali poljski putopisci. Kako im je islam kao religija bio nepoznat, oni su ga smatrali zaostalom i poistovjećivali sa praznovjerenjem i nedostatkom civilizacije.³⁸ Svećenik i misionar Marcin Czermiński u svome putopisu *Poljske kolonije u Bosni: Uspomene iz misije godine 1902.* naveo je kako su bosanski muslimani, koje on kao i ostali autori naziva Turcima, na vašaru u Banjoj Luci prodavali žene muslimanke i djecu vezanu u vrećama.³⁹ Ukoliko se uzme u obzir da je ovaj katolički svećenik bio izraziti i poznati protivnik islama,⁴⁰ onda se ovakvi navodi moraju uzeti u razmatranje s velikim oprezom.

Liječnica Teodora Krajewska, koja je djelovala u Bosni za vrijeme austrougarske uprave, u svome *Dnevniku* ostavila je zapažanja visoko obrazovane osobe o bosanskim muslimanima. Oni su za nju bili i napredni i zaostali, konzervativni i otvoreni, u zavisnosti od toga kako se svaki pojedinac postavio. Svoju tvrdnju argumentirala je skladnim brakom jednog muslimana i nemuslimanke, kao i maltretiranjem muslimanki od strane konzervativnih pojedinaca.⁴¹ Obzirom na specifičnost svoga posla, koji joj je omogućavao pristup i komunikaciju sa ženama, osobito su značajni njeni opisi muslimanki.

I Leon Biliński je u svojim *Uspomenama* ostavio jedan kratak osvrt na bosanske muslimanke. Naveo je kako je njegova supruga, za vrijeme njihovog boravka u Sarajevu 1912. godine, pripremila večeru za istaknute muslimanske gospođe. On je zajedno sa ostalim muškarcima, poštujući islamski običaj, napustio kuću prije dolaska gošći, čija je odjeća prema njegovoj procjeni “zasigurno vrijedila

37 Tomasz Jacek Lis, “Bosna i Hercegovina u očima Poljaka – poljski putopisi o Bosni i Hercegovini u austrougarskom razdoblju”, u: *Prilozi*, br. 47, Univerzitet u Sarajevu-Institut za historiju, Sarajevo, 2018, str. 94, 102.

38 *Isto*, str. 97-98.

39 O. Marcin Czermiński, *Poljske kolonije u Bosni: Uspomene iz misije godine 1902. i odabrana pisma*, Univerzitet u Sarajevu-Institut za historiju, Sarajevo, 2020, str. 111-112.

40 Czermiński se jednom prilikom, tokom boravka u džamiji, molio za prelazak muslimana na katoličanstvo. – Lis, *Bosna i Hercegovina u očima Poljaka*, str. 97.

41 “Muslimani poštuju tuđu vjeru. Pričali su mi, da se u jednom malom bošnjačkom gradiću, musliman oženio s katolkinjom, koja je zadržala svoju religiju i svake je nedjelje išla u katoličku crkvu, podignutu na visokom brijegu. Par je imao dvojicu sinova. Kada je muž umro, sinovi su brinuli za staru majku i svake nedjelje su je nosili u crkvu, naizmjenice.” – Zravka Zlodi, Tomek J. Lis, *Bosna u uspomenu poljske liječnice Teodore Krajewske z Kosmowskich (1854-1935)*, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2015, str. 120-122.

čitav imetak”.⁴² Ovaj podatak, iako vrlo skroman, govori o položaju koji su pojedini muslimani zauzimali u godinama pred početak Prvog svjetskog rata.

PUTOPISI NA DRUGIM JEZICIMA

Pored radova koje smo naveli i analizirali u prethodnim poglavljima treba istaći kako je sačuvana i putopisna građa na drugim evropskim jezicima, u kojoj su autori tretirali pitanje bosanskih muslimana. Švedski geolog dr. August Heimer proputovao je kroz Bosnu 1902. godine i naredne objavio putopis na švedskom jeziku pod naslovom *Kroz Bosnu i Hercegovinu*. U njemu dosta pozitivno i bez predrasuda opisuje bosanske muslimane, njihov način života i organizaciju stambenog prostora. Posebno ističe ulogu muslimanki u dobrom odgoju njihove djece.⁴³

U češkom putopisu austrougarskog žandara Františka Valouška, *Sjećanja na Bosnu*, predstavljeni su vrlo detaljni opisi islama kao religije i pojedinih karakteristika bosanskih muslimana. Ovi zapisi, u kojima se očituje autorovo duboko nepoznavanje ove teme, prepuni su netačnosti. Tako Valoušek ističe da je Muhammed napisao Kur'an, zabranio svinjetinu zbog zaraze pantljičarom, a alkohol zbog toga što se u pijanom stanju čine gluposti.⁴⁴ Položaj bosanske muslimanke ovaj autor izjednačava sa robovskim, pri čemu je posebno isticao poligamiju prisutnu u Bosni.⁴⁵

ZAKLJUČAK

Putopisi predstavljaju vrijedne historijske izvore. Na osnovu nama dostupnih i analiziranih u ovome radu došli smo do nekoliko zaključaka. Orijentalistički diskurs u velikoj mjeri zastupljen je kod evropskih putopisaca austrougarskog perioda. Bosna, pa i područje cijelog Balkana, za veliku većinu njih sastavni je dio Orijenta i kao takva ne pripada Evropi. Polazišta na kojima su nastajala ova djela prepuna su predrasuda, na osnovu kojih je uobičajeno nastajalo pogrešno stanovište o islamu kao religiji i bosanskim muslimanima kao njegovim

42 Leon Biliński, *Bosna i Hercegovina u Uspomenama Leona Bilińskog*, Institut za istoriju u Sarajevu, Sarajevo, 2004, str. 58.

43 August Heimer, *Kroz Bosnu i Hercegovinu: ilustrirani historijski, geografski i etnografski opis*, Drina, Uppsala, 2004, str. 36. Uporedi: August Heimer, “Kroz Bosnu i Hercegovinu: ilustrirani historijski, geografski i etnografski opis”, u: *Behar*, godina XXI, broj 109, Kulturno društvo Bošnjaka Preporod, Zagreb, 2012, str. 62-63.

44 František Valoušek, *Sjećanja na Bosnu: Zapisi austrougarskog žandara na službi u Bosni*, Bosanska riječ, Sarajevo, 2016, str. 23-25.

45 *Isto*, str. 127.

pripadnicima. Oni su u značajnoj mjeri okarakterisani negativnim konotacijama, od kojih su najradikalnije išle u smjeru toga da su predstavljeni kao divlji, zaostali, necivilizovani, nekulturni, fanatici, korumpirani itd. Stoga se austrougarska okupacija Bosne i Hercegovine smatrala značajnim doprinosom i jedinim mogućim rješenjem za postizanje civilizacijski prihvatljive norme. To je značilo da su bosanski muslimani morali svoj način života prilagoditi zapadnoevropskoj kulturi i običajima, pri čemu su za Evropljane islam i bosanska tradicija bili glavne prepreke za takav razvoj događaja. Pojedini autori bili su fascinirani orijentalnim načinom života u bosanskim gradovima, a bosanske muslimane su, s obzirom na njihovo slavensko porijeklo, smatrali sastavnim dijelom Evrope i evropskih naroda. Takva tumačenja bila su u manjini. Dominantan narativ kretao se u dijametralno suprotnom pravcu, kako je to ranije navedeno, i služio je, osim u političke svrhe, da utječe i formira javno mnijenje u evropskim državama. Bosanska historiografija je značajnu pažnju posvetila putopisima na raširenijim evropskim jezicima, poput francuskog, njemačkog i engleskog. Smatramo da je potrebno detaljnije historiografski obraditi i objaviti zapise na drugim jezicima, kako bi se spoznaja o evropskim viđenjima bosanskih muslimana u periodu austrougarske vlasti kroz ovu vrstu izvorne građe dodatno obogatila.

محمد هوجيتش

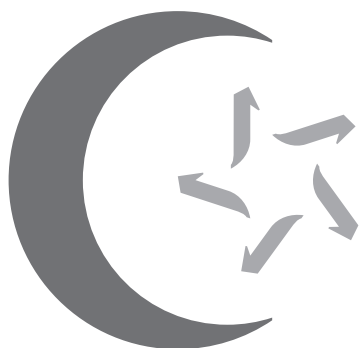
Mehmed Hodzic

نظرة أوروبا إلى مسلمي البوسنة والهرسك حسب النصوص المختارة من أدب الرحلات العائدة إلى العهد النمساوي الهنغاري

European View of Bosnian Muslims According to Selected Travelogues of the Austro-Hungarian Period

ملخص: سجل بعض الرحال الأوروبيين في أثناء الحكم التركي العثماني في البوسنة والهرسك انطباعاتهم المتصلة بزياراتهم لهذه الأثناء. وبالاحتلال النمساوي الهنغاري للبوسنة والهرسك فتحت الامكانية واسعة لتكثيف الزيارات من هذا النوع، الأمر الذي ساهم فيه مساهمة لا بأس بها اندماج البوسنة والهرسك في المجموعة الثقافية والاجتماعية الأوروبية. وبالاكتفاء على ما نشر من كتب الرحلات وكذلك على ما لم ينشر من المواد المكتوبة بهذا الخصوص حاول المؤلف إعادة بناء صورة مسلمي البوسنة والهرسك من زاوية المؤلفين الأوروبيين محاولا بذلك أيضا، وفي مكان واحد، تقديم خطابات ونظرات مختلفة إلى هذا الجزء من سكان البوسنة والهرسك وهي مشروطة إلى حد بعيد بالتحامل والأحكام المسبقة. وتتناول المقالة كذلك المسائل المتصلة بالمصطلحات الشرقية الواردة في ما يمكن التوصل إليه من كتب الرحلات.

Summary: During the Ottoman rule in Bosnia, some European travelers recorded their impressions of their stay in these areas. The Austro-Hungarian occupation opened up the possibility of increasing visits of this type, which was significantly contributed to by the inclusion of Bosnia in the European cultural and social circle. Using published travelogues, but also partly unpublished material and press, the author tries to reconstruct the image of Bosnian Muslims from the point of view of European authors. In doing so, he tries to show in one place the different discourses and views of this part of the Bosnian population, conditioned to a significant extent by various prejudices. The paper deals with issues that analyze the elements of Orientalism and Ottomanism in the available travel literature.

Službeni dio

Broj: 17-03-2-1837/24

Sarajevo, 04. ševval 1445. h.g

13. april 2024. godine

Sabor Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na trećoj redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 04. ševvala 1445. h.g., odnosno 13. aprila 2024. godine usvojio je sljedeću:

IZJAVU

o podršci inicijativi za usvajanje Rezolucije u Generalnoj skupštini Ujedinjenih Naroda kojom se 11. juli određuje kao Međunarodni dan sjećanja i komemoracije genocida u Srebrenici 1995. godine

Sabor Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini smatra, da se usvajanjem ovakve rezolucije na najvišem međunarodnom nivou, jača međunarodno pravo i prevenira ponavljanje sistemskog kršenja Međunarodnog krivičnog prava i zločina genocida.

Sabor Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini vjeruje da usvajanje rezolucije o genocidu u Srebrenici stvara pretpostavke za stabilan i trajni mir u svijetu, a naročito u našem regionu, kao i osnovu za izgradnju povjerenja na principima istine i pravde.

Sabor Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini očekuje da se ova inicijativa ne politizira zlonamjerno i ne tumači kao pokušaj nametanja kolektivne krivice bilo kome.

Predsjednik Sabora
Edhem Bičakčić

Broj: 17-03-2-1822/24

Sarajevo, 04. ševval 1445. h.g

13. april 2024. godine

Na temelju člana 68. a u vezi sa članom 52. i članom 61. Ustava Islamske zajednice u BiH – prečišćeni tekst, Sabor Islamske zajednice u BiH na trećoj redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 04. ševvala 1445. h.g., odnosno 13. aprila 2024. godine, donio je:

O D L U K U o potvrđivanju imenovanja muftije travničkog

Član 1.

Sabor Islamske zajednice potvrđuje Odluku reisu-l-uleme br. 01-07-1-1518-4/24 od 15. ramazana 1445. h.g., odnosno 25. marta 2024. godine, o imenovanju Ahmed-ef. Adilovića na dužnost muftije travničkog, na mandatni period od pet godina – treći mandat.

Član 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i ista će biti objavljena u *Glasniku* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Predsjednik Sabora
Edhem Bićakčić

Broj: 17-03-2-1822-2/24

Sarajevo, 04. ševval 1445. h.g

13. april 2024. godine

Na temelju člana 68. a u vezi sa članom 52. i članom 61. Ustava Islamske zajednice u BiH – prečišćeni tekst, Sabor Islamske zajednice u BiH na trećoj redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 04. ševvala 1445. h.g., odnosno 13. aprila 2024. godine, donio je:

O D L U K U o potvrđivanju imenovanja muftije mostarskog

Član 1.

Sabor Islamske zajednice potvrđuje Odluku reisu-l-uleme br. 01-07-1-1518-3/24 od 15. ramazana 1445. h.g., odnosno 25. marta 2024. godine, o imenovanju Salema-ef. Dedovića na dužnost muftije mostarskog, na mandatni period od pet godina – treći mandat.

Član 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i ista će biti objavljena u *Glasniku* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Dostavljeno: Predsjednik Sabora

Predsjednik Sabora
Edhem Bičakčić

Broj: 17-03-2-1822-3/24
Sarajevo, 04. ševval 1445. h.g
13. april 2024. godine

Na temelju člana 68. a u vezi sa članom 52. i članom 61. Ustava Islamske zajednice u BiH – prečišćeni tekst, Sabor Islamske zajednice u BiH na trećoj redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 04. ševvala 1445. h.g., odnosno 13. aprila 2024. godine, donio je:

ODLUKU

o potvrđivanju imenovanja muftije zeničkog

Član 1.

Sabor Islamske zajednice potvrđuje Odluku reisu-l-uleme br. 01-07-1-1518-6/24 od 15. ramazana 1445. h.g., odnosno 25. marta 2024. godine, o imenovanju Mevludina-ef. Dizdarevića na dužnost muftije zeničkog, na mandatni period od pet godina – drugi mandat.

Član 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i ista će biti objavljena u *Glasniku* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Predsjednik Sabora
Edhem Bičakčić

Broj: 17-03-2-1822-4/24
Sarajevo, 04. ševval 1445. h.g
13. april 2024. godine

Na temelju člana 68. a u vezi sa članom 52. i članom 61. Ustava Islamske zajednice u BiH – prečišćeni tekst, Sabor Islamske zajednice u BiH na trećoj redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 04. ševvala 1445. h.g., odnosno 13. aprila 2024. godine, donio je:

ODLUKU o potvrđivanju imenovanja muftije vojnog

Član 1.

Sabor Islamske zajednice potvrđuje Odluku reisu-l-uleme br. 01-07-1-1518-5/24 od 15. ramazana 1445. h.g., odnosno 25. marta 2024. godine, o imenovanju Nesiba-ef. Hadžića na dužnost muftije vojnog, na mandatni period od pet godina – prvi mandat.

Član 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i ista će biti objavljena u *Glasniku* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Predsjednik Sabora
Edhem Bičakčić

Broj: 17-03-2-1822-5/24
Sarajevo, 04. ševval 1445. h.g
13. april 2024. godine

Na temelju člana 68. a u vezi sa članom 52. i članom 61. Ustava Islamske zajednice u BiH – prečišćeni tekst, Sabor Islamske zajednice u BiH na trećoj redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 04. ševvala 1445. h.g., odnosno 13. aprila 2024. godine, donio je:

ODLUKU o potvrđivanju imenovanja muftije bihačkog

Član 1.

Sabor Islamske zajednice potvrđuje Odluku reisu-l-uleme br. 01-07-1-1518/24 od 15. ramazana 1445. h.g., odnosno 25. marta 2024. godine, o imenovanju Mehmeda-ef. Kudića na dužnost muftije bihačkog, na mandatni period od pet godina – drugi mandat.

Član 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i ista će biti objavljena u *Glasniku* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Predsjednik Sabora
Edhem Bičakčić

Broj: 17-03-2-1822-6/24
Sarajevo, 04. ševval 1445. h.g
13. april 2024. godine

Na temelju člana 68. a u vezi sa članom 52. i članom 61. Ustava Islamske zajednice u BiH – prečišćeni tekst, Sabor Islamske zajednice u BiH na trećoj redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 04. ševvala 1445. h.g., odnosno 13. aprila 2024. godine, donio je:

O D L U K U

o potvrđivanju imenovanja muftije gorazhdanskog

Član 1.

Sabor Islamske zajednice potvrđuje Odluku reisu-l-uleme br. 01-07-1-1518-2/24 od 15. ramazana 1445. h.g., odnosno 25. marta 2024. godine, o imenovanju Remzije-ef. Pitića na dužnost muftije gorazhdanskog, na mandatni period od pet godina – treći mandat.

Član 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i ista će biti objavljena u *Glasniku* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Predsjednik Sabora
Edhem Bičakčić

Na osnovu člana 68. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst, Sabor Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na trećoj redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 04. ševvala 1445. god. po H., odnosno 13. aprila 2024. godine, usvojio je:

P R A V I L A

o izmjenama Pravila o ustanovama Islamske zajednice u Bosni I Hercegovini

Član 1.

U Pravilima o ustanovama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini br. 65/14 od 25. oktobra 2014. godine i broj: 03-2-23/21 od 29. maja 2021. godine u članu 4a stav (1) mijenja se i glasi:

„(1) *Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini može dati saglasnost drugim organima i ustanovama Islamske zajednice za osnivanje predškolskih usta-*

nova, ustanova za kulturne, humanitarnosocijalne i privredno-finansijske djelatnosti, ustanova za zdravstvenu zaštitu i sl.“

Stav (2) briše se.

Dosadašnji stav (3) postaje stav (2) i glasi:

„(2) Saglasnost iz prethodnog stava podrazumijeva dostavljanje na saglasnost Rijasetu Islamske zajednice odluke o osnivanju ustanove i statuta ili pravila ustanove.

Dosadašnji stavovi (4), (5) i (6) postaju stavovi (3), (4) i (5).

Član 2.

U članu 15. stavu (4) riječi „uz mogućnost još jednog izbora“, brišu se.

Član 3.

U članu 23. stavu (4) riječi „uz mogućnost još jednog izbora“, brišu se.

Član 4.

Ova Pravila stupaju na snagu danom usvajanja i ista će biti objavljena u *Glasniku* Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Predsjednik Sabora
Edhem Bičakčić

Broj: 17-03-2-1824/24

Broj: 17-03-2-1825/24

Sarajevo, 04. ševval 1445. h.g
13. april 2024. godine

Na temelju odredbi člana 68. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst, te odredbi člana 59. Poslovnika o radu Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sabor Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na trećoj redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 04. ševvala 1445. h.g., odnosno 13. aprila 2024. godine, usvojio je sljedeći:

ZAKLJUČAK

Usvaja se Finansijski izvještaj organa Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini za 2023. godinu.

Predsjednik Sabora
Edhem Bičakčić

Broj: 17-03-2-1826/24

Sarajevo, 04. ševval 1445. h.g

13. april 2024. godine

Na temelju odredbi člana 68. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst, te odredbi člana 59. Poslovnika o radu Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sabor Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na trećoj redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 04. ševvala 1445. h.g., odnosno 13. aprila 2024. godine, usvojio je sljedeći:

ZAKLJUČAK

Usvaja se Izvještaj o radu organa Islamske zajednice u BiH za 2023. godinu:

- Reisu-l-ulema;
- Vijeće muftija;
- Rijaset Islamske zajednice u BiH.

Predsjednik Sabora
Edhem Bičakčić

Broj: 17-03-2-1828/24

Sarajevo, 04. ševval 1445. h.g

13. april 2024. godine

U skladu sa odredbama člana 59. Poslovnika o radu Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sabor Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na trećoj redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 04. ševvala 1445. h.g., odnosno 13. aprila 2024. godine, usvojio je sljedeći:

ZAKLJUČAK

Usvaja se Zapisnik sa druge redovne sjednice Sabora Islamske zajednice u BiH.

Predsjednik Sabora
Edhem Bičakčić

Aktivnosti Vijeća muftija

Broj: 18-03-2-1547-2/24

Datum: 18. ramazan 1445. godine po H.
28. mart 2024. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdesetoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 18. ramazana 1445. god. po H., odnosno 28. marta 2024. godine, nakon prezentiranja odluka i zaključaka sa 24. i 25. telefonske sjednice Vijeća muftija, donijelo je sljedeći:

ZAKLJUČAK

Potvrđuje se Odluka o utvrđivanju visine sadekatul-fitra za ramazan 1445. god. po H., broj: 18-03-2-91/24, sa dvadeset i četvrte telefonske sjednice Vijeća muftija, održane 22. džumadel-uhra 1445. god. po H., odnosno 4. januara 2024. godine.

Potvrđuje se Odluka o utvrđivanju visine nisaba za ša'ban, ramazan i ševval 1445. godine po H., broj: 18-03-2-642-2/24, sa dvadeset i pete telefonske sjednice Vijeća muftija, održane 5. ša'bana 1445. godine po H., odnosno 15. februara 2024. godine.

Također, potvrđuje se zaključak o transformaciji/prodaji vakufske nekretnne objekat stare džamije (6500 Fremont Rd. East Syracuse, NY 13057) u Sjevernoj Americi, broj: 18-04-1-635-2/24, sa dvadeset i pete telefonske sjednice Vijeća muftija, održane 5. ša'bana 1445. godine po H., odnosno 15. februara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-1549-2/24

Datum: 18. ramazan 1445. godine po H.
28. mart 2024. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdesetoj redovnoj

sjednici, održanoj u Sarajevu dana 18. ramazana 1445. god. po H., odnosno 28. marta 2024. godine, razmatrajući prijedlog Izvještaja o radu Vijeća muftija, donijelo je sljedeći:

ZAKLJUČAK

Usvaja se Izvještaj o radu Vijeća muftija za 2023. godinu, koji će se dostaviti Saboru Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na razmatranje.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-1550-2/24

Datum: 18. ramazan 1445. godine po H.

28. mart 2024. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdesetoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 18. ramazana 1445. god. po H., odnosno 28. marta 2024. godine, razmatrajući Izvještaj o radu Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini za 2023. godinu, donijelo je sljedeći:

ZAKLJUČAK

Vijeće muftija prihvata Izvještaj o radu Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini za 2023. godinu i daje pozitivno mišljenje za njegovo usvajanje.

Dostavljeno:

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-1551/24

Datum: 18. ramazan 1445. godine po H.

28. mart 2024. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdesetoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 18. ramazana 1445. god. po H., odnosno 28. marta 2024. godine, razmatrajući Izvještaj o realizaciji budžeta Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i ustanova Rijasetu za 2023. godinu, zajedno sa prijedlogom raspodjele viška prihoda i donijelo je sljedeći:

ZAKLJUČAK

Vijeće muftija prihvata Izvještaj o realizaciji budžeta Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i ustanova Rijasetu za 2023. godinu, zajedno sa prijedlogom raspodjele viška prihoda i daje pozitivno mišljenje za njegovo usvajanje.

Dostavljeno:

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-1552/24

Datum: 18. ramazan 1445. godine po H.
28. mart 2024. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdesetoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 18. ramazana 1445. god. po H., odnosno 28. marta 2024. godine, razmatrajući prijedlog Komisije za izračun Takvima za 2025. godinu, odnosno 1446/1447 godinu po H., te Zaključak Rijasetu u vezi s tim i prethodne zaključke Vijeća muftija o ovoj temi, donijelo sljedeći:

ZAKLJUČAK

Zadužuje se komisija za izračun Takvima za 2025. godinu, odnosno 1446/1447 godinu po H., da izvrši izračun po prijedlogu Komisije pod rednim brojem tri, a to znači da izračun zore i jacija-namaz usaglasi sa Takvimom Predsjedništva Dijaneta Republike Turske.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-1553-2/24

Datum: 18. ramazan 1445. godine po H.
28. mart 2024. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdesetoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 18. ramazana 1445. god. po H., odnosno 28. marta 2024. godine, razmatrajući Zaključak Rijasetu br. 02-03-2-1307/24 od 4. ramazana 1445. god. po H., odnosno 14. marta 2024. godine, u kojem se traži od Vijeća muftija da predloži dva člana za imenovanje u Programski savjet Media centra, donijelo je sljedeći:

ZAKLJUČAK

Vijeće muftija imenuje u Programski savjet Media centra Remziju-ef. Pitića i Aziza Kadribegovića.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-1554/24

Datum: 18. ramazan 1445. godine po H.
28. mart 2024. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdesetoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 18. ramazana 1445. god. po H., odnosno 28. marta 2024. godine, razmatrajući nacrt Pravila o izmjenama i dopunama Pravila o ustanovama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, donijelo je sljedeći:

ZAKLJUČAK

Vijeće muftija prihvata nacrt Pravila o izmjenama i dopunama Pravila o ustanovama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i daje pozitivno mišljenje za njegovo usvajanje.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-1686-2/24

Datum: 18. ramazan 1445. godine po H.
28. mart 2024. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdesetoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 18. ramazana 1445. god. po H., odnosno 28. marta 2024. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Džamija Hadadan i dalje zadržava status džamije, a može se koristiti i za odgojno-obrazovne namjene, s tim da se u njoj poštuju propisi (hurmet) džamije.

Za provođenje ovog zaključka obavezuju se Medžlis Islamske zajednice Jajce i Vakufska direkcija.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-1736-2/24

Datum: 18. ramazan 1445. godine po H.
28. mart 2024. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdesetoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 18. ramazana 1445. god. po H., odnosno 28. marta 2024. godine, razmatrajući Izvještaj Ureda za zekat o prikupljanju zekata na poljoprivredne proizvode u 1445. god. po H./2023. godini, i Zaključak Rijasetu u vezi s tim, donijelo sljedeći:

ZAKLJUČAK

Usvaja se izvještaj Ureda za zekat o prikupljanju zekata na poljoprivredne proizvode u 1445. hidžretskoj godini, odnosno u 2023. godini.

Vijeće muftija izražava zahvalnost članovima i pripadnicima Islamske zajednice u BiH na iskazanoj svijesti o vršenju ibadeta zekata, kao i imamima, aktivistima, Media centru i drugima koji su dali doprinos da aktivnost prikupljanja zekata na poljoprivredne proizvode bude uspješna.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-1738-2/24

Datum: 18. ramazan 1445. godine po H.
28. mart 2024. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdesetoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 18. ramazana 1445. god. po H., odnosno 28. marta 2024. godine, razmatrajući Izvještaj o mektebskoj pouci u 2020/21. godini, donijelo je sljedeći:

ZAKLJUČAK

Vijeće muftija prihvata Izvještaj o realizaciji mektebske pouke u 2022/23. godini koji je podnijela Uprava za vjerske poslove Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Vijeće muftija podržava napore Rijasetu u uspostavljanju jedinstvenog modela organiziranja mektebske pouke i izvještavanja o mektebu i mektebskoj pouci na području Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, a koji priprema i provodi Uprava za vjerske poslove.

Vijeće muftija podržava napore Rijasetu u nastavku provođenja reformi i unapređenja mektebske pouke i poboljšanja rada muallima u džematima

Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, a koje priprema i provodi Uprava za vjerske poslove.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-1739-2/24

Datum: 18. ramazan 1445. godine po H.
28. mart 2024. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdesetoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 18. ramazana 1445. god. po H., odnosno 28. marta 2024. godine, razmatrajući Izvještaj o aktivnostima Odjela za brak i porodicu, te Zaključak Rijasetu u vezi s tim, donijelo je sljedeći:

ZAKLJUČAK

Vijeće muftija prihvata Izvještaj o radu Odjela za brak i porodicu koji je pripremila Uprava za vjerske poslove, a usvojio Rijaset na 17. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu 21. decembra 2023. godine.

Vijeće muftija podržava nastavak aktivnosti koje Odjel za brak i porodicu inicira i realizira, poput savjetovaništva za brak i porodicu u međžlisima, i unapređenje sadržaja, programa i aktivnosti iz nadležnosti Odjela.

Vijeće muftija izražava podršku i zahvaljuje se koordinaticama u muftijstvima, međžlisima i džematima na učešću u realizaciji aktivnosti Odjela za brak i porodicu.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4075-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Križevac Omer sin Osmana, iz Brda, može za potrebe proširenja džamijskog harema u džematu Brda Gornja, Medžlisa IZ Kalesija, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 2925/2 zv. „Njivice“ u naravi oranica/njiva 5. klase površine 150 m², upisanu u p.l. br. 616, k.o. Kalesija, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Kalesija – vakuf džemata Brda Gornja.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Kalesija i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4076-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da „Bin Jassem“ d.o.o. Sarajevo, može za potrebe izgradnje vjerskog objekta sa pratećim sadržajem, Medžlisa IZ Sarajevo, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1194/2 u naravi livada 4. klase površine 1990 m², upisanu u p.l. br. 648, k.o. Rajlovac, što po starom premjeru odgovara upisu u zk. ul. br. 1542 k.o. SP_CRNOTINA, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Sarajevo – vakuf Medžlisa IZ Sarajevo.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Sarajevo i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4077-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Gušo Sabiha kći Salke, iz Sarajeva, Kuduz Sakib sin Salke, iz Goražda, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 12/48, Muhić Fatima kći Hasiba, iz Sarajeva, Memić Almasa kći Muhameda, iz Sarajeva, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 6/48, Muhić Samir sin Osmana, iz Sarajeva, Muhić Almir sin Osmana, iz Sarajeva, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 3/48, Kerla Armin sin Omera, iz Melburna, Kerla Mirza sin Omera, iz Melburna, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/48, Lemezhan Paša kći Sulje, iz Goražda, može uvakufiti svoj suvlasnički dio u udjelu 4/48, u ime rah. Muhić rođ. Akšamija Adile kći Osmana i Muhić Muje sina Omera za potrebe Medžlisa IZ Rogatica, uvakufiti nekretnine označene kao k.č. br. 1174 zv. „Poljun“ u naravi voćnjak 2. klase površine 126 m², stambeni objekat 77 m², ostali pomoćni objekti 19 m² i dvorište površine 1000 m², upisanu u list nepokretnosti 1079, k.o. Rogatica I, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Rogatica – vakuf Medžlisa IZ Rogatica.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakufima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Rogatica i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4078-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H.,

odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Kantić Fatma kći Redže, iz Dobropolja, može za potrebe Medžlisa IZ Tešanj, uvakufiti svoje nekretnine označene kao k.č. br. 480 zv. „Njiva“ u naravi zgrada (porodična kuća) površine 154 m², zgrada(garaža i ostava) površine 67 m², pomoćna zgrada površine 24 m², dvorište površine 500 m², oranica/njiva 5. klase površine 2124 m², upisane u p.l. br. 291, k.o. Meškiš, što po starom premjeru odgovara upisu u zk. ul. br. 4210 k.o. SP_TEŠANJ, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Tešanj – vakuf Medžlisa IZ Tešanj.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Tešanj i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4079-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Kurudžija Hasan sin Fejze, iz Brčkog i Kurudžija Refija kći Adema, iz Brčkog, mogu za potrebe Medžlisa IZ Brčko, uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/2 nekretnina označenih kao k.č. br. 470/PG zv. „Okućnica“ u naravi prizemna stambena zgrada površine 78 m², pomoćna zgrada površine 10 m², pomoćna zgrada površine 14 m² i dvorište površine 413 m², ukupne površine 515 m, upisane u zk. ul. br. 4236, k.o. Brčko 3, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Brčko – vakuf Brčko.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Brčko i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4080-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Mahmutović Muhamed sin Ibrahima, iz Sarajeva i Mahmutović Redžep sin Ibrahima, iz Cazina, mogu za potrebe džemata Pećigrad, uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/2 nekretnine označene kao k.č. br. 751/4 zv. „Javorac Šehiti“ u naravi oranica/njiva 5. klase u površini 2361 m², upisane u p.l. br. 2500, k.o. Gornja Barska, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Cazin – vakuf džemata Pećigrad.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Cazin i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4081-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

Z A K L J U Č A K

Daje se naknadna saglasnost da Fazlić Hazim sin Hasiba, iz Šahmera, može za potrebe izgradnje mesdžida u džematu Seona-Šahmeri, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 908/3 zv. „Bašća“ u naravi voćnjak 2. klase u površine 317 m², upisane u p.l. br. 1334, k.o. Uroža, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Srebrenik – vakuf džemata Seona-Šahmeri.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Srebrenik i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4082-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

Z A K L J U Č A K

Daje se naknadna saglasnost da Ibrahimović Hedija rođ. Mujić kći Hamzaliće, iz Srebrenika, može u svoje ime i pred duše rahmetli djeda Mujkić Alage sina Muje, nane Mujkić Dude kći Mehmeda, pradjeda Mujkić Muje i pranane Mujkić Kade, za potrebe džemata Dedići, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu

označenu kao k.č. br. 880/3 zv. „Podgaj“ u naravi oranica/njiva 4. klase, površine 1924 m², upisane u p.l. br. 1333, k.o. Uroža, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Srebrenik – vakuf džemata Dedići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Srebrenik i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4083-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Bandić Enisa kći Fadila, iz Devetaka, može za potrebe mezarja u džematu Devatak, Medžlisa IZ Puračić, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 1506/2 zv. „Hrastik“ u naravi prilazni put površine 181 m², k.č. br. 1508 zv. „Hrastik“ u naravi oranica/njiva 5. klase površine 740 m² i k.č. br. 1509 zv. „Hrastik“ u naravi oranica/njiva 5. klase površine 310 m², upisane u p.l. br.7, k.o. Sižje, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Puračić – vakuf džemata Devetak.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Puračić i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4084-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Agović rođ. Olovčić Nafija kći Nusreta, iz Čajniča, može u svoje ime i u ime i pred dušu rahmetli supruga Agović Zije, za potrebe Medžlisa IZ Čajniče, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 2210 zv. „Vrela“ u naravi pašnjak 4. klase površine 1686 m², k.č. br. 2211 zv. „Vrela“ u naravi šuma 5. klase površine 1513 m², k.č. br. 2721 zv. „Zagajnica“ u naravi livada 5. klase površine 3626 m², k.č. br. 3242 zv. „Gojinovac“ u naravi šuma 5. klase površine 1086 m², livada 5. klase površine 3417 m², pašnjak 3. klase površine 837 m² i k.č. br. 3264 zv. „Mrčevica“ u naravi livada 4. klase površine 596 m², upisane u list nepokretnosti broj 501/1, k.o. Miljeno, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Čajniče – vakuf Medžlisa IZ Čajniče.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Čajniče i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4085-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Delić Ramiz sin Rašida, iz Novog Travnika, može uvakufiti svoj suvlasnički dio u udjelu 5/9 i Mandžuka rođ. Omeragić Unzila kći Sulejmana, iz Novog Travnika, može uvakufiti svoj suvlasnički dio udjelu 4/9, za potrebe mezarja u naselju Potočani, džemata Trenica, Medžlisa IZ Novi Travnik, zemljišne parcele označene kao k.č. br. 425 zv. „Bahta“ u naravi livada 4. klase, površine 1486 m² i k.č. br. 426 zv. „Bahta“ u naravi oranica/njiva 5. klase površine 780 m², upisane u p.l. br. 339, k.o. Pečuj, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Novi Travnik – vakuf džemata Trenica.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Novi Travnik i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4086-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Langić Đemil sin Lutve, iz Rijeke, može za potrebe džemata Vitovlje, Medžlisa IZ Travnik, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 728 zv. „Ograda“ u naravi oranica/njiva 6. klase površine 7.750 m², upisanu u p.l. br. 158, k.o. Vitovlje, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Travnik – vakuf džemata Vitovlje.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Travnik i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4087-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se naknadna saglasnost da Hasković Rifet sin Huse, iz Tuzle i Hasković Husein sin Huse, iz Sarajeva, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu $\frac{1}{2}$, za potrebe Medžlisa IZ Foča, zemljišne parcele označene kao k.č. br. 2106 zv. „Grahovača“ u naravi livada 5. klase površine 10160 i šuma 5. klase površine 797, upisanu u p.l. br. 116, k.o. Popov Most, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Foča – vakuf Medžlisa IZ Foča.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakufima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Foča i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4093-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H.,

odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se naknadna saglasnost da Hasković Husein sin Huse, iz Sarajeva, može za potrebe Medžlisa IZ Foča, uvakufiti nekretnine označene kao k.č. br. 684 zv. „Topola“ u naravi kuća i zgrada površine 62 m² i dvorište površine 360 m², k.č. br. 908 zv. „Salimova Bašča“ u naravi voćnjak 4. klase površine 418 m², k.č. br. 933 zv. „Guvništa“ u naravi njiva 4. klase površine 694 m² i k.č. br. 940 zv. „Bašča“ u naravi voćnjak 3. klase površine 1024 m², ukupne površine 2558 m², upisane u p.l. br. 97, k.o. Ćurevo, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Foča – vakuf Medžlisa IZ Foča.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Foča i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4095-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se naknadna saglasnost da Bešić rođ. Glamočak Fatima kći Muharema, iz Gornjeg Vakufa, može za potrebe džemata Vrse, Medžlisa IZ Gornji Vakuf, uvakufiti nekretnine označene kao k.č. br. 1031/2 zv. „Husička“ u naravi livada površine 1100 m² i k.č. br. 1038/2 zv. „Djedovo drvo“ u naravi oranica površine 1660 m², upisane u zk. ul. br. 6247, k.o. SP_Gornji Vakuf, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Gornji Vakuf – vakuf džemata Vrse.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Gornji Vakuf i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4096-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se naknadna saglasnost da Edželović Asim sin Mehmeda, iz Gornjeg Vakufa, može za potrebe džemata Mehmed beg Stočanin, Medžlis IZ Gornji Vakuf uvakufiti nekretnine označene kao k.č. br. 1/15 u naravi kućište, dvorište i stambena zgrada, površine 200 m², upisane u zk. ul. br. 531, k.o. SP_GORNJI VAKUF, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Gornji Vakuf – vakuf džemata Mehmed beg Stočanin.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Gornji Vakuf i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4097-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Islamska zajednica Bošnjaka u Italiji, džemat Verona može uvakufiti nekretnine pod nazivom „Zgrada“, u kojoj su smješteni: mesdžid, ured, abdesthane i toalet, površine cca.70 m2, polifunkcionalna sala u kantini površine cca. 30 m2 i garaža površine 30 cca. m2, koje se nalaze na adresi Via Lissemburgo 2, 37135 Verona, Italija, za vjersko- kulturne svrhe Islamske zajednice Bošnjaka u Italiji, džemat Verona, koja će nositi naziv Vakuf Islamske zajednice Bošnjaka u Italiji, džemata “Nur“ Verona.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i izvršene registracije ovog vakufa u jedinstveni registar vakufa pri Vakufskoj direkciji, Vakufska direkcija će izdati vakufnamu.

Upravljanje ovim vakufom će se vršiti u skladu sa Pravilima o pravnom statusu i uvakufljenju imovine u bošnjačkoj dijaspori.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Islamska zajednice Bošnjaka u Italiji i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4098-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Duranović Nihad sin Husnije, iz Bužima i Duranović Mirvet sin Husnije, iz Bužima, mogu u svoje ime i pred duše svojih umrlih

članova porodice, uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu $\frac{1}{2}$, za potrebe džemata Bućevci – Centar u svrhu džematskog mezarja, uz uslov da pravo korištenja mezarja imaju sve džematlije bez izuzetka i oni koji nisu džematlije džemata a bili su učesnici starog mezarja koje se nalazi preko puta ovog mezarja, nekretnine označene kao k.č. br. 2543/2 zv. „Baćiša kućište“ u naravi njiva 7. klase površine 1.999 m², pašnjak 3. klase površine 604 m² i njiva 6. klase površine 365 m² i k.č. br. 2543/3 zv. „Baćiša kućište“ u naravi njiva 6. klase površine 316 m², njiva 7. klase površine 104 m² i pašnjak 3. klase površine 20 m², ukupne površine 3.408 m², upisane u zk. ul. br. 1899, k.o. Varoška Rijeka, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Bužim – vakuf džemata Bućevci-Centar.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Bužim i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4099-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Handžić Begzada kći Muhameda, iz Tešnja i Mujaković Hanka kći Muhameda, iz Tešnja, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu $\frac{1}{2}$, za potrebe vakufa džamije Raduša, Medžlis IZ Tešanj, zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1036/1 zv. „Strana“ u naravi oranica/njiva 6. klase površine 1.678 m², upisane u p.l. br. 2893, što po starom premjeru odgovara upisu u zk. ul. br. 1586 k.o. Raduša, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Tešanj – vakuf džamije Raduša.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifama izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Tešanj i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4101-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Pezić Muhamed, sin Rame iz Kalesije može, za potrebe džemata Miljanovci, Medžlis IZ Kalesija, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao, k.č. br. 1558 zv. „Podkojnica“, kuća i zgrada površine 64 m², dvorište površine 500 m² i oranica/njiva 6. klase površine 290 m² i k.č. br. 1559/1 zv. „Podkojnica“, oranica/njiva 6. klase, ukupne površine 696 m², upisane u pl. br. 596 K.O. Miljanovac, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Kalesija – Vakuf džemata Miljanovci.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Kalesija i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4102-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Mulahalilović Osman sin Ismeta, iz Brčkog, može u svoje ime i u ime supruge Mulahalilović Emine kći Ahmeda, iz Brčkog, za potrebe vakufa džamije Ograđenovac, Medžlis IZ Brčko, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 447 zv. „Vinograd“ u naravi šuma 3. klase, površine 9.568 m², upisane u zk. ul. br. 39, k.o. Gajevi, uz šart vakifa: - Šumu sjeći za potrebe grijanja džamije u Ograđencu. Ako se nekada džamija ne bude grijala na drvo, drvo iz šume sjeći i prodavati, a zatim novac od prodaje davati za potrebe džamije u Ograđencu; - Mutevelija će za takse za sječu drveta iz šume, te troškove za prijevoz i sječu drveta iz šume, plaćati tako što će troškove namiriti prodajom dijela drvene mase, kako bi namirio navedene troškove; - Za muteveliju vakufa određuje se Mulahalilović Osman sin Ismeta; - Mutevelija će upravljati vakufom dok je živ i dok bude sposoban upravljati vakufom; - Nakon smrti Mulahalilović Osmana, vakufom će upravljati najstariji unuk Mulahalilović Emine i Osmana, Mulahalilović Hamza sin Ismara i Indire; - Hamza Mulahalilović će prije svoje smrti odrediti muteveliju vakufa i to iz reda potomaka Mulahalilović Osmana i Emine i to onog ko je najčestitiji i najrazboritiji; - Onaj kojeg Mulahalilović Hamza odredi za muteveliju, opet će određivati za muteveliju od potomaka Mulahalilović Osmana i Emine, opet najčestitijeg i najrazboritijeg i tako iz generacije u generaciju; - Ako se desi da izumru potomci Osmana i Emine, vakufom će upravljati neko od šire Osmanove porodice i to ko je napodobniji; - Ako niko od šire porodice ne bude iz bilo kojih razloga mogao upravljati vakufom, neka to učini neko od podobnih iz džemata Ograđenovac; - Vakuf se ne smije opteretiti, niti otuditi, ni pod kojim uvjetom; - Ovo uvakufljenje je neopozivo i neponištivo i niko nema pravo da ga ospori.

Predmetna nekretnina treba se uknjižiti na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Brčko – vakuf Mulahalilović Alme, kćeri Osmana i Emine iz Brčkog.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Brčko i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4103-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Zukanović Ramiz sin Huse, iz Donjih Humaca, može za potrebe džemata Donji Humci, Medžlisa IZ Čelić, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 2021/2 zv. „Kod kuće“ u naravi dvorište površine 11 m², upisane u katastarskoknjižni uložak br. 1090, što po starom premjeru odgovara upisu u zk. ul. br. 1096 k.o. Humci, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Čelić – vakuf džemata Donji Humci.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Čelić i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4104-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redov-

noj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Omerčić Nisveta kći Ahmeta, iz Ljetinića, može za potrebe vakufa džamije Ljetinić, Medžlisa IZ Tešanj, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 338 zv. „Rosovača“ u naravi oranica/njiva 1. klase površine 904 m² i oranica/njiva 2. klase površine 822 m², upisane u p.l. br. 262, k.o. Ljetinić, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Tešanj – vakuf džamije Ljetinić.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Tešanj i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4105-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Sinanović Hasan sin Jusufa, iz Kotlanice, može za potrebe vakufa džamije Dolac-Kotlanice, Medžlisa IZ Tešanj, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1884/2 zv. „Bašča“ u naravi oranica/njiva 6. klase površine 999 m², upisane u p.l. br. 1693, k.o. Raduša, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Tešanj – vakuf džamije Dolac-Kotlanice.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Tešanj i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4106-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Kapetanović Omer sin Omera, iz Donje Puharske, može za potrebe proširenja mezarja u džematu Donja Puharska, Medžlisa IZ Prijedor, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 2456/1 zv. „Podkućnica“ u naravi oranica/njiva 3. klase površine 3698 m², upisanu u list nepokretnosti br. 4284, k.o. Prijedor 2, uz šart vakifa: - Da se od nadgrobnih obilježja mogu postavljati samo nišani maksimalne veličine 30 cm*30 cm*175 cm; - Da su nišani isključivo bijele boje, eventulano djelimično prošarani sivom bojom; - Da se na nišane ne smiju postavljati fotografije ili slike i drugo, izuzev polumjeseca sa zvijezdom; - Da se ukop vrši redom i da se ne izdaju rezervacije izuzev kada se ukopa čovjek pa da se kraj njega rezerviše mjesto za njegovu ženu i suprotno; Da se vodi linija stope temelja za nišane i da se trošak izgradnje iste stavi ravnomjerno na teret onih koji se ukopavaju; Da se ne smije na ili oko kabura kultivisati cvijeće, drveće, živica i slično, samo obična trava; - Da se ostavljeno cvijeće (prirodno ili vještačko) ukloni u roku od sedam dana; - Da se niko ne ukopava dok njegovi srodnici unaprijed ne potpišu da pristaju na uvjete uvakufljenja; Mjesto ukopa se naplaćuje izuzev osobama sa slabim socijalnim stanjem radi troškova održavanja; - Da odbor džemata Donja Puharska ima pravo i obavezu da u slučaju nepoštivanja uvjeta uvakufljenja obustavi radove i ostale radnje koje su u suprotnosti sa postavljenim uslovima te ako je potrebno postupi u skladu sa zakonski dozvoljenim radnjama.

Predmetna nekretnina treba se uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Prijedor – vakuf džemata Donja Puharska.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Prijedor i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4107-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Halilović Kijad sin Saliha, iz Bugojna, može za potrebe mezarja u naselju Čaušlije, džemata Gaja, Medžlisa IZ Bugojno, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 224/3 zv. „Pogrebnača“ u naravi oranica/njiva 4. klase površine 604 m², upisane u p.l. br. 959 i zk. ul. br. 421 k.o. Čaušlije, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Bugojno – vakuf džemata Gaj.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Bugojno i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4108-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redov-

noj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Smajlagić Mustafa sin Safeta, iz Visokog, može za potrebe džemata Buzići u svrhu organizacije višenamjenskog prostora-parkinga i prostora za slobodne aktivnosti polaznika mekteba, Medžlisa IZ Gračanica - Visoko, uvakufiti dio svoje zemljišne parcele u površini od 240,83 m², označene kao k.č. br. 566 zv. „Nadkuća“ u naravi oranica/njiva 3. klase, ukupne površine 2372 m², upisane u p.l. i zk. ul. br. 562 k.o. Dobrinje, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Gračanica - Visoko – vakuf džemata Buzići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Gračanica kod Visokog i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4109-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Dahija Mevla kći Bajre, iz Kiseljaka, može za potrebe džemata Pločari, Medžlisa IZ Fojnica, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 877/1 zv. „Glavlje“ u naravi oranica/njiva 3. klase, površine 4248 m², upisane u zk. ul. br. 398 k.o. Ščitovo, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Fojnica – vakuf džemata Pločari.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Fojnica i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4110-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Gradačac da može u korist Udruženja „Patriotska liga“ Gradačac, izvršiti povrat vakufske parcele označene kao k.č. br. 70/5 u površini od 239 m² upisane u p.l. br. 1310 k.o. ZELINJA DONJA a koja je nastala cjepanjem parcele označene kao k.č. br. 70/4 zv. „Bandera“, u naravi oranica/njiva 5. klase, ukupne površine 3137 m², upisane u p.l. br. 1310 k.o. ZELINJA DONJA.

Zadužuju se Medžlis IZ Gradačac da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj nakon realizacije predmetnog povrata/prenosa nekretnine.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Gradačac i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4113-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H.,

odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Bijeljina da može izvršiti transformaciju/zamjenu vakufske nekretnine označene kao k.č. broj 2529/2, u naravi dvorište, površine 37 m2, upisano u LN broj 3038, KO Bijeljina 1, vakuf Krpić Ahmed-age džamije, za nekretninu u vlasništvu Grada Bijeljina označena kao k.č. broj 6458/2, u naravi ulica, 34 m2, upisana u LN broj 7995/1, KO Bijeljina 1, uz obavezu Grada Bijeljina da izvrši plaćanje naknade za razliku kvadrata od 3 m2 u skladu sa tržišnom procjenom vrijednosti nekretnina.

Obavezuje se Medžlis IZ Bijeljina da nekretninu koju dobije u zamjeni upiše na ime istoimenog vakufa.

Zadužuje se Medžlis IZ Bijeljina da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj nakon realizacije predmetne zamjene.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Bijeljina i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4114-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.
2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Gračanica kod Visokog da može na dijelu vakufske nekretnine označene kao k.č. broj 565 u površini od 5,88 m2, upisana u PL broj 482 KO Dobrinje ustanoviti pravo služnosti prolaza u korist Smajlagić Mustafe uz uslov da Smajlagić Mustafa na dijelu nekretnine označene kao k.č. broj 566, u površini od 106 m2, upisane u PL broj 562, KO Dobrinje ustanovi pravo služnosti prolaza u korist Medžlisa IZ Gračanica kod Visokog.

Ustanovljavanje prava služnosti će se izvršiti u istom vremenskom periodu kada se bude provodila procedura uvakufljenja dijela nekretnine označene kao k.č. broj 566 u površini od 240,83 m² u vlasništvu Smajlagić Mustafe.

Zadužuje se Medžlis IZ Gračanica kod Visokog da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj nakon realizacije Zaključka.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Gračanica kod Visokog i Vakufska direkcija.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4115-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, razmatrajući prijedlog Vakufske direkcije o pozajmici Medžlisu Islamske zajednice Janja, donijelo je većinom glasova, uz dva suzdržana glasa, sljedeći

ZAKLJUČAK

Ne daje se saglasnost Vakufskoj direkciji da može Medžlisu IZ Janja izvršiti privremenu pozajmicu novčanih sredstava u iznosu od 40.000,00 KM koja su dobijena od transformacije vakufske nekretnine na osnovu Zaključka Vijeća muftija broj 04-1-218-2/20 od dana 30.11.2020. godine s ciljem nabavke i izgradnje silosa za žitarice.

Zadužuju se Vakufska direkcija i MIZ Janja da traže drugo rješenje.

Za provođenje ovog zaključka obavezuju se Medžlis IZ Janja i Vakufska direkcija.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4116-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj trideset i osmoj redov-

noj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Stolac da može izvršiti pretvaranje evladijet vakufa označenog kao k.č. broj 2003/324, u naravi kuća sa kućištem i dvorište, površine 170 m², upisana u ZK uložak broj 1091, KO SP_Stolac u samostalni vakuf i isti upisati na način: Islamska zajednica u BiH-Medžlis IZ Stolac-Vakuf Ahmed Durut Bajraktara.

Zadužuje se Medžlis IZ Stolac da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj nakon realizacije predmetne promjene.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Stolac i Vakufska direkcija.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4117-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Tešanj da može izvršiti transformaciju/ eksproprijaciju vakufske nekretnine označene kao k.č. broj 510/2, u naravi šuma, površine 75 m², upisane u PL broj 1220, Jablanica na način da se ista ustupa kroz eksproprijaciju u korist Općine Tešanj za potrebe izgradnje pumpnih stanica i rezervoara vodovodnog sistema za iznos od 1.200,00 KM.

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Tešanj da može izvršiti nepotpunu eksproprijaciju dijela vakufske nekretnine označene kao k.č. broj 510/1 u površini od 87 m², upisane u PL broj 1220, KO Jablanica, u korist Općine Tešanj za potrebe izgradnje pumpnih stanica i rezervoara vodovodnog sistema za iznos od 696,00 KM.

Naknada za šumska stabla na predmetnim vakufskim parcelama iznosi 972,77 KM.

Ukupna naknada za potpunu eksproprijaciju, nepotpunu eksproprijaciju i za šumska stabla iznosi 2.868,77 KM.

S obzirom da Medžlis IZ Tešanj nije predložio adekvatnu nekretninu koja bi se kupila za novčana sredstva, obavezuje se Medžlis IZ Tešanj da dobijena sredstva deponuje na račun Vakufske direkcije.

Nakon što Medžlis IZ Tešanj nađe adekvatnu nekretninu, Vakufska direkcija će sredstva uplatiti na račun Medžlisa kako bi isti mogao kupiti adekvatnu nekretninu i uknjižiti je na istoimeni vakuf.

Zadužuje se Medžlis IZ Tešanj da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj nakon realizacije predmetne transformacije.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Tešanj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4118-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Tešanj da može izvršiti transformaciju vakufskih nekretnina označenih kao k.č. broj 598/2, u naravi pašnjak 4. klase, površine 96 m² i k.č. broj 603/2, u naravi pašnjak 4. klase, površine 120 m², upisane u PL broj 2314, KO Tešanj 1, na način da se iste prodaju firmi PSC Jelah d.o.o. za iznos od 11.232,00 KM.

S obzirom da Medžlis IZ Tešanj nije predložio adekvatnu nekretninu koja bi se kupila za novčana sredstva, obavezuje se Medžlis IZ Tešanj da dobijena sredstva deponuje na račun Vakufske direkcije.

Nakon što Medžlis IZ Tešanj nađe adekvatnu nekretninu, Vakufska direkcija će sredstva uplatiti na račun Medžlisa kako bi isti mogao kupiti adekvatnu nekretninu i uknjižiti je na istoimeni vakuf.

Zadužuje se Medžlis IZ Tešanj da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj nakon realizacije predmetne transformacije.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Tešanj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4126-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Modriča da može izvršiti transformaciju/eksproprijaciju vakufskih nekretnina označenih kao:

- k.č. broj 1141/3, u naravi njiva 2. klase, površine 163, m2, upisana u p.l. broj 26 k.o. Jakeš,
- k.č. broj 1141/2 zv. „Bara“, u naravi njiva 2. klase, površine 3153 m2,
- k.č. broj 1141/2 zv. „Bara“, u naravi njiva 3. klase površine 1477 m2, upisane u p.l. broj 216 k.o. Jakeš,
- k.č. broj 1141/1, zv. „Bara“ u naravi njiva 2. klase, površine 947 m2, upisana u p.l. broj 216 k.o. Jakeš“.

Ekspropriacija se vrši u korist entiteta RS a za potrebe izgradnje autoputa Vc, uz naknadu u ukupnom iznosu od 63.897,60 KM.

Obzirom da Medžlis IZ Modriča nema adekvatnu nekretninu koja bi se kupila za novčana sredstva te uzimajući u obzir Zaključak Vijeća muftija broj 03-2-28/20 od dana 17. marta 2020. godine, sredstva od transformacije bit će uplaćena direktno na račun Vakufske direkcije.

Nakon što Medžlis IZ Modriča nađe adekvatnu nekretninu, Vakufska direkcija će sredstva uplatiti na račun Medžlisa kako bi isti mogao kupiti adekvatnu nekretninu i uknjižiti je na istoimenu vakuf.

Zadužuje se Medžlis IZ Modriča da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj nakon realizacije predmetne zamjene.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Modriča i Vakufska direkcija IZ u BiH.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-4160-2/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost na prijedlog Ugovora o regulisanju međusobnih odnosa između Medžlisa IZ Tuzla, Vakufske direkcije i Senada Džambića, vlasnika Binga d.o.o. i Tuzla Remonta d.o.o.

Obavezuje se Medžlis IZ Tuza da dobijena sredstva i nekrentine na osnovu Ugovora o regulisanju međusobnih odnosa utroše na način:

1. Iznos od 470.000,00 KM za izgradnju vakufskog stambeno-poslovnog objekta na k.č. broj 126/1, 126/2, 126/3, i 126/4 KO Tuzla III, vlasništvo i posjed Vakuf Ahmet-bega Zaimovića a sve prema Rješenju o urbanističkoj saglasnosti broj 06/4-19-11743/2020 ZK od 11. 01. 2021. godine i Rješenju o izmjenama pravosnažnog rješenja urbanističke saglasnosti od 14. 07. 2022. godine. Nakon izgradnje i etažiranja objekta, vrijednost uložениh bit će upisana u Vakuf Gazi Turali bega na određenom broju stanova odnosno poslovnih prostora na osnovu procenta učešća ovog Vakufa u izgradnji.

2. Iznos od 1.530.000,00 KM za izgradnju obdaništa kod Kralj Abdulahove džamije na parcelama označenim kao k.č. 2164/6, 2374/4, 2375, sve KO Tuzla III vlasnik i posjednik Medžlis Islamske zajednice Tuzla, a sve prema Rješenju o lokacijskoj informaciji broj 06/6-19-18010-2022 GJB od 14. 07. 2023. godine. Nakon izgradnje obdaništa i nakon etažiranja objekta, Gazi Turali-begov vakuf će biti upisan na dijelu objekta shodno vrijednosti uložениh sredstava.

Obavezuje se Medžlis IZ Tuzla da poslovne prostore koje će dobiti na osnovu Ugovora o regulisanju međusobnih odnosa uknjiži na ime Vakuf Gazi Turali-bega.

Zadužuje se Medžlis IZ Tuzla da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj nakon realizacije ovog Zaključka.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Tuzla i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-4261/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, razmatrajući prijedlog Programa cjeloživotnog obrazovanja – Kurs „Uvod u izučavanje islama II“ na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu i Zaključak Rijaseta u vezi s tim, donijelo sljedeći:

ZAKLJUČAK

Vijeće muftija daje prethodnu saglasnost na prijedlog Programa cjeloživotnog obrazovanja – Kurs „Uvod u izučavanje islama II“ na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu.

Direktor Uprave za obrazovanje i nauku razgovarat će sa predstavnicima Fakulteta o iznesenim prijedlozima na sjednici Vijeća muftija.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-4264/23

Datum: 18. rebi'ul-ahir 1445. god. po H.

2. novembar 2023. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj trideset i osmoj redovnoj sjednici, održanoj u Novom Pazaru dana 16. rebi'ul-ahira 1445. god. po H., odnosno 31. oktobra 2023. godine, razmatrajući prijedlog Nastavnog plana i programa Studijskog programa Socijalne gerontologije na Islamskom pedagoškom fakultetu u Bihaću i Zaključak Rijaseta u vezi s tim, donijelo sljedeći:

ZAKLJUČAK

Vijeće muftija daje prethodnu saglasnost na prijedlog Nastavnog plana i programa Studijskog programa Socijalne gerontologije na Islamskom pedagoškom fakultetu u Bihaću, uz obavezu unošenja spomenutih primjedbi.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-91/24

Datum: 23. džumadel-uhra 1445. godine po H.

5. januar 2024. godine

Na osnovu članova 10., 28. i 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, članovi Vijeća su na dvadeset i četvrtoj telefonskoj sjednici, održanoj 22. džumadel-uhra 1445. godine po H., odnosno 4. januara 2024. godine, razmatrajući prijedlog Rijaseta za određivanje iznosa sadekatul-fitra za ramazan 1445./2024. godine, donijeli sljedeću:

ODLUKU

o utvrđivanju visine sadekatul-fitra za ramazan 1445./2024.g.

Član 1.

Vijeće muftija utvrđuje visinu sadekatu-l-fitra za ramazan 1445. godine po H., odnosno 2024. godine, kako slijedi:

Bosna i Hercegovina	Kategorija	Iznos
	I	20 KM
	II	15 KM
	III	10 KM

Sandžak - Srbija	Kategorija	Ekvivalent u KM	Iznos
	I	25,19 KM	1.500 RSD
	II	16,79 KM	1000 RSD
	III	10,07 KM	600 RSD
ili u protivrijednosti u drugoj valuti			

Hrvatska	Kategorija		Iznos
	I	39,10 KM	20 €
	II	29,32 KM	15 €
	III	19,55 KM	10 €
ili u protuvrijednosti u drugoj valuti			

Slovenija, Njemačka, Austrija, Belgija, Holandija, Luksemburg, Francuska, Finska i druge zemlje EU	Kategorija	Ekvivalent u KM	Iznos
	I	39,10 KM	20 €
	II	29,32 KM	15 €
	III	19,55 KM	10 €
ili u protuvrijednosti u drugoj valuti			

Švicarska	Kategorija	Ekvivalent u KM	Iznos
	I	53,40 KM	20 CHF
	II	40,05 KM	15 CHF
	III	20,67 KM	10 CHF

Sjeverna Amerika	Kategorija	Ekvivalent u KM	Iznos
	I	35,71 KM	20 US\$
	II	26,79 KM	15 US\$
	III	17,86 KM	10 US\$

Australija	Kategorija	Ekvivalent u KM	Iznos
	I	36,13 KM	30 AUD
	II	24,09 KM	20 AUD
	III	18,07 KM	15 AUD

Švedska	Kategorija	Ekvivalent u KM	Iznos
	I	35,16 KM	200 SEK
	II	26,37 KM	150 SEK
	III	17,58 KM	100 SEK
ili u protuvrijednosti u drugoj valuti			

Danska	Kategorija	Ekvivalent u KM	Iznos
	I	39,33 KM	150 DKK
	II	26,22 KM	100 DKK
	III	18,35 KM	70 DKK
ili u protuvrijednosti u drugoj valuti			

	Kategorija	Ekvivalent u KM	Iznos
Norveška	I	34,72 KM	200 NOK
	II	26,04 KM	150 NOK
	III	17,36 KM	100 NOK
	ili u protuvrijednosti u drugoj valuti		

	Kategorija	Ekvivalent u KM	Iznos
Velika Britanija	I	33,84 KM	15 £
	II	22,56 KM	10 £
	III	18,05 KM	8 £
	ili u protuvrijednosti u drugoj valuti		

1. Polazna osnova za određivanja visine sadekatul-fitra za ramazan 1445. god. po H., odnosno 2024. godine su vrijednosti utvrđene u prethodnoj godini i aktuelne cijene prehrambenih proizvoda.

2. U Bosni i Hercegovini je u 2023. godini zabilježena inflacija u iznosu od 8%. U istom periodu došlo je do povećanja ukupnih životnih troškova za 14% (cijena hrane i bezalkoholnih pića 12,7%, stanovanje i režijski izdaci za 14,6%, ugostiteljske usluge 8%....)

Prosječna neto plaća u BiH, u oktobru 2023. godine, iznosila je 1.285,00 KM, što je povećanje u odnosu na prethodnu 2022. godinu za isti mjesec od 12,7%. Iz navedenih podataka se može zaključiti da je došlo do značajnijih promjena ekonomskog stanja u BiH, što je rezultiralo blagim porastom ekonomskih parametara ali ne i životnog standarda građana. Iako je zabilježen rast prosječnih plata, zabilježeno je i značajno povećanje cijena hrane, koje bi moglo uticati na visinu sadekatul-fitra.

3. Na području Mešihata Slovenije i Srbije ostaju prijedlozi istih apoena uprkos porastu cijena prehrane, dok Mešihat Hrvatske predlaže povećanje apoena od 8 € na 10 €, 10 na 15 € i 15 na 20 €.

4. U zemljama Zapadne Evrope kao i u Sjedinjenim Američkim državama je došlo do povećanja cijena hrane i pića, ali prijedlozi muftija i glavnih imama sa tih područja su da se zadrže prošlogodišnji iznosi apoena sadekatul-fitra.

5. U godini koja je iza nas, kao i u tekućoj godini, dolazi do značajnijeg povećanja cijena hrane, kao i inflacije, ali ne i ukupnog standarda građana što daje osnovu za zadržavanje istih apoena kao i prethodne godine, posebno imajući u vidu da je došlo do povećanja najnižeg apoena u posljednje dvije godine sa 7 KM na 10 KM, što je povećanje od 42,8%.

Naglašavamo da se sadekatu-l-fitr daje u vrijednosti jednodnevne hrane obaveznika i da može biti i veći od gore navedenih iznosa.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-635-2/24

Datum: 5. ša'ban 1445. godine po H.
15. februar 2024. godine

Na osnovu članova 10., 28. i 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, članovi Vijeća su na dvadeset i petoj telefonskoj sjednici, održanoj 5. ša'bana 1445. godine po H., odnosno 15. februara 2024. godine, razmatrajući prijedlog Vakufske direkcije, donijeli sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost Islamskoj zajednici Bošnjaka Sjeverne Amerike da može izvršiti transformaciju/prodaju vakufske nekretnine objekat stare džamije (6500 Fremont Rd. East Syracuse, NY 13057) za iznos koji ne može biti manji od \$175,000.00.

Obavezuje se Islamska zajednica Bošnjaka Sjeverne Amerike da dobijena sredstva od prodaje vakufske nekretnine utroše u kupovinu druge nekretnine ili za finansiranje radova na novoj džamiji tj. pratećih objekata uz džamiju od značaja za džemat.

Obavezuje se Islamska zajednica Bošnjaka Sjeverne Amerike da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj o realizaciji Zaključka.

Za provođenje ovog zaključka obavezuju se Islamska zajednica Bošnjaka Sjeverne Amerike i Vakufska direkcija.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-642-2/24

Datum: 5. ša'ban 1445. godine po H.
15. februar 2024. godine

Na osnovu članova 10., 28. i 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, članovi Vijeća su na dvadeset i petoj telefonskoj sjednici, održanoj 5. ša'bana 1445. godine po H., odnosno 15. februara 2024. godine, razmatrajući prijedlog Ureda za zekat za određivanje nisaba, donijeli sljedeću:

ODLUKU
o utvrđivanju visine nisaba za ša'ban,
ramazan i ševval 1445. godine po Hidžri

Član 1.

Nisab za ša'ban, ramazan i ševval 1445. godine po Hidžri iznosi
10.800,00 KM / 5.530,00 € / 5.960,00 \$

Član 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

O b r a z l o ž e n j e

Cijena zlata 2. ša'bana 1445. godine po Hidžri, odnosno, 12. februara 2024. godine, na svjetskoj berzi plemenitih metala (New York) i na tržištu u Bosni i Hercegovini iznosila je 117,89 KM, 60,36 €, 65,04 \$ za jedan gram (g), što za 91,6 g. zlata iznosi 10.798,72 KM (zaokruženo 10.800,00 KM), 5.528,97 € (zaokruženo 5.530,00 €), 5.957,66 \$ (zaokruženo 5.960,00 \$)

Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini se na sjednici, od 26. marta 2015. godine, opredijelio za određivanje nisaba po cijeni koštanja zlata (finoće "good delivery gold" 999/99, odnosno 24 karata), a ne srebra, o čemu postoji uporište u šerijatskim propisima i dugogodišnjoj praksi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Vijeće muftija je zadužilo Ured za zekat da svakog kvartala objavi novi iznos nisaba, shodno utvrđenim principima od strane Vijeća muftija i promjenama cijene zlata na svjetskom i domaćem tržištu.

Zekat na zlato, srebro, novac, štednju, dionice, trgovačku robu i druge vrijednosti koje podliježu ovoj vrsti nisaba se daje u iznosu od 2,5% na ukupnu vrijednost na dan obračuna.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-04-1-1453-2/24

Datum: 18. ramazan 1445. godine po H.
28. mart 2024. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdesetoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 18. ramazana 1445. god. po H., odnosno 28. marta 2024. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Smajlagić Mustafa sin Safeta, iz Visokog, može za potrebe džemata Buzići u svrhu organizacije višenamjenskog prostora-parkinga i prostora za slobodne aktivnosti polaznika mekteba, Medžlisa IZ Gračanica kod Visokog, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 566/3 zv. „Nadkuća“, u naravi oranica/njiva 3. klase, površine 241 m², upisanu u p.l. i zk. ul. br. 562 k.o. Dobrinje, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Gračanica kod Visokog – vakuf džemata Buzići

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Gračanica kod Visokog i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Dekreti

Broj: 03-07-1-401-2/24

Datum: 29. redžeb 1445. god. po H.

09. februar 2024. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-344-2/23 od 18. decembra 2023. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin br. 01-07-1-230-2/2023 od 6. decembra 2023. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Liskovac, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebi'ul-ahira 1431. god. po H., odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Bajrić (Zakir) Belmin, rođen 10. septembra 1996. godine u Visokom, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Liskovac, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Cazin i Bajrić Belmin će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. januara 2024. godine do 31. decembra 2024. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-517-2/24

Datum: 29. redžeb 1445. god. po H.
09. februar 2024. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-60-2/24 od 2. februara 2024. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bosanska Krupa br. 02-03-2-48-2/24 od 30. januara 2024. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Mahmića Most, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaset-a IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebi'ul-ahira 1431. god. po H., odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Topalović (Refik) Mersud, rođen 23. novembra 1994. godine u Bužimu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Mahmića Most, Medžlis Islamske zajednice Bosanska Krupa, počevši od 1. februara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bosanska Krupa i Topalović Mersud će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2024. godine do 31. januara 2025. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2024. godine i važi do 31. januara 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-514-2/24

Datum: 29. redžeb 1445. god. po H.
09. februar 2024. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-64-2/24 od 2. februara 2024. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bosanska Krupa br. 02-03-2-43-2/24 od 29. januara 2024. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Arapuša, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaset-a IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice,

održanoj u Sarajevu dana 26. rebi'ul-ahira 1431. god. po H., odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju imama

Durić (Enes) Zehrudin, rođen 24. novembra 1992. godine u Bužimu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Arapuša, Medžlis Islamske zajednice Bosanska Krupa, počevši od 1. februara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bosanska Krupa i Durić Zehrudin će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2024. godine do 31. januara 2025. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2024. godine i važi do 31. januara 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-518-3/24

Datum: 29. redžeb 1445. god. po H.
09. februar 2024. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-58-2/24 od 2. februara 2024. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bosanska Krupa br. 02-03-2-46/24 od 29. januara 2024. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Krušnica, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaset* IZ u BiH, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebi'ul-ahira 1431. god. po H., odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju imama

Mahmić (Emin) Adis, rođen 17. marta 1988. godine u Mahmića Selu, Bosanska Krupa, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Krušnica, Medžlis Islamske zajednice Bosanska Krupa, počevši od 1. februara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bosanska Krupa i Mahmić Adis će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2024. godine do 31. januara 2025. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2024. godine i važi do 31. januara 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-515-3/24

Datum: 29. redžeb 1445. god. po H.
09. februar 2024. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihačkog br. 01-07-1-61-2/24 od 2. februara 2024. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bosanska Krupa br. 02-03-2-40/24 od 25. januara 2024. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Ljusina, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebi'ul-ahira 1431. god. po H., odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Bajrić (Enes) hafiz Numan, rođen 21. februara 1990. godine u Cazinu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Ljusina, Medžlis Islamske zajednice Bosanska Krupa, počevši od 1. februara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bosanska Krupa i Bajrić Numan će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2024. godine do 31. januara 2025. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2024. godine i važi do 31. januara 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4947-2/23

Datum: 16. džumadel-uhra 1445. god. po H.
29. decembar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin br. 01-07-1-229-2/2023 od 6. decembra 2023. godine, a na osnovu mišljenja Muftije bihačkog br. 01-07-1-345-2/23 od 18. decembra 2023. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Halilić (Suvad) hafiz Ajdin, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 26. februara 1998. godine u Mechernichu, SR Njemačka, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Pištaline, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 1. januara 2024. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4925-2/23

Datum: 16. džumadel-uhra 1445. god. po H.
29. decembar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Visoko br. 03-04-317-2/23 od 11. oktobra 2023. godine, a na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog br. 03-07-1-491-1/23 od 6. novembra 2023. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Đozić (Sejid) Ibrahim, profesor islamske teologije, rođen 19. augusta 1991. godine u Brčkom, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Vratnica, Medžlis Islamske zajednice Visoko, počevši od 1. oktobra 2023. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. oktobra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-247-2/24

Datum: 19. redžeb 1445. god. po H.
30. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Brčko br. 01-07-1-25/23 od 4. januara 2024. godine, a na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog br. 05-2-07-1-27-1/23 od 11. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Hamidović (Novalija) Senahid, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 12. augusta 1997. godine u Maoči, Brčko Distrikt, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Gornji Rahić, Medžlis Islamske zajednice Brčko, počevši od 1. januara 2024. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-211-2/24

Datum: 19. redžeb 1445. god. po H.
30. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo br. 03-03-1-3394/23 od 12. decembra 2023. godine, a na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog br. 03-07-1-559-1/23 od 15. decembra 2023. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Orman (Elmedin) hafiz Ibrahim, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 21. augusta 1992. godine u Visokom, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Gornji Velešići, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, počevši od 1. januara 2024. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-231-2/24

Datum: 19. redžeb 1445. god. po H.
30. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo br. 03-03-1-3396/23 od 12. decembra 2023. godine, a na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog br. 03-07-1-561-1/23 od 15. decembra 2023. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET
o postavljenju imama

Efendić (Suad) Faruk, bakalaureat/bachelor islamske tologije, rođen 21. decembra 1994. godine u Srebrenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Srednje, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, počevši od 1. januara 2024. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-230-2/24

Datum: 19. redžeb 1445. god. po H.
30. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo br. 03-03-1-3399/23 od 12. decembra 2023. godine, a na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog br. 03-07-1-562-1/23 od 15. decembra 2023. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET
o postavljenju imama

Šehić (Mirsad) Adem, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 12. marta 1987. godine u Bugojnu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Hak Nur, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, počevši od 1. januara 2024. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-232-2/24

Datum: 19. redžeb 1445. god. po H.
30. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo br. 03-03-1-3395/23 od 12. decembra 2023. godine, a na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog br. 03-07-1-560-1/23 od 15. decembra 2023. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Huskić (Jusuf) Haris, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 10. augusta 1995. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Kućice, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, počevši od 1. januara 2024. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-229-2/24

Datum: 19. redžeb 1445. god. po H.
30. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo br. 03-03-1-3398/23 od 12. decembra 2023. godine, a na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog br. 03-07-1-563-1/23 od 15. decembra 2023. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET
o postavljenju imama

Avdić (Muhamed) hafiz Ahmed, bakalaureat/bachelor imameta, hatabeta i ta'lima, rođen 7. februara 1996. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Crna Rijeka, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, počevši od 1. januara 2024. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-156-2/24

Datum: 19. redžeb 1445. god. po H.

30. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bugojno br. 01-07-08/24 od 8. januara 2024. godine, a na osnovu mišljenja Muftije travničkog br. 01-07-1-006/24 od 9. decembra 2024. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET
o postavljenju imama

Mujić (Izet) Hamza, bakalaureat/bachelor imameta, hatabeta i ta'lima, rođen 7. juna 1998. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Vrbanja, Medžlis Islamske zajednice Bugojno, počevši od 1. januara 2024. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-123-2/24

Datum: 20. redžeb 1445. god. po H.
31. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Vitez br. 01-03-27/23 od 20. novembra 2023. godine, a na osnovu mišljenja Muftije travničkog br. 01-07-1-004/24 od 4. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Salkica (Smail) Muharem, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 31. augusta 1997. godine u Travniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Kruščica, Medžlis Islamske zajednice Vitez, počevši od 1. novembra 2023. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-511-2/24

Datum: 29. redžeb 1445. god. po H.
09. februar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin br. 01-07-1-16-2/2024 od 31. januara 2024. godine, a na osnovu mišljenja Muftije bihačkog br. 01-07-1-63-2/24 od 2. februara 2024. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Tašaković (Raif) Akaid, bakalaurat/bachelor imameta, hatabeta i ta'lima, rođen 15. decembra 1986. godine u Bihaću, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Slatina, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 1. februara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Cazin i Tašaković Akaid će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima. Imenovanom ostaje obaveza polaganja stručnog ispita.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2024. godine i važi do 31. januara 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-512-2/24

Datum: 29. redžeb 1445. god. po H.

09. februar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin br. 01-07-1-17-2/2024 od 31. januara 2024. godine, a na osnovu mišljenja Muftije bihačkog br. 01-07-1-62-2/24 od 2. februara 2024. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Veladžić (Adem) Mustafa, bakalaurat/bachelor islamske teologije, rođen 27. juna 1999. godine u Bihaću, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Bajramovići, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 1. februara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Cazin i Veladžić Mustafa će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima. Imenovanom ostaje obaveza polaganja stručnog ispita.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2024. godine i važi do 31. januara 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5059-2/23

Datum: 14. džumadel-uhra 1445. god. po H.
27. decembar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije sarajevskog br. 01-07-1-585/23 od 26. decembra 2023. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju glavnog imama

Ljubović (Hajrudin) Zakir, profesor islamske teologije, rođen 11. augusta 1975. godine u Kaknju, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Kakanj na mandatni period od četiri (4) godine, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Kakanj i Ljubović Zakir će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Kakanj u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2027. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4899-2/23

Datum: 16. džumadel-uhra 1445. god. po H.
29. decembar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije mostarskog br. 07-1-940/23 od 15. decembra 2023. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju v. d. glavnog imama

Šuta (Remzo) Adem, rođen 20. novembra 1978. godine u Metkoviću, Republika Hrvatska, postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Čapljina na period od jedne (1) godine, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Čapljina i Šuta Adem će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i v.d. glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Čapljina u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5095-2/23

Datum: 16. džumadel-uhra 1445. god. po H.
29. decembar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije banjalučkog br. 03-07-1-714/23 od 25. decembra 2023. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.),

donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-ulema donosi

DEKRET
o postavljenju glavnog imama

Oruč (Derviš) Sedin, bakalaureat/bachelor islamske vjeronauke, rođen 27. augusta 1979. godine u Zenici, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Bosanski Brod na mandatni period od četiri (4) godine, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bosanski Brod i Oruč Sedin će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2027. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-31-2/24

Datum: 29. džumadel-uhra 1445. god. po H.
11. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije bihaćkog br. 01-07-1-2/24 od 3. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET
o postavljenju glavnog imama

Hodžić (Hasib) Benjamin, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 11. oktobra 1983. godine u Jezerskom, Bosanska Krupa, postavlja se na dužnost glav-

nog imama Medžlisa Islamske zajednice Prijedor na mandatni period od četiri (4) godine, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Prijedor i Hodžić Benjamin će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Prijedor u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2027. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4897-2/23

Datum: 16. džumadel-uhra 1445. god. po H.
29. decembar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije mostarskog br. 07-1-938/23 od 15. decembra 2023. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T

o postavljenju v.d. glavnog imama

Germić (Ibrahim) Šemso, rođen 6. marta 1973. godine u Zvorniku, postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Tomislavgrad na period od jedne (1) godine, počevši od 16. decembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Tomislavgrad i Šemso Germić će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim Ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i v.d. glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 16. decembra 2023. godine i važi do 15. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4898-2/23

Datum: 16. džumadel-uhra 1445. god. po H.
29. decembar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije mostarskog br. 07-1-939/23 od 15. decembra 2023. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju v.d. glavnog imama

Bilalić (Sulejman) Sadet, rođen 1. jula 1979. godine u Bijeljini, postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Bileća i Medžlisa Islamske zajednice Gacko na period od jedne (1) godine, počevši od 16. decembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bileća i Medžlis Islamske zajednice Gacko te Bilalić Sadet će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim Ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između medžlisa i v.d. glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 16. decembra 2023. godine i važi do 15. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-30-2/24

Datum: 29. džumadel-uhra 1445. god. po H.

11. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije bihaćkog br. 01-07-1-1/24 od 3. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju v.d. glavnog imama

Begić (Mehmed) Muhamed, rođen 11. oktobra 1983. godine u Jezerskom, Bosanska Krupa, postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama, Medžlisa Islamske zajednice Bosanska Krupa, na period od jedne (1) godine, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bosanska Krupa i Begić Muhamed će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim Ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i v.d. glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4728-3/23

Datum: 05. redžeb 1445. god. po H.

16. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Zamjenika reisu-l-uleme i koordinatora Ureda muftije za Zapadnu Evropu br. 03-07-1-4728/23 od 6. decembra 2023. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 19 Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici

Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, a sve u vezi sa članom 11. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini (Sl. Glasnik BiH 05/04), Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju v.d. glavnog imama

Šahman (Ćazim) Sedin, rođen 7. marta 1982. godine u Mrkonjić Gradu, postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Velikoj Britaniji na period od jedne (1) godine, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Velikoj Britaniji i Šahman Sedin će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Velikoj Britaniji i v.d. glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2318-3/23

Datum: 05. redžeb 1445. god. po H.
16. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 01-AK-06/23 od 1. juna 2023. godine, te na osnovu prijedloga Zamjenika reisul-uleme i koordinatora Ureda muftije za Zapadnu Evropu, br. 03-07-1-2318-2/23 od 16. januara 2024. godine, a shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 19 Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, a sve u vezi sa članom 11. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini (Sl. Glasnik BiH 05/04), Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju v.d. glavnog imama

Bibić (Ćamil) Izet, rođen 2. maja 1980. godine u Rožaju, Republika Crna Gora, postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Bayern, na period od jedne (1) godine, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bayern i Bibić Izet će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa Islamske zajednice Bayern i v.d. glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-144-2/24

Datum: 20. redžeb 1445. god. po H.
31. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije goraždanskog br. 01-07-1-03-03/24 od 10. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju v.d. glavnog imama

Selimović (Hamdija) Elvedin, rođen 5. maja 1977. godine u mjestu Vukušići, Foča, postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama, Medžlisa Islamske zajednice Žepa, na period od jedne (1) godine, počevši od 1. februara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Žepa i Selimović Elvedin će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim Ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i v.d. glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2024. godine i važi do 31. januara 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4239-2/23

Datum: 07. džumadel-uhra 1445. god. po H.

20. decembar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Koordinatora vjerskih poslova Islamske zajednice Bošnjaka u Australiji br. 14/23 od 27. oktobra 2023. godine, u predmetu postavljenja imama u Džematu Bošnjački islamski centar Brisbane, Islamska zajednica Bošnjaka u Australiji, shodno odredbi člana 8. i člana 12. Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisul-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Ćutahija (Sejfo) hfz. Ensar, profesor, rođen 14. augusta 1973. godine u Sarajevu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Bošnjački islamski centar Brisbane, od 1. januara 2024. godine do 31. decembra 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Australiji, Džemat Bošnjački islamski centar Brisbane i Ensar Ćutahija će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Bošnjački islamski centar Brisbane, Islamska zajednica Bošnjaka u Australiji i imama, počevši od 1. januara 2024. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4362-2/23

Datum: 07. džumadel-uhra 1445. god. po H.
20. decembar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Australiji br. IZBA-P-DOK-37-09-11-2023 od 9. novembra 2023. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Bosniak Islamic Community of Melbourne-INC, Islamska zajednica Bošnjaka u Australiji, shodno odredbi člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi,

D E K R E T o postavljenju imama

Mezit (Salem) Izudin, rođen 9. marta 1981. godine u Mostaru, postavlja se na dužnost drugog imama, hatiba i muallima u Džemat Bosniak Islamic Community of Melbourne-INC, od 1. januara 2024. godine do 31. decembra 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Australiji, Džemat Bosniak Islamic Community of Melbourne-INC i Mezit Izudin će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Australiji, Džemata Bosniak Islamic Community of Melbourne-INC i imama počevši od 1. januara 2024. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-11-3/24

Datum: 19. redžeb 1445. god. po H.
30. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Austriji br. 06/09-51-2023HI, od 28. decembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije

za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisul-uleme br. 03-07-1-11-2/24 od 22. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Hašić (Sulejman) hafiz Ahmed, bakalaureta/bachelor islamske teologije, rođen 27. maja 1997. godine u Cazinu, postavlja se, u svojstvu pripravnika, na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Bošnjak-Graz, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, Džemat Bošnjak-Graz i Ahmed Hašić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Bošnjak-Graz i imama.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4784-3/23

Datum: 19. redžeb 1445. god. po H.

30. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Austriji br. 06/09-28-2023HI, od 22. novembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisul-uleme br. 03-07-1-4784-2/23 od 24. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Muratović (Azem) hafiz Mersad, profesor islamske teologije, rođen 22. augusta 1988. godine u Doboju, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Sankt Pölten, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, Džemat Sankt Pölten i Mersad Muratović će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Sankt Pölten i imama.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4982-3/23

Datum: 19. redžeb 1445. god. po H.

30. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Austriji br. 06/09-30-2023HI, od 22. novembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisul-uleme br. 03-07-1-4982-2/23 od 24. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Ibreljić (Muhamed) Reuf, bakalaureat/bachelor imameta, hatabeta i ta'lima, rođen 30. marta 1991. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Bosna-Beč, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, Džemat Bosna-Beč i Ibreljić Reuf će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o ima-

mima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Bosna-Beč i imama.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4785-3/23

Datum: 19. redžeb 1445. god. po H.

30. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Austriji br. 06/09-29-2023HI, od 22. novembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisul-uleme br. 03-07-1-4785-2/23 od 24. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Mujčinović (Hariz) Amir, bakalaureat/bachelor islamske tologije, rođen 22. februara 2000. godine u Tuzli, postavlja se, u svojstvu pripravnika, na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Bludenz, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, Džemat Bludenz i Mujčinović Amir će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Bludenz i imama.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5123-3/23

Datum: 19. redžeb 1445. god. po H.
30. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Austriji br. 06/09-50-2023HI, od 28. decembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisul-uleme br. 03-07-1-5123-2/23 od 24. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Delić (Meho) Hajrudin, profesor islamske tologije, rođen 21. juna 1975. godine u Donjim Ruževcima, Teslić, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Vöcklabruck, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, Džemat Vöcklabruck i Delić Hajrudin će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Vöcklabruck i imama.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5125-3/23

Datum: 19. redžeb 1445. god. po H.
30. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Austriji br. 06/09-53-2023HI, od 28. decembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisul-uleme br. 03-07-1-5125-2/23 od 24. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici

Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET
o postavljenju imama

Mahalbašić (Ferid) Adis, profesor islamske teologije, rođen 19. aprila 1987. godine u Doboju, postavlja se na dužnost prvog imama, hatiba i muallima u Džemat Nur-Linz, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, Džemat Nur-Linz i Adis Mahalbašić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Nur-Linz i imama.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5124-3/23

Datum: 19. redžeb 1445. god. po H.

30. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Austriji br. 06/09-52-2023HI, od 28. decembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisul-uleme br. 03-07-1-5125-2/23 od 24. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET
o postavljenju imama

Glamočak (Hasan) Ibrahim, rođen 19. aprila 1985. godine u mjestu Grnica, Gornji Vakuf, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat

Krems, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, Džemat Krems i Ibrahim Glamočak će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Krems i imama.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2023. godine i važi do 30. novembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2526-2/23

Datum: 3. muharrem 1445. god. po H.
21. juli 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu predsjednika Mešihata Islamske zajednice u Republici Sloveniji, Št. NP-M-76-2023 od 13. juna 2023. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisul-ulema donosi

DEKRET o postavljenju v. d. glavnog imama

Mahmutagić (Esad) Zinaid, bakalaureat/bachelor islamske vjeronauke, rođen 15. juna 1987. godine u Doboju, postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Maribor (uključujući gradove: Dravograd, Ptuj, Murska Sobota, Lendava i Slovenska Bistrica) na period od jedne (1) godine, počevši od 1. jula 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Maribor i Zinaid Mahmutagić će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Maribor u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2023. godine i važi do 30. juna 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2517-2/23

Datum: 3. muharrem 1445. god. po H.

21. juli 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu predsjednika Mešihata Islamske zajednice u Republici Sloveniji, Št. NP-M-76-2023 od 13. juna 2023. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisul-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju glavnog imama

Karišik (Musa) Senad, profesor islamske teologije, rođen 31. januara 1980. godine u Novom Pazaru, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Ljubljana (uključujući gradove: Postojna, Kočevje, Novo Mesto, Trebnje, Domžale, Trzin, Litija, Grosuplje, Medvode i Vrhnika) na mandatni period od četiri (4) godine, počevši od 1. jula 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Ljubljana i Senad Karišik će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Ljubljana u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2023. godine i važi do 30. juna 2027. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2535-2/23

Datum: 3. muharrem 1445. god. po H.

21. juli 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu predsjednika Mešihata Islamske zajednice u Republici Sloveniji, Št. NP-M-76-2023 od 13. juna 2023. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni*

i Hercegovini, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisul-ulema donosi

DEKRET o postavljenju glavnog imama

Jusić (Hasan) Samir, profesor islamske teologije, rođen 27. septembra 1974. godine u mjestu Konjodor, općina Bosanska Krupa, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Kopar (uključujući gradove: Izola, Nova Gorica, Ajdovščina i Sežana) na mandatni period od četiri (4) godine, počevši od 1. jula 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Kopar i Samir Jusić će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Kopar u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2023. godine i važi do 30. juna 2027. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2534-2/23

Datum: 3. muharrem 1445. god. po H.

21. juli 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu predsjednika Mešihata Islamske zajednice u Republici Sloveniji, Št. NP-M-76-2023 od 13. juna 2023. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisul-ulema donosi

DEKRET o postavljenju v. d. glavnog imama

Topuz (Osman) Nazif, profesor islamske vjeronauke, rođen 20. augusta 1956. godine u Goraždu, postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama Medžlisa

Islamske zajednice Celje (uključujući gradove: Sevnica, Brežice i Krško) na period od jedne (1) godine, počevši od 1. jula 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Celje i Nazif Topuzić, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Celje u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2023. godine i važi do 30. juna 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2533-2/23

Datum: 3. muharrem 1445. god. po H.

21. juli 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu predsjednika Mešihata Islamske zajednice u Republici Sloveniji, Št. NP-M-76-2023 od 13. juna 2023. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju glavnog imama

Efendić (Ševal) Bilal, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 5. maja 1993. godine u mjestu Željezno Polje, općina Žepče, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Velenje (uključujući gradove: Slovenj Gradec, Ravne na Karoškem, Šoštanj i Mozirje) na mandatni period od četiri (4) godine, počevši od 1. jula 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Velenje i Bilal Efendićić, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Velenje u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2023. godine i važi do 30. juna 2027. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2532-2/23

Datum: 3. muharrem 1445. god. po H.

21. juli 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu predsjednika Mešihata Islamske zajednice u Republici Sloveniji, Št. NP-M-76-2023 od 13. juna 2023. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadelluhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju glavnog imama

Gavranović (Mehmed) Mustafa, profesor islamske teologije, rođen 26. septembra 1982. godine u Travniku, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Trbovlje (uključujući gradove: Zagorje ob Savi, Hrastnik i Zidani Most) na mandatni period od četiri (4) godine, počevši od 1. jula 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Trbovlje i Mustafa Gavranović će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Trbovlje u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2023. godine i važi do 30. juna 2027. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2531-2/23

Datum: 3. muharrem 1445. god. po H.

21. juli 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu predsjednika Mešihata Islamske zajednice u Republici Sloveniji, Št. NP-M-76-2023 od 13. juna 2023. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisul-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju glavnog imama

Karišik (Musa) Sead, profesor islamske teologije, rođen 31. januara 1980. godine u Novom Pazaru, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Kranj (uključujući gradove: Škofja Loka, Naklo i Kamnik) na mandatni period od četiri (4) godine, počevši od 1. jula 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Kranj i Sead Karišik će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Kranj u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2023. godine i važi do 30. juna 2027. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2530-2/23

Datum: 3. muharrem 1445. god. po H.

21. juli 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu predsjednika Mešihata Islamske zajednice u Republici Sloveniji, Št. NP-M-76-2023 od 13. juna 2023. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora

Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju glavnog imama

Čelenka (Ahmed) Munzir, profesor islamske teologije, rođen 26. aprila 1984. godine u mjestu Šerići, Zenica, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Jesenice (uključujući gradove: Tržič, Radovljica, Lesce, Bled, Bohinj, Begunje i Kranjska Gora) na mandatni period od četiri (4) godine, počevši od 1. jula 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Jesenice i Munzir Čelenka će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Jesenice u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2023. godine i važi do 30. juna 2027. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-44-2/24

Datum: 07. redžeb 1445. god. po H.
18. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu predsjednika Mešihata Islamske zajednice u Republici Slovenije br. NP-M-161-2023 od 20. decembra 2023. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u Džemat Ljubljana, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Alili (Aziz) Ahmed, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 2. jula 2007. godine u Zagrebu, Republika Hrvatska, postavlja se na dužnost drugog

imama, hatiba i muallima, u svojstvu pripravnika u Džemat Ljubljana, počevši od 1. januara 2024. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravnčkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijasetu.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-45-2/24

Datum: 07. redžeb 1445. god. po H.
18. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu predsjednika Mešihata Islamske zajednice u Republici Sloveniji br. NP-M-161-2023 od 20. decembra 2023. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u Džemat Ljubljana, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Subašić (Abid) Riad, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 20. maja 1998. godine u Sarajevu, postavlja se na dužnost trećeg imama, hatiba i muallima, u svojstvu pripravnika u Džemat Ljubljana, počevši od 1. januara 2024. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravnčkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijasetu.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-46-2/24

Datum: 07. redžeb 1445. god. po H.
18. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu predsjednika Mešihata Islamske zajednice u Republici Sloveniji br. NP-M-161-2023 od 20. decembra 2023. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u Džemat Maribor, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama pripravnika

Zubača (Enver) Alija, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 27. februara 1999. godine u Varešu, postavlja se na dužnost drugog imama, hatiba i muallima, u svojstvu pripravnika u Džemat Maribor, počevši od 1. januara 2024. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravnčkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijasetu.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-336-3/24

Datum: 28. redžeb 1445. god. po H.
08. februar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Italiji br. 03-07-1-336/24, od 23. januara 2024. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-336-2/24 od 4. februara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici

Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Fehrić (Safet) Edin, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 24. aprila 1999. godine u Zavidovićima, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Biella, Islamska zajednica Bošnjaka u Italiji, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Italiji, Džemat Biella i Fehrić Edin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Biella, Islamska zajednica Bošnjaka u Italiji i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-335-3/24

Datum: 28. redžeb 1445. god. po H.
08. februar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Italiji br. 03-07-1-335/24, od 23. januara 2024. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-335-2/24 od 2. februara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama pripravnika

Kozica (Rifo) Muamer, bakalaureat/bachelor imameta, hatabeta i ta'lima, rođen 26. jula 1995. godine u Prijepolju, Republika Srbija, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u Džemat „Nur“ Verona, Islamska zajednica Bošnjaka u Italiji, počevši od 1. februara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Italiji, Džemat „Nur“ Verona i Kozica Muamer će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata „Nur“ Verona, Islamska zajednica Bošnjaka u Italiji i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravnčkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijasetu.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. januara 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4905-3/23

Datum: 13. redžeb 1445. god. po H.
24. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 06-KA-12/23, od 13. decembra 2024. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisul-uleme br. 03-07-1-4905-2/23 od 16. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*„Glasnik Rijasetu IZ u BiH“*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju muallime

Silajdžić-Begić (Seid) Merjem, rođena 1. decembra 1995. godine u Ammanu, Hašemitska Kraljevina Jordan, postavlja se na dužnost muallime u Džemat

Böblingen-Sindelfingen, Medžlis Islamske zajednice Stuttgart, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, Džemat Böblingen-Sindelfingen i Merjem Silajdžić-Begić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Böblingen-Sindelfingen i muallime.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4904-3/23

Datum: 13. redžeb 1445. god. po H.

24. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 06-AK-12/23, od 13. decembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisul-uleme br. 03-07-1-4904-2/23 od 22. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Begić (Ferid) Enes, bakalureta/bachelor imameta, hatabeta i ta'lima, rođen 11. juna 1995. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Böblingen-Sindelfingen, Medžlis Islamske zajednice Stuttgart, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, Džemat Böblingen-Sindelfingen i Enes Begić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Böblingen-Sindelfingen i imama. Po završetku pripravnčkog staža imenovani je dužan pristupiti polaganju stručnog ispita pred Komisijom Rijaseta.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4952-3/23
Datum: 13. redžeb 1445. god. po H.
24. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-AK-12/23, od 15. decembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisul-uleme br. 03-07-1-4904-2/23 od 22. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Spahić (Muharem) Mirnes, bakalaureta/bachelor islamske teologije, rođen 29. decembra 1994. godine u Thunu, Švicarska, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Augsburg, Medžlis Islamske zajednice Bayern Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, Džemat Augsburg i Spahić Mirnes će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Augsburg i imama.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4906-3/23

Datum: 13. redžeb 1445. god. po H.
24. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 04-AK-12/23, od 13. decembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisul-uleme br. 03-07-1-4906-2/23 od 22. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Okanović (Sead) Mirel, profesor islamske teologije, rođen 24. marta 1987. godine u Brčkom, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Braunschweig, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 1. augusta 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, Džemat Braunschweig i Mirel Okanović će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Braunschweig i imama.

Dekret stupa na snagu 1. augusta 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4951-3/23

Datum: 13. redžeb 1445. god. po H.
24. januar 2024. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 08-AK-12/23, od 15. decembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-4951-2/23 od 22. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici

Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebi'ul-evvela 1429. god. po H., odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Čaušević (Zahid) hafiz Kenan, bakalaura/bachelor islamske teologije, rođen 9. septembra 1995. godine u Travniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Witten, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, Džemat Witten i Kenan Čaušević će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Witten i imama.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4796-3/22

Datum: 08. džumadel-uhra 1445. god. po H.
22. decembar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj br. GLI-55-2312, od 11. decembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu br. 03-07-1-4796-2/23 od 20. decembra 2023. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima („*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*“, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Neimarlija (Mugdin) Mubin, rođen 26. maja 1986. godine u Kaknju, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džematu Norrköping, Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, Džemat Norrköping i Neimarlija Mubin će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj, Džemata Norrköping i imama.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2545-3/23

Datum: 27. džumadel-uhra 1445. god. po H.
09. januar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švicarskoj br. 03-07-1-2545/23 od 14. juna 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu br. 03-07-1-2545-2/23 od 8. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiul-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisul-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Harbaš (Hilmo) hfz. Armin, profesor islamske teologije, rođen 22. septembra 1992. godine u Bijeljini, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Oberentfelden, Islamska zajednica Bošnjaka u Švicarskoj, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Džemat Oberentfelden, Islamska zajednica Bošnjaka u Švicarskoj i Harbaš Armin će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati među-

sobna prava i obaveze između Džemata Oberentfelden i imama počevši od 1. januara 2024. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2546-3/23

Datum: 27. džumadel-uhra 1445. god. po H.
09. januar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švicarskoj br. 03-07-1-2546/23, od 14. juna 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu br. 03-07-1-2546-2/23 od 8. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumadel-uhra 1435. god. po H., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Budić (Nihad) Mahir, rođen 8. juna 1997. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost drugog imama, hatiba i muallima u Džemat Ženeva (Geneve), Islamska zajednica Bošnjaka u Švicarskoj, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Džemat Ženeva (Geneve), Islamska zajednica Bošnjaka u Švicarskoj i Budić Mahir će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Ženeva (Geneve) i imama počevši od 1. januara 2024. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine i važi do 31. decembra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3669-3/23

Datum: 27. džumadel-uhra 1445. god. po H.
09. januar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švicarskoj br. 03-07-1-3669/23 od 28. septembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu br. 03-07-1-3669-2/23 od 8. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiul-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisul-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Hadžić (Abdulah) Ibrahim, rođen 7. juna 1971. godine u Tešnju, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Chur, Islamska zajednica Bošnjaka u Švicarskoj, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Džemat Chur, Islamska zajednica Bošnjaka u Švicarskoj i Hadžić Ibrahim će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Chur i imama počevši od 1. januara 2024. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4448-3/23

Datum: 27. džumadel-uhra 1445. god. po H.
09. januar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švicarskoj br. 03-07-1-4448/23 od 17. novembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu br. 03-07-1-4448-2/23 od 8. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sa-

bora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiul-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisul-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju imama

Redžepi (Aslan) Basri, rođen 3. augusta 1965. godine u Tetovu, Republika Makedonija, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Heiden, Islamska zajednica Bošnjaka u Švicarskoj, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Džemat Heiden, Islamska zajednica Bošnjaka u Švicarskoj i Redžepi Basri će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Heiden i imama počevši od 1. januara 2024. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4808-3/23

Datum: 27. džumadel-uhra 1445. god. po H.

09. januar 2023. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švicarskoj br. 03-07-1-4808/23 od 13. decembra 2023. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu br. 03-07-1-4808-2/23 od 8. januara 2024. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiul-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisul-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju imama

Husanović (Kasim) Ibrahim, rođen 10. februara 1970. godine u Travniku, postavlja se na dužnost prvog imama, hatiba i muallima u Džemat Ženeva (Ge-

neve), Islamska zajednica Bošnjaka u Švicarskoj, počevši od 1. januara 2024. godine.

Na temelju ovoga dekreta Džemat Ženeva (Geneve), Islamska zajednica Bošnjaka u Švicarskoj i Husanović Ibrahim će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Ženeva (Geneve) i imama počevši od 1. januara 2024. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Napomene saradnicima

Glasnik je zvanično glasilo Rijaseta Islamske zajednice BiH. Izlazi dvomjesečno. Objavljuje akademske članke, istraživačke i stručne radove, prevedene tekstove, prikaze knjiga iz oblasti vjerskih disciplina i islamske/bošnjačke kulturne baštine kao i službena akta organa Rijaseta Islamske zajednice u BiH. Objavljuje i radove iz drugih oblasti po odluci urednika. Glasnik nastoji popularizirati naučna istraživanja iz oblasti islamskih nauka i kulturne baštine Bošnjaka te informirati čitaoce o radu službi i institucija Rijaseta IZ-e.

Svi objavljeni radovi odobreni su od strane urednika. Akademska, pravna i jezička odgovornost je na autorima radova. Osnovni jezik Glasnika je bosanski. Prilikom pisanja radova primjenjuje se norma Pravopisa bosanskog jezika sa fonetskom transkripcijom dok se naučna transkripcija pri-

mjenjuje u uskostručnim tekstovima. Vrstu naučne transkripcije bira autor. Radovi mogu sadržavati arapski, turski, perzijski kao i druge jezike u transkripciji. Dostavljeni radovi su predmet provjere urednika u smislu akademskih i tehničkih kriterija. Autori prihvataju redakcijske intervencije u tekstu.

Radovi se mogu poslati putem maila glasnik_riz@yahoo.com ili na adresu: Gazi Husrev-begova 56a, 71000 Sarajevo. Rad mora biti u Microsoft Wordu ne veći od 10 stranica formata A4, font Times New Roman. Slike i svi drugi prilozi moraju biti priloženi odvojeno.

Sva prava zadržana. Nijedan dio Glasnika ne može biti umnožavan, pohranjivan u sisteme za umnožavanje bez prethodnog dopuštenja Uredništva i autora tekstova, izuzev kratkih navoda u naučne svrhe.

ISSN 1512-6609, ISSN 2233-095X (Online)

Izdavač: RIJASET ISLAMSKE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI. Urednik: MUSTAFA PRLIJAČA; Redakcija: MEHO ŠLJIVO, SAMEDIN KADIĆ, SENADA TAHIROVIĆ, MEVLUDIN DIZDAREVIĆ, EKREM TUCAKOVIĆ i ALDINA SULJAGIĆ-PIRO; tehnički urednik: SUAD PAŠIĆ lektura: AMILA ŠADIĆ HAJDAREVIĆ; dizajn korice: TARIK JESENKOVIĆ; prijevod na arapski jezik: NURKO KARAMAN; prijevod na engleski jezik: IFET MUSTAFIĆ. DTP: El-Kalem. Štampa: Štamparija DOBRA KNJIGA, d.o.o. - Sarajevo; Uredništvo i administracija: 71000 Sarajevo, Gazi Husrev-begova br. 56A, telefon: 033/532-255, fax: 033/441-800, e-mail: glasnik_riz@yahoo.com. Glasnik izlazi dvomjesečno. Rukopise slati na adresu Uredništva. Rukopisi se ne vraćaju. Štampani tiraž 2000 primjeraka. Cijena Glasnika iznosi 10 KM. Uplata u KM na žiro-račun 1602005500015065 kod VAKUFSKE BANKE DD Sarajevo - uz naznaku za Glasnik. Glasnik je upisan u registar javnih glasila u Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta pod brojem 446 od 27. 08. 1994. godine.